

EL MIRALL

Núm. 115

500 PTA / 3,01 Euros

Dossier

*El Pacte de
Progrés, un any
després (I)*

Entrevista

*Bartomeu Prohens,
antropòleg:
«Encara en som,
de la mort
d'En Berga»*

Semblança

*Josep Melià,
l'ideòleg del
mallorquinisme
polític*

Art

*100 anys de
disseny gràfic*

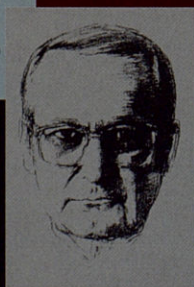
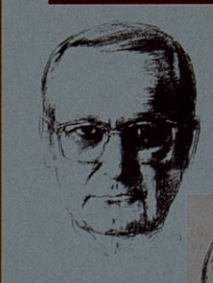
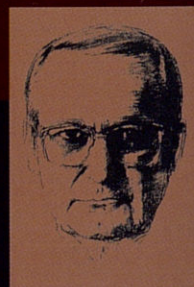
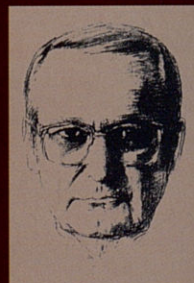
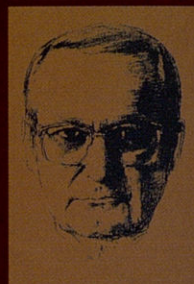
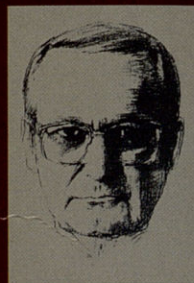
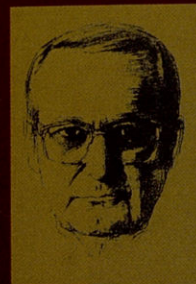
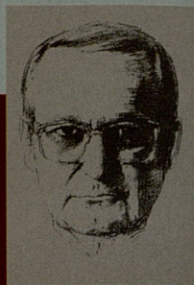
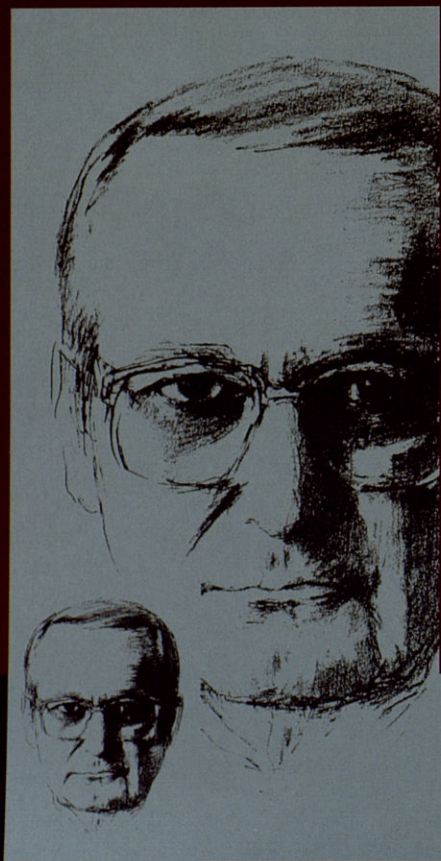

Seccions: itineraris • cinefàgia • llibres • la botiga

V CONVOCATÒRIA DELS PREMIS MIQUEL ÀNGEL RIERA

2000

POESIA I NARRATIVA

PER A MÉS INFORMACIÓ: www.sanostra.es / tel. 971 17 19 25

"SA
NOS
TRA"

CAIXA DE BALEARS

EL MIRALL

Universitat de les Illes Balears
Servei de Biblioteca i Documentació
Edifici Guillem Cifre de Colonya

EDITORIAL

106.1

4

DOSSIER

EL PACTE DE PROGRÉS, UN ANY DESPRÉS(1)

5

SEMBLANÇA

ANTONI MARIMÓN: JOSEP MELIÀ, L'IDEÒLEG DEL MALLORQUINISME POLÍTIC

24

OPINIÓ

CLAUDIO BARRENA: IV FESTIVAL INTERNACIONAL DE CINE ISLAS BALEARES
O «ILLES BALEARS»

27

MISCEL·LÀNIA D'ACTUALIDAD

SEMINARI DEL GRUP BLANQUERNA I LES JORNADES DE TURISME I MEDI AMBIENT

29

NOTES LITERÀRIES

PERE ROSELLÓ BOVER: UNA NOVEL·LA SOBRE EL DESEMBARCAMENT DEL
CAPITÀ BAYO

30

REPORTATGE

ANTONI OLIVER: LLUCMAJOR RECTIFICA I DÓNA SUPORT A L'OCB EN UNA
MOCIÓ EN QUÈ NOMÉS VOTÀ EN CONTRA UN REGIDOR D'ASI

32

ENTREVISTA

ANTONI LLOMPART: BARTOMEU PROHENS: «ENCARA EN SOM, DE LA MORT
D'EN BERGA»

35

LLIBRES

CLIMENT PICORNELL: COMENTARIS ENTORN DE LA DIDÀCTICA DE LA
GEOGRAFIA, D' A. BALLESTER

42

SOCIETAT

ANTONI OLIVER: «EL RISC MATA I ÉS COM UNA DROGA QUE HAS DE
CONTROLAR», AFIRMA JOPELA

44

TENDÈNCIES

ITINERARIS: GASPAR VALERO

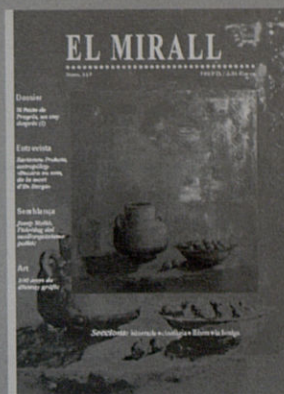
CINEFÀGIA: MATÍAS VALLÉS

ART: CRISTINA ROS

LLIBRES: BIEL MESQUIDA

LA BOTIGA: EL MIRALL

48

REVISTA CULTURAL
Setembre de 2000 · Núm. 115

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR
Publica:

Associació EL MIRALL
C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
07001 Palma

President: Ferran Gomila
Editor: Antoni Mir

Producció, administració i
publicitat:

C/ de la Impremta, 1, pral. 2a
Tel.: 971 72 59 37

Telefax: 971 71 93 85
Apartat de correus 179
07080 Palma

Delegació a Barcelona:

C/ de la Montcada, 20
(Palau Dalmases)
08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ de Moratín, 15
46001 València

Web i adreça de l'OCB
a Internet

<http://www.partal.com/ocb>

Correu electrònic:
ocb@ibernet.com

Director:
Gaspar Valero

Director adjunt:
Antoni Llompart

Redactora en cap:
Joana Mas

Secretari de redacció:
Tomeu Martí

Consell de redacció/
col·laboradors
Antoni Oliver
Biel Mesquida
Pere Rosselló Bover
Antoni Mir
Antoni Llompart
Joana Mas

Publicitat: Santi Adrover

Els articles publicats en
aquesta revista expressen
únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Damià Mir
Fotos: Pep Pastor

Disseny: Marco Spinazzola

Maquetació i fotocomposició:
Ecogràfic

Impressió:
Xisco Arts Gràfiques
C/ del Baix Riera, 1-A, Palma
Tel.: 971 47 57 54

Dipòsit Legal: PM 10-1987

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5104864191

SOM Ràdio, la primera radiofórmula musical en català de les illes Balears, emet des del primer de setembre. I a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent el president Antich ha tornat a parlar de la necessitat d'una televisió autonòmica. Han calgut desset anys d'autonomia perquè les institucions de les Balears fessin una primera i tímida acció per afavorir la creació de mitjans de comunicació balears en llengua catalana, un acció que hauria d'haver estat prioritària per dotar l'autogovern de contingut polític i cohesió i per satisfer la demanda d'una opinió pública que situa les seves preocupacions de manera preferent en les qüestions pròpies i sobre la qual els mitjans de comunicació audiovisual han actuat com a narcòtics i han ofert de manera gairebé exclusiva informacions alienes a una societat que hi és, segons la temporada de l'any, ignorada o reduïda a una caricatura de paper cuixé. El contrast amb l'actuació d'altres ens autonòmics, que donaren prioritat a la constitució de potents mitjans de comunicació audiovisuals de titularitat i gestió pública, situa les Balears en el furgó de les comunitats de segona en un terreny decisiu per al futur d'una comunitat: la construcció d'unes referències, unes pautes de consum cultural, unes aspiracions i unes preocupacions de caràcter col·lectiu.

El balanç de vint anys d'autogovern regional en el terreny dels mitjans de comunicació no pot ser més desolador. En termes absoluts ha avançat la castellanització lingüística dels audiovisuals, les iniciatives institucionals han estat de poca volada i sovint abatudes des d'un poder central insensible, en el millor dels casos, a la nostra llengua i cultura, el govern autonòmic no ha tengut fins avui cap iniciativa pròpia en aquest camp i la creixent concentració i centralització dels mitjans privats ha sembrat l'espectre radioelèctric d'imatges i paraules que contribueixen a desestructurar l'espai mental dels illencs i a subordinar-lo a la mitologia audiovisual i a l'agenda informativa que es fabrica al centre de la Península.

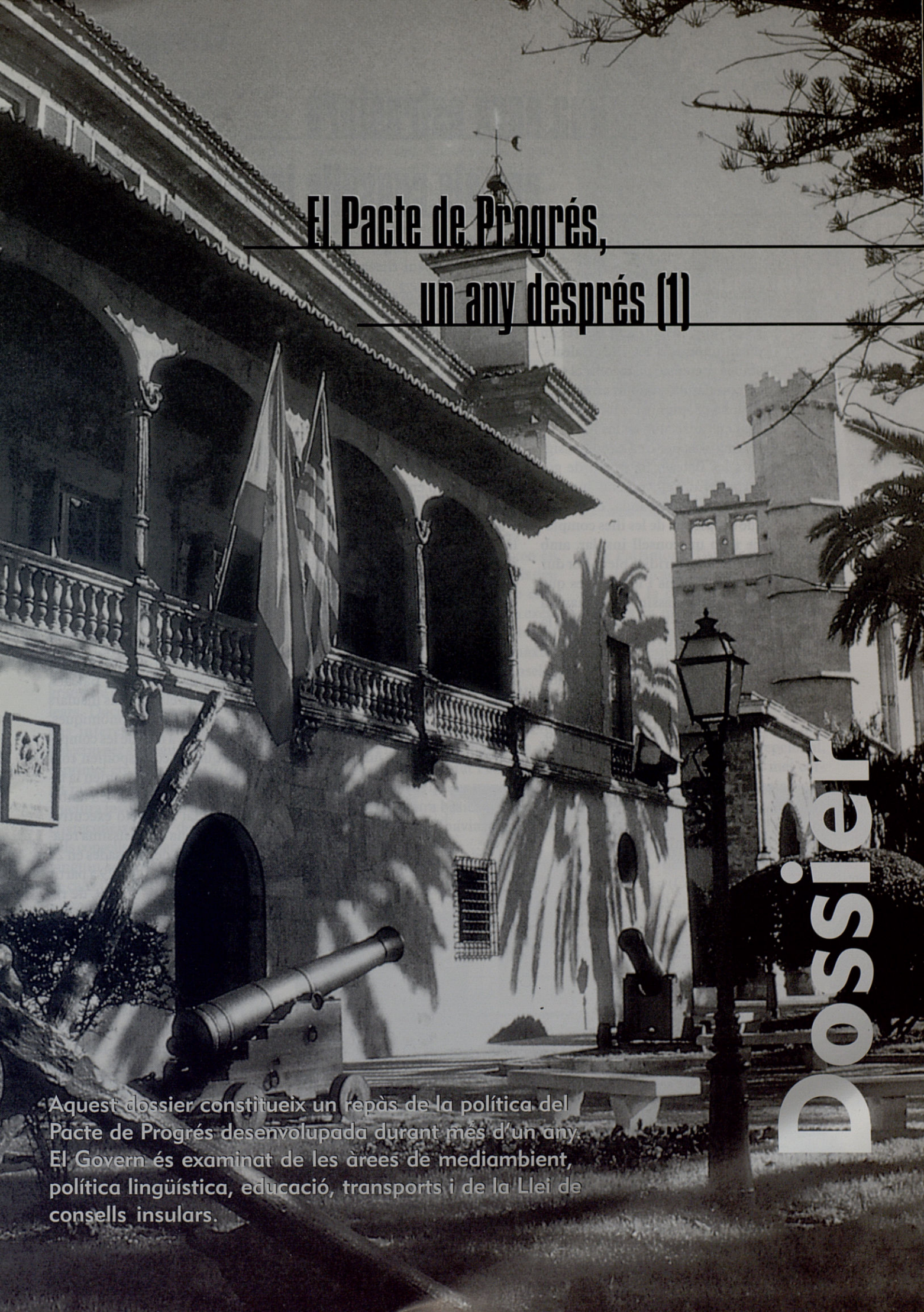
Les úniques excepcions en aquest panorama decebedor han vengut fins ara de la societat civil: iniciatives com la constitució de la societat Voltor, la tasca de la premsa forana de Mallorca o la resurrecció del Balears com a diari en llengua catalana han permès de crear i eixamplar un mercat i un públic que vol ser informat en la seva llengua i des d'una òptica autocentrada.

Per tant, ja era hora que els polítics fessin la seva feina, amb ambició i amb recursos: la creació d'una radiofórmula omple un buit important i és una passa en la direcció correcta. Insuficient per si sola, però esperançadora i coherent amb l'acció d'una conselleria, la de Cultura, que des de la Direcció General de Política Lingüística comença a teixir, sense estridències, però amb seguretat i constància, el dibuix d'una acció política que justifica l'existència d'aquest departament.

No ocultarem aspectes que han neguitejat alguns observadors de la vida pública. El fet que la nova emissora sigui de gestió privada i sostinguda amb fons públics, per un costat, i, per l'altre, que una sola empresa hagi participat en el concurs posa de manifest tant la indigència financera de l'autogovern balear com la precarietat del teixit empresarial autòcton en el camp de la premsa i les comunicacions. Estableix, a més, un precedent delicat: el Govern no crea emissores públiques i, per establir quotes lingüístiques a les privades, ha de finançar-ne les emissions.

Dit això, el disseny del producte SOM Ràdio es presenta, d'entrada, com un encert: l'opció de la radiofórmula pot crear l'audiència necessària perquè el nou mitjà tenguí incidència social i el fet d'emetre butlletins informatius cada hora posarà a prova l'agilitat dels seus redactors i serà un test quotidià dels referents que elegeixin per articular l'actualitat.

La nova emissora haurà de jugar el temps de la comercialitat amb el de la diversitat i el de l'exigència. Un 25% d'emissió de música en català és una quota suficient sempre que s'asseguri una certa varietat en la procedència dels productes d'importació. En el món de la globalització el manteniment de la diversitat és l'instrument més eficaç per al manteniment de les identitats minoritzades i les cultures petites. SOM Ràdio pot insinuar-nos una via per crear un mercat de referents diversos que asseguri la nostra especificitat com a col·lectiu humà i el manteniment i la renovació dels trets culturals que ens han identificat com a poble.

A black and white photograph of a historic building, likely a government or institutional structure, featuring a prominent balcony with a decorative railing. Two flags are flying from the balcony. In the foreground, there are cannons mounted on tripods. The building has a tiled roof and a small tower in the background. The word 'Dossier' is written vertically in large, bold, white letters on the right side of the image.

El Pacte de Progrés, un any després (1)

Dossier

Aquest dossier constitueix un repàs de la política del Pacte de Progrés desenvolupada durant més d'un any. El Govern és examinat de les àrees de mediambient, política lingüística, educació, transports i de la Llei de consells insulars.

Una nova estructura per als consells insulars

SEBASTIÀ RUBÍ

Els consells insulars van ser creats pel Reial decret llei 18/1978, de 13 de juny, instaurador del règim preautonòmic a les Illes Balears, amb la pretensió de recollir el sentir popular de comptar amb institucions pròpies per a tot l'arxipèlag i en cadascuna de les illes.

Norma que, per una banda, assignà a les Balears un òrgan de govern, el Consell General Interinsular, i, per altra banda, disposava que cadascuna de les illes comptaria amb un consell insular, amb personalitat jurídica plena per dur a terme els fins i les tasques que se'ls encomanassin, de tal manera que, sense dir-ho expressament, la diputació provincial semblava destinada a desaparèixer.

Aquesta normativa provisional fou confirmada i completada per la Llei 39/1978, de 17 de juliol, d'eleccions locals, la qual, en l'article 39, disposava que el règim local de les

Illes Balears s'organitzaria amb tres consells insulars, un a Mallorca, un altre a Menorca i un altre a Eivissa i Formentera, els quals s'agruparien en el Consell General Interinsular. Aquest precepte es completava amb l'article 40, el qual determinava que les competències que corresponien a la Diputació Provincial de Balears s'havien d'entendre atribuïdes als consells insulars, tret les d'aquells serveis que en atenció a la seva eficàcia o per consideracions de tipus social o econòmic s'haguessin d'atribuir al Consell General Interinsular, el qual assumiria la representació de totes les illes a l'efecte de distribució de càrregues, subvencions o ajudes que l'Estat pogués establir en relació amb les diputacions provincials.

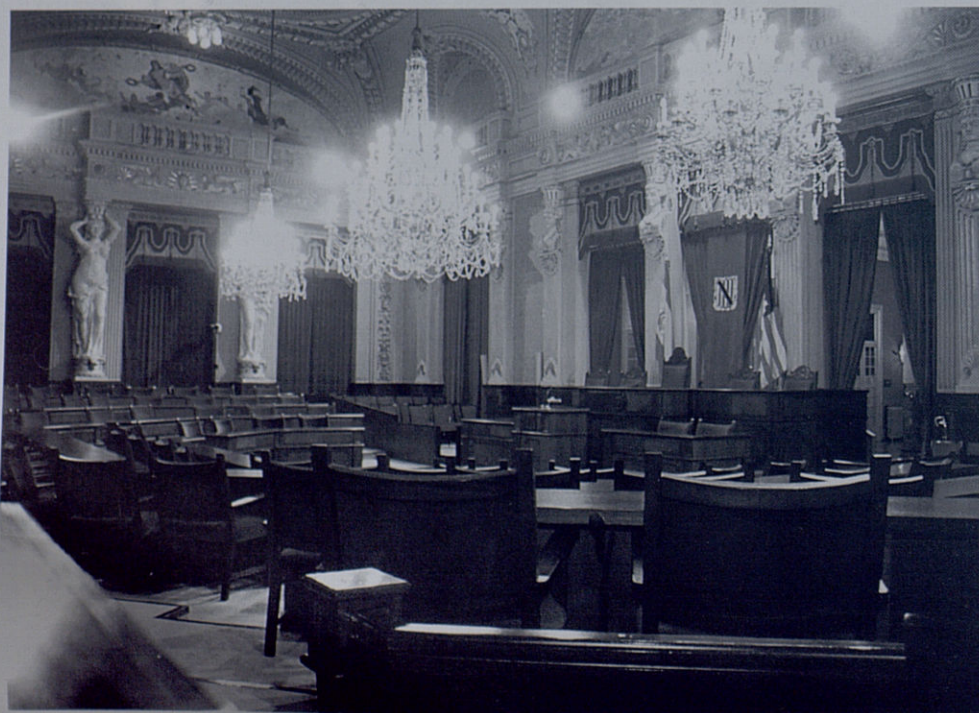
D'acord amb aquestes previsions, el Consell General Interinsular es constituí el dia 28 de juliol de 1978

i els consells insulars es constituïren immediatament després de les eleccions municipals de 1979.

La Constitució espanyola, aprovada per les Corts el dia 31 d'octubre de 1978, en l'article 141, continuà en la mateixa línia en el sentit que, en l'epígraf primer, disposa que el govern i l'administració autònoma de les províncies estaran encomanats a diputacions o altres corporacions de caràcter representatiu, la qual cosa s'ha de complementar, per al cas de les illes, amb l'epígraf quart de l'article 141 mateix, el qual preceptua que, en els arxipèlags, les illes tendran, a més, administració pròpia en forma de *cabildos* o consells.

Amb posterioritat, arribà l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, que incorporà els consells insulars com a institucions autonòmiques, preveient que, a més de les competències que els corresponien com a corporacions locals, tenien la facultat d'assumir dins el seu àmbit competencial la funció executiva i la gestió d'una extensíssima relació de matèries desglossades en 27 epígrafs, l'any 1983, ara 29 a partir de la Llei orgànica 3/1999, de reforma de l'Estatut d'Autonomia.

Aquesta circumstància que els consells insulars, institucions d'administració de les Illes Balears i preexistents a l'Estatut fossin adoptats com a institucions pròpies de la Comunitat (art. 18 de l'EAIB) —a més del fet d'encarregar-los el govern i la representació de cadascuna de les illes (art. 36 de l'EAIB)— va fer que el legislador autonòmic es trobàs amb la necessitat d'elaborar una llei reguladora dels consells insulars (la Llei 5/1989), la qual, d'acord amb l'article 5 de l'EAIB, s'elaborà seguint les directrius marcades per la Llei estatal 7/

Al parlament, li correspon el tràmit legislatiu de discussió i aprovació del projecte de llei.

1985, reguladora de les bases de règim local, de tal manera que els consells s'havien d'estructurar amb quatre òrgans bàsics, el Ple del consell –integrat pels diputats electes de cada illa–, la Presidència –elegida pel Ple–, i les vicepresidències i la Comissió de Govern –elegides pel president–, és a dir, els òrgans característics d'una corporació local com és la diputació provincial.

El pacte de Govern

El resultat de les eleccions que van tenir lloc el 13 de juny de 1999 va possibilitar la consecució d'una nova majoria política, diferent a la que durant els darrers setze anys havia governat la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Possibilitat que es va veure plasmada en un acord programàtic de govern que va ser signat per la major part de les forces polítiques de les Illes, les quals, a nivell autonòmic, havien estat sempre a l'oposició, amb l'excepció d'Unió Mallorquina. Aquesta comunió de voluntats fou possible gràcies que, entre tots aquests grups polítics, es va discutir, debatre i, finalment, consensuar un acord programàtic de govern per a les Illes Balears. Document que, per al que ara ens interessa, fixava com a segon objectiu per a la legislatura 1999-2003 –el primer era la regeneració de l'activitat pública– la creació d'una nova estructura institucional fonamentada en el «reconeixement del protagonisme dels consells insulars» per tal que esdevinguin «el centre de la vida política de cada illa». Institucions insulars que «atenen el dret d'assumir la majoria de les competències que els corresponen, d'acord amb l'Estatut d'autono-

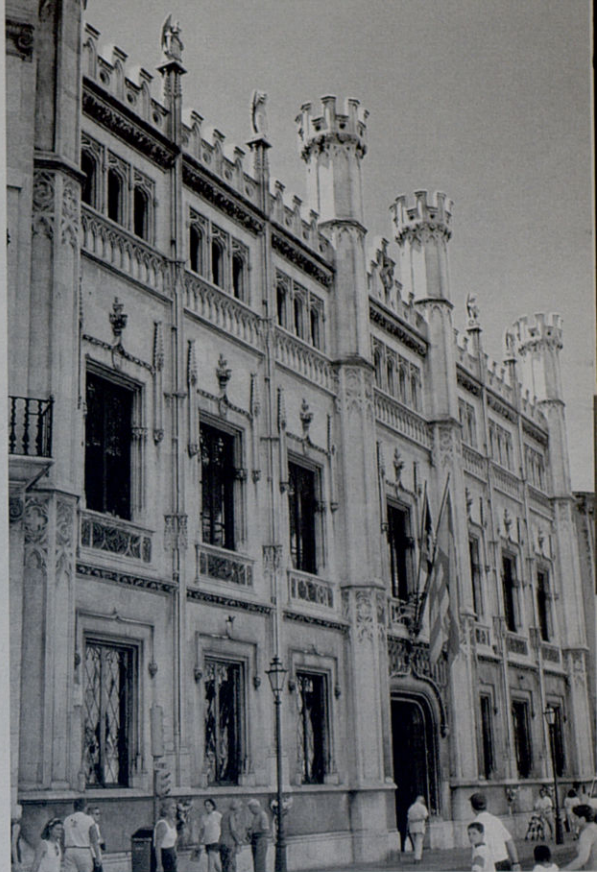
mia». Objectiu que es concretà en el punt 1.4., situat dins el principi programàtic primer titulat *Regeneració democràtica i impuls autonòmic*, el qual concreta l'objectiu inicialment fixat en el sentit que els partits signants es comprometien a establir un règim jurídic dels governs insulars a través d'una nova llei reguladora del règim jurídic dels consells insulars, la qual havia de seguir diverses pautes, d'entre les quals destacarem les següents:

a) Els òrgans superiors dels governs insulars seran com a mínim el president del consell insular i el govern insular, «els membres del qual seran nomenats pel president del consell insular sense que calgui que els nomenats tinguin la condició de membres electes del respectiu consell insular».

b) Els governs insulars crearan i estructuraran les seves respectives administracions insulars pròpies.

Aquests principis se sustentaven en l'experiència que havien donat els deu anys de vigència de la Llei de consells, havent constatat que, per un exercici de responsabilitat, si la voluntat política era la d'atribuir el màxim volum de competències als consells, d'acord amb la previsió estatutària, era necessari, prèviament, dotar aquestes institucions d'una estructura lògica i racional que permetés dur a terme amb efectivitat l'exercici de les competències que es transferissin, ja que l'estructura bàsica prevista de la Llei de bases s'havia manifestat insuficient.

Així, al llarg d'aquests deu anys, s'han creat, amb les poques competències transferides (si les comparem amb el llistat de l'article 39 de l'EAIB), tres comissions insulars, la d'Urbanisme,

la de Patrimoni Històric, la d'activitats classificades; i tres lleis més possibiliten la creació de comissions insulars en matèria de protecció de menors, de transports terrestres i en matèria d'espectacles públics i activitats recreatives.

Resulta evident, segons la nostra opinió, que, si bé la via de creació de comissions insulars pot ser un bon instrument per a algun cas excepcional, no sembla que sigui el camí més correcte per aplicar-ho com a regla general i crear tantes comissions informatives com competències es vagin transferint, i molt manco si la seva composició ha de ser, com alguns autors entenen (Colom Pastor, per tots) proporcional als membres que integren el consell. Pensem, per exemple, en el cas del Consell Insular de

SYPE CONSUM

**PRIMERA CADENA MALLORQUINA
DE SUPERMERCATS**

TELÈFON D'ATENCIÓ AL CLIENT: **902 42 42 60**

Menorca, que són tretze membres, els quals, a més de dur a terme les seves tasques de diputats del Parlament, haguessin d'acudir a quinze, o més, comissions informatives. El col·lapse de la institució estaria assegurat. Dotar els consells insulars d'una es-

ment hagi d'estar integrat per membres electes del consell.

Això exigirà una remodelació substancial de la Comissió de Govern perquè passarà a tenir una composició representativa del Ple i es transformarà en un òrgan substancialment deliberant i de control jurídic sobre els actes del Consell Executiu, cosa que fins ara no succeïa, i

Als consells hi podrà haver un Consell Executiu, un òrgan que serà el motor de govern

tractura orgànica general, pensada amb la possibilitat que els consells puguin assumir un important volum de treball, és l'objectiu del principi programàtic plasmat en l'acord de govern per a la legislatura 1999-2003.

El Projecte de llei

Elaborats dos avantprojectes, un pel professor Blasco Esteve i l'altre pel professor Parejo Alfonso, el 9 de desembre de 1999 fou aprovat, pel Consell de Govern, l'Avantprojecte de llei de consells insulars, el qual fou comunicat, com a esborrany definitiu, pel president del Govern de les Illes al Consell Consultiu de les Illes Balears amb la finalitat que n'emetés dictamen facultatiu.

Fetes les modificacions suggerides pel Consell Consultiu, el dia 31 de gener de 2000 va tenir entrada en el Parlament de les Illes el text del Projecte de llei de consells insulars, aprovat pel Consell de Govern, a la sessió de dia 31 de gener de 2000.

L'esquema que segueix el projecte recull allò fonamental o bàsic ja esmentat, com a corporacions locals que són, però permet crear i regular òrgans que funcionaran d'acord amb el principi de gestió burocràtica, és a dir, òrgans que no necessàriament hauran d'estar composts proporcionalment per membres de tots els grups polítics amb representació al consell. De tal manera que, com a fet més innovador, trobam que a tots els consells hi podrà haver, a més de la Comissió de Govern, un Consell Executiu, òrgan que vol ser l'element motor del govern i de l'administració executiva dels consells, sense que necessària-

els membres del Consell Executiu, amb un mínim de tres, que encapçalaran els departaments en què s'estructuri l'activitat del consell insular. Aquests departaments es podran organitzar en direccions insulars i secretaries tècniques, per tal d'evitar, en aquest darrer cas, la sobrecàrrega de treball que suposa el fet que el secretari general de la corporació sigui el secretari nat de tots els òrgans dels consells.

En el cas que, per decisió del consell insular mateix, es decideixi no crear un Consell Executiu, es preveu que també es podran crear les esmentades direccions generals i secretaries tècniques, depenents del president o de la Comissió de Govern.

En definitiva, el projecte permet la possibilitat que els consells insulars elegeixin entre dos models estructurals. El clàssic, format pel Ple, el president i la Comissió de Govern, o el de nova creació, que permet la constitució d'altres òrgans per a la desconcentració de competències. De tal manera que, si s'elegeix aquest segon model, es podrà distingir una organització preferentment deliberant i de control (Ple i Comissió de Govern) i una organització gestora o executiva (president i Consell Executiu), la qual quedarà sotmesa a la fiscalització política i jurídica dels òrgans col·legiats superiors.

Amb això, s'aconsegueix evitar el problema de la duplictat d'òrgans i, en definitiva, és possible dur-ho a terme, gràcies al caràcter d'institucions autonòmiques dels consells, ja que, en cas de crear-se el Consell Executiu, la Comissió de Govern, de necessària existència –si bé exempta, en un

principi, de funcions–, d'acord amb la Llei de bases de règim local, passarà a exercir tasques de comissió informativa de govern.

Per altra banda, el projecte també regula les normes de control que haurà d'exercir el Ple en relació amb l'activitat, tant de la Presidència, com de la Comissió de Govern, com del Consell Executiu, en cas d'existir.

A continuació, el projecte fa referència als règims als quals poden quedar sotmeses les competències que siguin atribuïdes al consells, així, en règim de pròpies –la titularitat de la qual passa a ser del consell–, en règim de delegació –el Govern de les Illes conserva la titularitat de la competència– i, finalment, de gestió, per dur a terme activitats de caràcter material, tècnic o de serveis, de tal manera que s'encarrega als consells no l'execució de la competència, sinó simplement la seva gestió, continuant essent la titularitat de la competència del Govern de les Illes.

Seguidament, es regula la Comissió Tècnica Interinsular, òrgan de necessària existència per imperatiu estatutari, que és l'encarregada de preparar les propostes d'atribucions de competències als consells insulars.

I finalment, es regula el finançament provisional dels consells mentre no sigui desenvolupada per decret del Govern de les Illes, d'acord amb la delegació que fa la disposició final primera.

Amb això, podem concloure que els objectius fixats a l'acord programàtic a l'inici de la legislatura, en relació amb els consells insulars, troben una resposta en el comentat projecte de Llei, de tal manera que la següent paraula, per assolir tals objectius, la té, evidentment, el Parlament de les Illes en el tràmit legislatiu de discussió i aprovació, si s'escau, de l'esmentat projecte, la qual cosa pot succeir dins aquest any 2000.

**Sebastià Rubí és professor associat de Dret Constitucional de la UIB i advocat.*

V CONVOCATÒRIA DELS PREMIS

MIQUEL ÀNGEL RIERA

POESIA I NARRATIVA

2000

L'**Obra Social i Cultural de "SA NOSTRA", Caixa de Balears**, amb l'objectiu de fomentar la creació literària en llengua catalana, convoca els *Premis Literaris de Poesia i Narrativa "Miquel Àngel Riera"*. Aquests premis també pretenen ésser un homenatge a l'escriptor que va fundar i va dirigir les col·leccions "El Turó" i "Tià de Sa Real", des de les quals va ajudar i va estimular molts d'autors d'arreu dels Països Catalans.

BASES

1a Els Premis Literaris "Miquel Àngel Riera" tendran les següents modalitats:

- premi de narrativa, destinat a guardonar una novel·la o un llibre de relats breus per a escriptors de qualsevol edat.
- premi de poesia, destinat a premiar un llibre de poemes d'un autor de menys de 30 anys.

2a Les obres que hi concursin hauran d'ésser originals i inèdites i han d'estar escrites correctament en català.

3a El Premi de Narrativa consistirà en la publicació del llibre a la col·lecció "Tià de Sa Real" i 500.000 ptes. a compte dels drets d'autor. El Premi de Poesia consistirà en la publicació del llibre a la col·lecció "El Turó" i 250.000 ptes. a compte dels drets d'autor. Aquestes quantitats estaran subjectes a la retenció que estipula la Llei.

4a Les obres presentades al premi de narrativa han de tenir una extensió entre 70 i 110 folis. Les que optin al premi de poesia tendran l'extensió normal de les obres d'aquest gènere. El tema d'ambdues modalitats serà lliure. Els autors es comprometen a trametre-les en suport informàtic en cas d'ésser guardonats o proposats per a la publicació.

5a Els originals es presentaran per quintuplicat, mecanografiats i a doble espai. A la portada ha de constar el premi al qual concursa, el títol, a més del nom i dels llinatges, l'adreça i el telèfon de l'autor. Els concursants que prefereixin mantenir l'anonimat faran constar a la portada el títol i un lema; en un sobre tancat inclouran les dades personals.

6a El termini d'admissió d'originals acabarà dia 1 de desembre de 2000. El lloc de presentació serà l'Obra Social i Cultural, Caixa de Balears "SA NOSTRA", carrer del Ter, núm. 16, 07009 Palma, o qualsevol oficina de "SA NOSTRA".

7a El jurat estarà format per Roser Vallès, Pere Rosselló Bover, Bernat Nadal, Ponç Pons i Josep Marí. El veredict s'emetrà abans de dia 28 de febrer de 2001

8a El jurat, si ho creu escaient, podrà proposar la publicació dels llibres finalistes o no premiats que consideri d'un valor qualitatiu considerable. Aquesta proposta serà estudiada pels responsables de la col·lecció i de l'Obra Social i Cultural de "SA NOSTRA".

9a Els premis i la seva dotació seran indivisibles i el seu veredict serà inapel·lable. El jurat podrà declarar deserts els premis si la qualitat de les obres presentades no assoleix el nivell suficient. Així mateix, el jurat té la facultat d'interpretar les Bases i suplir-ne les llacunes com cregui més convenient.

10a Els originals no premiats es podran recollir dins un termini màxim de dos mesos a partir de la data d'emissió del veredict. Un cop transcorregut aquest termini, l'organització entendrà que els seus autors hi renuncien i els destruirà.

11a La presentació d'originals als Premis Literaris "Miquel Àngel Riera" implica l'acceptació d'aquestes Bases i del veredict que s'emeti.

**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

Política educativa:

tantes coses fetes, tantes per fer

JAUME LLADÓ

Juntament amb els temes de medi ambient i ordenació del territori, els àmbits cultural i educatiu són els que varen generar més expectatives de canvi amb la política del Pacte de Progrés

Fa poc més d'un any que es va constituir l'actual Govern de les Illes Balears. Després d'un acord difícil entre sis formacions polítiques, es va aconseguir consensuar un programa que podríem qualificar de canvi tranquil, en què tots els partits varen haver de sacrificar una part de les seves pretensions per poder arribar a un acord satisfactori per a tothom. La primera conseqüència d'aquest fet va ser la renúncia de les postures més rupturistes en benefici d'un cert pragmatisme que permetés que persones de procedència molt diversa treballassin juntes. La traducció en actuacions concretes d'aquesta línia política ha ajudat a tranquil·litzar sectors de la població que passaven pena que es produís una ruptura dràstica amb el passat que perjudicàs els seus interessos, però també ha provocat que col·lectius propers a alguns dels partits signants del pacte se sentin decebut per aquest mateix motiu.

I si això ha succeït, en línies generals, en la majoria de polítiques sectorials, l'Educació no n'ha quedat al marge. És més, jo diria que, juntament amb els temes de medi ambient i ordenació del territori, els àmbits cultural i educatiu són els que varen generar més expectatives de canvi.

El primer que es pot observar és l'augment de la vinculació professional educativa dels quadres directius de la Conselleria, la immensa majoria dels quals han treballat en diferents camps de la

docència i han tengut responsabilitats en la direcció de centres, en la tasca inspectora o en la formació del professorat, en els quals alguns d'ells ja havien destacat per la seva visió progressista del món educatiu i les seves propostes innovadores. No cal oblidar que el PSM, partit que ostenta la titularitat de la Conselleria, té, entre els seus afiliats i dirigents, molts de docents, la qual cosa el fa especialment sensible en aquest camp.

Aquest grup de gent s'ha trobat, emperò, amb una infradotació econòmica que impedeix donar resposta a tots els problemes d'infraestructura i de modernització que requereix el sector educatiu balear i que sembla molt difícil de solucionar a curt termini. Així i tot des del primer moment les escoles i els instituts hem notat una millora en el finançament de les necessitats més bàsiques i en la dotació de professorat. Ha augmentat la sensibilitat cap a les pràctiques didàctiques més compromeses amb l'atenció a la diversitat, per la qual cosa s'han donat recursos als centres que han presentat propostes tendents a millorar el servei a l'alumnat amb més necessitats, s'ha reorientat l'educació compensatòria i s'han posat en funcionament els tallers de llengua. Aquests dos programes han estat prou útils per atendre els al·lots i les al·lotes amb més necessitats, però tal vegada se n'ha sobrerresponsabilitzat el professorat específic a l'hora d'executar-los, en lloc de repartir la tasca entre el professorat d'aula i així poder estendre'n els avantatges metodològics a la resta de l'alumnat. Tanmateix, el que més destacaria seria la capacitat d'escoltar que ha

demostrat la Conselleria envers la comunitat educativa en general i el professorat en particular. El conseller ha visitat un munt de centres per conèixer de primera mà les seves inquietuds i els seus problemes, s'ha reformat la Llei del Consell Escolar de les Illes Balears per donar més pes a la comunitat educativa i, sobretot, s'han organitzat una sèrie de jornades sobre l'educació secundària obligatòria en què els docents han pogut plantejar, sense intermediaris, les seves reivindicacions per millorar aquesta etapa, entre les quals inclouen la demanda d'una major autonomia per poder donar respostes precises a cada situació particular. Es tracta d'una demanda que ja ha estat atesa en la seva vessant legislativa, amb l'elaboració d'un decret que preveu la capacitat dels centres per elaborar els seus propis plans d'intervenció educativa. Aquesta és una eina que fomentarà l'autonomia dels centres i permetrà que els equips docents dissenyin les seves planificacions didàctiques adaptades a les necessitats del seu alumnat. Quant a la formació professional, s'han creat noves titulacions adaptades a algunes necessitats de la societat balear que encara no estaven cobertes per la formació regulada i que ompliran buits importants. Queda pendent un impuls a la formació professional de base dins l'ESO, que incorpori continguts preprofessionals a les distintes àrees, cosa que permetria donar respostes educatives als alumnes menys motivats pels ensenyaments més teòrics des dels principis de la comprensivitat i la no-segregació. Tanmateix, en aquest camp, el més necessari, des del meu punt de vista, és omplir de contingut la recentment creada Mesa de la Formació Professional i fer feina interdepartamental amb la Conselleria de Treball, que és la titular de la formació professional ocupacional. Fins ara aquest sector educatiu sempre s'ha plantejat totalment deslligat de la formació professional regulada, amb els conseqüents greuges comparatius en-

tre unes titulacions i les altres. En aquest àmbit, l'autèntica revolució, a favor de la qualificació laboral dels treballadors, seria que hi hagués una autèntica homologació entre els dos tipus d'ensenyament, de manera que els cursos de formació ocupacional corresponguesin a mòduls de formació professional regulada o fossin convalidables. D'aquesta forma, els treballadors en actiu podrien anar complementant cursos sencers d'un cicle formatiu segons les seves disponibilitats horàries. La LOGSE preveu aquesta possibilitat, però, per ara, no conec cap administració educativa que l'hagi desenvolupada.

S'han millorat molt les relacions amb la Universitat de les Illes Balears, la qual ha vist satisfetes les seves demandes d'un major finançament, cosa que li permetrà completar el desenvolupament del campus amb la construcció de nous edificis. En aquest àmbit cal oferir noves titulacions als estudiants balears i atendre d'aquesta manera algunes reivindicacions ja cròniques, com la creació d'una facultat de Medicina.

Quant a la normalització lingüística del món educatiu, el balanç no és tan positiu. La renúncia del PSM, segons els pactes assolits, al fet de procedir amb la reforma del marc legislatiu i apostar d'una forma decidida per la immersió, seguint un model semblant al de la Generalitat de Catalunya, va ser acollida amb forçada resignació pels sectors més progressistes del món educatiu. Tanmateix, s'han produït alguns avanços, entre els quals hi ha la creació del taller de llengua per a alumnes que s'incor-

poren a l'ESO sense dominar cap idioma romànic. És un programa que pretén dotar aquests al·lots i aquestes al·lotes de les competències lingüístiques catalanes bàsiques per poder seguir el desenvolupament ordinari de les classes i que en la seva fase experimental ha obtingut resultats prou positius. Caldria, però, dissenyar un taller de característiques semblants per als castellanoparlants. També s'ha treballat en l'impuls i la revisió dels projectes lingüístics de centre (PLC) per tal d'estimular-ne l'elaboració i comprovar-ne l'adequació al decret de mínims, però queda pendent una segona fase, que hauria de consistir a comprovar-ne l'aplicació efectiva dins les aules. El curs passat els inspectors es limitaven a llegir els projectes i estudiar-ne la idoneïtat, però no entraven dins les aules per veure en quina llengua s'imparteix la docència que, algunes vegades, no és la que afirma el PLC. S'exigeix un títol de capacitació per a l'ensenyament en llengua catalana per a l'accés a la docència, però no es comprova que aquest professorat realment l'usi en les seves classes. No és el mateix poder fer les classes en català que fer-les-hi.

Podem concloure, per tant, que el balanç educatiu d'aquest primer any de Pacte de Progrés ha estat positiu, però hi ha encara molta feina per fer i molts de problemes per solucionar. Se li pot aplicar, per tant, el lema que ha encunyat el mateix Govern, tantes coses fetes, tantes per fer.

**Jaume Lladó és professor de l'Institut de Felanitx.*

Un any, només, de política lingüística

JOAN GELABERT

És molt difícil col·locar al capdavant del Departament de Política Lingüística gent tan ben preparada com la que hi ha actualment. El problema és tot allò que l'envolta.

Em demanen que faci una valoració d'aquest primer any de Política Lingüística sota la batuta del denominat Pacte de Progrés; acció política que, no cal oblidar-ho, fou una de les considerades prioritàries quan el nou president exposà el seu programa de govern davant de la societat.

Ho sent molt per a tots aquells qui voldrien llegir paraules com covardia, por, fins i tot incompetència, etc., i que després d'haver-ho dit tan santament es queden tranquils i satisfets de la seva clarividència i loquacitat a la seva trona impol·luta, aïllada del món, guardada de qualsevol contaminació i repartint estopa a tort i a dret, però no ho faré. En primer lloc, perquè no seria just amb els esforços dels responsables de dur endavant aquesta política i, en segon lloc, perquè la nostra realitat nacional, desgraciadament, és la que és i no la que voldríem que fos.

És molt difícil col·locar al capdavant d'aquesta Política Lingüística gent tan competent, tan ben preparada i amb les idees tan clares

com la que hi ha actualment. El problema és tot allò que l'envolta. Ningú amb dos dits de seny i mancat de sectarisme no pot obviar la fragilitat d'una política cultural que no ve definida per una majoria política nacionalista i, per tant, amb prioritats clares en aquest sentit, sinó per una amalgama de partits i ideologies que donen prioritat política a coses ben diferents.

Quan es qüestionà a algun honorable conseller de l'actual Govern de Progrés el nomenament de determinat director general ja que era –i és– un clar exemple d'analfabet funcional en català (això és, que no sap escriure i és incapaç de dir una frase sencera en català), en virtut d'una coherència llargament al·ludida en el seu discurs programàtic per l'actual cap del Govern de les Illes Balears, la seva resposta no pogué ser més clara i diàfana: Què voleu, un competent per al càrrec però incompetent lingüísticament o un incompetent per al càrrec amb competència lingüística? I és clar, muts i a la gàbia. D'això abans es deia prioritats polítiques; del fet que no puguem exigir alhora les dues competències. Aquesta és la trista realitat que ens envolta. I les realitats s'imposen per sobre de les bones intencions i de la feina feta des de determinades parcel·les institucionals que tenen poder per dur endavant aquestes polítiques lingüístiques nacionalitzadores, però que no poden de cap manera –els equilibris polítics no ho permeten– fiscalitzar seriosament actituds a la contra.

La política lingüística, com a eix d'aquesta política nacionalitzadora, de la Conselleria de Damià Pons és clara, però les dificultats i la coherència que l'haurien d'em-

bolcallar no ho són. No es pot fer política cultural coherent i amb sentit institucional, entesa com a acció de govern, quan des de qualsevol altre àmbit públic de gestió política –turisme, obres públiques, sanitat, treball, etc.– les incoherències, les deixadeses i, fins i tot, les absències, conformen el dia a dia. El famós Decret 100/1990, que marca els usos lingüístics que han de tenir les actuacions institucionals, no ha millorat tot el que caldria amb el Pacte de Progrés. Són massa evidents i diàries encara les situacions absolutament desnacionalitzadores que consellers, directors generals i alts càrrecs fan quan intervenen en castellà, els quals contravenen així a l'esperit del decret esmentat. Les absurditats de trobar-se amb comunicats i documents de determinades conselleries, en què l'únic que hi ha en català és l'anagrama que identifica la conselleria corresponent és el pa de cada dia. L'atenció al públic és, si fa no fa, el mateix. No hi ha prioritat clara per a aquestes qüestions, ni sembla que la pressió i l'interès des de la conselleria corresponent faci res per capgirar aquesta situació de total abandonament lingüístic.

Vist així i tenint present el fràgil equilibri de l'actual majoria no és estrany que les perspectives no siguin gaire optimistes.

A tot això s'hauria d'afegir una dada cada vegada més present i que no fa sinó augmentar les dificultats de reequilibri de la balança lingüística. Tal i com haureu pogut llegir darrerament, la població illenca ha augmentat en aquesta darrera dècada prop d'un 12%, unes 100.000 persones aproximadament, augment que no s'ha donat per un creixement natural de la població, sinó per una forta onada immigratòria, fruit de la bonança econòmica d'aquesta darrera dècada. Quina política s'ha previst per integrar aquesta població, bona part provinent de cultures i registres lingüístics ben diferents dels nostres, i que el primer

que fan és aprendre el castellà com a llengua de comunicació? No podem ser ingenus. Això no és un problema de política lingüística. Només una teràpia de xoc clara i urgent, global, plantejada des de totes les esferes de gestió: sanitat, educació, treball, cultura, habitatge, etc. amb un referent lingüístic clar pot pal·liar en part aquesta bomba de rellotgeria, suspecta de ser utilitzada per qualsevol profeta fonamentalista que en vulgui treure profit. Només igualant els drets i els deures es reequilibrin i s'eviten les *guetitzacions*. I entre aquests drets i deures hi ha, és clar, el coneixement i l'ús de la llengua catalana, com a forma prioritària de formar part d'aquesta col·lectivitat. I l'escola? Com a ensenyant puc dir que per primera vegada en vint anys que duc com a tal aquest curs passat ha estat la primera vegada que un inspector ha passat pel nostre centre per interessar-se per la qüestió lingüística. Però siguem realistes i toquem de peus a terra. Quina força tenen els projectes lingüístics si a l'hora de la veritat no hi ha una inspecció que n'asseguri el compliment? Han de ser les juntes directives aquelles que s'han d'enfrontar als companys mateixos per recordar-los que en aquell centre la llengua vehicular de l'ensenyament és el català i tot el que això significa? El mateix que deia abans del conseller i del seu director general es podria aplicar a la inspecció educativa. La qüestió lingüística no havia format part de les prioritats de la inspecció educativa i, feta la llei, feta la trampa. El Decret que atorgava un temps al professorat que no tenia el reciclatge i que els donava fins a finals

del curs 2001-2002 per fer-lo es podrà dur a terme, amb tot el que això implicarà? Pel que fa al rigor de la prova de llengua catalana a les proves d'accés al cos d'ensenyants, cal dir que aquest és absolut, cosa que demostra una voluntat clara de consolidar un cos d'ensenyants clarament normalitzat. Ara bé, tal i com deia abans, qui controla això després? Cal continuïtat i propostes agosarades si realment es vol tirar endavant aquesta normalització en l'ensenyament. I la sensació –massa vegades constatada realment– que hom té és que els sindicats de l'ensenyament i determinats partits del Pacte no donen gaire facilitats per avançar per aquest camí.

És cert que els programes d'immersió lingüística s'han reforçat considerablement amb recursos humans i materials i que els tallers de llengües s'han potenciat com a eina de xoc per superar els dèficits d'alumnat mal escolaritzat, nouvingut, etc. Tampoc no podem oblidar que, amb relació a aquest alumnat d'incorporació tardana, el curs passat foren prop de 3.000 els alumnes que s'escolaritzaren un cop començat el curs i que enguany, fins a finals d'any, se n'esperen prop de 1.000 més, fruit, sobretot, de reagrupaments familiars magribins. Cal integrar aquest alumnat ràpidament i procurar-li una competència oral en català, si no es vol que això sigui usat com a fre per a l'ús públic de la llengua catalana com a llengua d'ensenyament. Vet aquí un altre element nou, imprevist, al qual cal dedicar esforços i recursos si es vol aturar el xoc que això suposa per a una escola pública, ja en situació precària.

Les idees hi són, les dificultats són moltes i les inversions bàsiques. Per al Pacte de Progrés, seguirà essent prioritària la inversió en educació i concretament en aquestes aspectes ressenyats?

No es pot normalitzar lingüísticament una societat al marge o en contra d'aquesta societat mateixa. I aquesta societat nostra necessita un gran pacte social si es vol redreçar la qüestió lingüística i superar tots els entrebancs que l'estultícia d'uns, la ignorància i, fins i tot, la malvolença d'altres, al costat d'una situació social prou complexa, han deixat al llarg dels darrers vint-i-cinc anys. S'ha de tenir ben clar que el poder polític institucional representa una part ben petita del conjunt de mecanismes que regeixen la vida social. Si altres sectors, com l'econòmic –sobretot–, el cultural, el dels mitjans de comunicació, etc., no s'impliquen en el procés de normalització lingüística, no es fa més que retardar l'agonia d'una situació que es presenta irreversible.

Deia al començament d'aquest article que no esperàssiu un atac demolidor i cruel de les accions duites a terme per l'actual Direcció General de Política Lingüística o que fes una anàlisi rigorosa dels seus oblits. Són massa anys barallant-me per fer de la llengua catalana una llengua de normalitat, en àmbits diferents, i gairebé sempre coincidint amb els responsables actuals, per obviar la realitat de la seva feina i el marc que els envolta, i començar a parlar sense

miraments i gratuïtament d'una Política Lingüística que reconec insuficient i precària, però que és substancialment millor que la que teníem.

A finals del passat mes de juliol des de la Conselleria d'Educació i Cultura els responsables d'aquesta nova orientació de la Política Lingüística, amb el conseller Damià Pons al davant, convocaven les associacions i organismes que més s'han significat, als darrers anys, a l'hora de promoure accions per restablir la llengua catalana al lloc que li hauria de correspondre en una societat normalitzada i se'ls mostrava la feina feta en un any. Déu n'hi do! No espereu trobar subvencions de Política Lingüística per arreglar teulades o per associacions fantasmals. No; res d'això. La llengua com a eina. La llengua com a ús, que és del que es tracta. I tenir ben clar que la nostra llengua no és només nostra, que no som quatre gats. Que hi ha un territori més gran que també està interessat a normalitzar-la. I copiant el títol d'un llibre ben conegut, cal veure que la llengua és un mercat; i cal aprofitar la feina feta per altres administracions per optimitzar recursos i arribar més lluny. I això, des de l'actual Direcció General de Política Lingüística, també ho tenen molt clar. Esforços com el doblatge de pel·lícules per tal d'aconseguir una oferta prou atractiva –a pesar dels horaris absolutament discriminadors a l'hora de programar les sessions en català– o encetar la ràdio en cata-

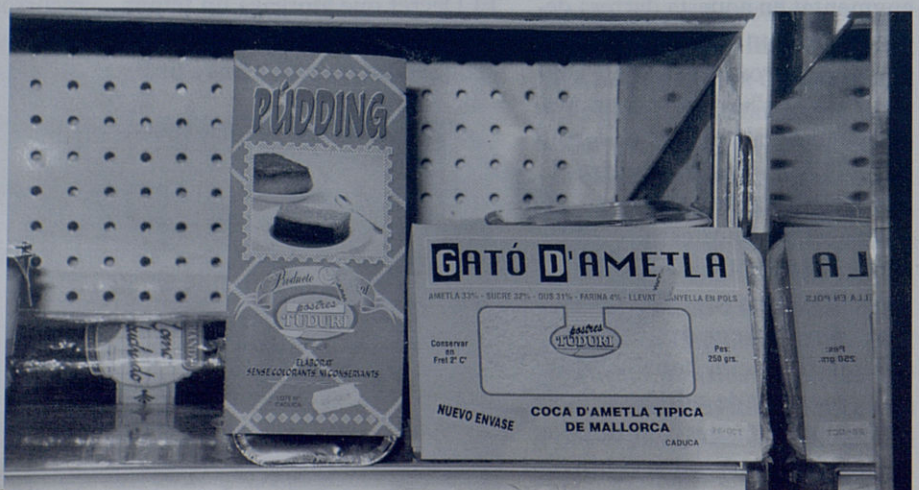
là, són esforços que s'han de valorar en aquest sentit. Fer una Política Lingüística per redreçar la nostra situació requereix, a més de tenir les idees clares, recursos.

Però no n'hi ha prou. No pot ser que pretenguem normalitzar tota una societat –tan complexa, com ja hem dit– des d'una Direcció General d'una Conselleria, d'un Govern que, globalment, no s'ho acaba de creure. Al costat de les decisions legislatives valentes calen les actituds conscients i fermes d'aquells que han de marcar camí i que han de servir de mostra per a una societat desorientada i plena de models lingüístics absolutament desnacionalitzadors.

Només així, amb idees clares, amb implicació, amb recursos, amb continuïtat, serà possible parlar de redreçaments lingüístics. Els estudiosos dels processos de normalització lingüística saben que els fruits no són immediats, que sovint ha de passar una generació per parlar d'èxit o de fracàs; però també saben que deixar passar el temps, tal i com s'havia fet fins ara, era escriure la crònica d'una mort anunciada. Cal ser optimistes.

**Joan Gelabert és llicenciat en Filologia Catalana.*

La normalització lingüística s'ha de donar a tots el àmbits de la vida. La llengua ha de ser una eina d'ús.

Cap a la qualitat mediambiental

ANTONI MARTÍNEZ TAVERNER

El Govern de Progrés comença a partir d'un nivell ambiental realment baix i amb una part molt important de la població del tot embafada per la degradació i pèrdua de qualitat. La tasca possible per a fer en un any forçosament ha d'ésser poc vistosa, però suficient per a marcar clarament unes pautes de futur que no es fonamentin en la destrucció de patrimoni i amb l'explotació de recursos. La conservació i la gestió s'ha d'imposar, no sols de paraula, sinó també amb un finançament que ho faci possible. Aquestes passes s'estan fent, però la inèrcia actual amb la manca d'una cultura empresarial per a la innovació i la sostenibilitat, juntament amb un treball d'integració social molt inferior al de colonització fa pensar que serà difícil implementar un nou projecte de país, que per altra banda no es pot ajornar més perquè es corre el risc d'arribar a un punt crític d'inestabilitat social i ambiental.

Finançament ambiental

Per realitzar millores ambientals i paisatgístiques, tant dins medis rurals, com urbans o naturals, es requereix un finançament que no existeix, malgrat que es facin redistribucions del pressupost actual, per tant, és essencial, justa i intel·ligent la proposta feta des de turisme que siguin els forans els qui paguin una certa quantitat per la càrrega ambiental que provoca la seva visita. Evidentment, l'oposició a la taxa serà forta, no pel que representa per al turista ni per al sector hotel·ler, que en seran els principals beneficiats, sinó perquè amb el sistema proposat es pot governar, es pot demostrar que és possible canviar la fesomia d'un país i a més satisfer una majoria de votants àmplia.

Evitar que caiguin sobre el contribuent les despeses que no ha pro-

vocat és molt important. La solidaritat que demostrem amb els impostos, els tributs i els IVA que paguem, de la mateixa manera que ho fan els hotelers o qualsevol altre empresari o contribuent, sembla més que suficient. Però aquestes imposicions no supleixen externalitats no comptables que finalment ningú no paga i que tots patim, per tant, és necessari finançament exterior per a gestionar i conservar una certa qualitat ambiental.

El finançament per a millores ambientals provinents de la UE és un recurs econòmic que hem pagat entre tots i hem d'aconseguir que ens retorni, però el sistema de la Unió obliga a fer els deures ambientals abans de rebre ajudes. En aquest cas els deures eren protegir per a la conservació entre el 15 i el 17% del territori. La situació és que sols tenim un 3-5% d'aquest protegit per a la conservació, malgrat que el PP parlés del 40% de la LEN. Evidentment, aquesta mentida sols era creïble per als tractoristes

del seu partit i periodistes del règim. Com era d'esperar, a la Unió saben diferenciar entre una llei urbanística i una de conservació, per això, els deures s'hauran de fer de pressa si volem ajudes per al reciclatge, per a l'aigua, per a l'energia sana, per a l'agricultura de conservació, per al patrimoni natural i cultural.

Recursos hídrics

L'aigua... que hauria de ploure té la tasca de mantenir viva la vegetació i els conreus i tota la fauna i la ramaderia, té unes pèrdues obligades cap a la mar i una funció de recàrrega dels aqüífers per a impossibilitar la intrusió marina. Segons l'Estat del Medi Ambient de 1997 (el darrer publicat) els recursos assequibles són de 250 Hm³ a Mallorca; 32, a Menorca; 18, a Eivissa, i menys d'un, a Formentera, en total uns 300, mentre que la demanda és de 235.5, 24.31, 30.13 i 1.12 respectivament. Els magat-

**Dessaladora
BADIA DE PALMA**

zems d'aigua, aqüífers i embassaments, més les construccions tradicionals que hauríem de recuperar ens han de servir per a suplir les oscil·lacions d'un clima cada vegada més subjecte a una major impredecibilitat, amb pujada de la temperatura i una possi-

sostenible de l'aigua, però seria inacceptable no reconèixer els problemes immediats que s'ha trobat la Direcció. S'ha passat del perill d'inundacions i el consegüent endegament de torrents a la desoladora evidència del segon any sense cap pluja de recàrrega.

Davant un problema tan greu sols em sembla honest procurar el màxim respecte

Ens trobam amb una població mal educada ambientalment i enamorada del creixement

ble baixada de la pluviometria. Per a generalitzar podem dir que un 10% de la pluja queda assequible per a l'ús humà i això equival a dir que un any normal, amb pluges sobre la mitjana, plogudes bé, és un any que cobreix de forma justa les demandes de l'any 1996. El 2000, la demanda s'ha disparat, venim d'un any sense pluges de recàrrega i les pluges d'aquest any duen un endarreriment sobre la mitjana del 90%. El problema és molt greu, fa anys que buidem els aqüífers sense que les recàrregues aconseguixin omplir-los de nou.

L'actual Direcció General de Recursos Hídrics intenta canviar la idea d'explotació de l'aigua per la de gestió d'aquest recurs públic, això vol dir minvar la despesa estalviant al màxim, reciclar l'aigua residual i retornar-la a l'aqüífer i, sobretot, minvar la sobrepoblació, particularment l'estival. Aquest canvi d'idees es concreta en la redefinició de l'estructura de l'Administració Hidràulica de les Balears i la creació de les juntes insulars de l'aigua.

Hi ha molta feina per a fer de reflexió i organització per a assolir una gestió

per les decisions que es prenguin des de la Direcció General i els ajuntaments, i exigir la mateixa honestedat a tots els gestors implicats i molt particularment als empresaris que comanden el ministre i el Ministeri de Medi Ambient.

Ens trobem amb una població mal educada ambientalment, enamorada de les taxes de creixement. A més, tenim unes infraestructures que no estan preparades per a l'estalvi de l'aigua ni per al reciclatge de l'aigua, ni tant sols per a afavorir la permeabilitat dels paviments i poder infiltrar la poca aigua que cau i evitar que vagi a la mar. Tot això no es pot arreglar en dos dies. Sembla que l'energia fòssil ens haurà de treure les castanyes del foc, almanco temporalment, i la potabilització de l'aigua marina o salobre haurà de resoldre el problema de forma immediata, però esperem que temporal. Hem d'ésser conscients que les potabilitzadores que funcionen amb energia elèctrica treballen a favor del canvi climàtic i ajuden a minvar els recursos no renovables que els nostres fills ja no podran utilitzar si es troben en situacions complicades

com les que ara vivim, és senzillament una mala inversió que ens fa més depenents de l'exterior i ens dispara una cadena que implicarà una major central elèctrica i unes majors infraestructures per a carregar la central..., desenvolupisme immadur.

En un futur immediat necessitarem dur a terme ajudes a sistemes d'estalvi d'aigua per a l'agricultura mitjançant canvis de cultius i sistemes de rec (una de les primeres accions del conseller que enyoraran els pagesos de veritat i l'ataràctic Govern de Progrés fou la de visitar Israel, precisament per a tractar aquests temes), haurem de treballar la depuració terciària per a la infiltració als aqüífers de l'aigua residual, haurem de facilitar al màxim l'ús de l'aigua residual per al rec, haurem de fomentar la rehabilitació i construcció d'aljubs i dipòsits d'aigua, haurem d'eliminar el ciment dels llits dels torrents i donar permeabilitat als paviments urbans i als de les grans superfícies, haurem de fer plans experimentals per a completar el treball de les salineres amb la potabilització solar d'aigua, haurem de crear normatives per a impossibilitar l'extracció d'aigua dels pous en funció de la seva fondària i de la conductivitat de l'aigua i completar la Normativa de Sondeigs, Concessions i Autoritzacions d'Aigües Subterrànies. I finalment haurem d'insistir a recordar que l'aigua és un recurs públic, com l'aire que respirem. No es tracta de fer negocis.

Residus

Un deu per cent anual en el creixement de residus és una taxa que fa empegueir qualsevol homínid civilit-

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demanau informació a c/ Rubén Darío, 12, 5è-B
07012 PALMA

Plaça Rosselló, 4A, 3r
Tel. 971 72 33 56
Fax 971 71 89 01
07002 Palma (Mallorca)

- Plànols Topogràfics
 - Medicions
 - Replanteigs
- Fotografies Aèries
 - Verticals
 - Panoràmiques
- Publicitat Aèria
- Peritatges
- Valoracions
- Projectes Agrícoles
- Estudis Mediambient

zat i això és el que hem arrossegat els darrers anys, amb la particularitat que es pot atribuir un 40% d'aquests residus al turisme. Evidentment, amb una situació d'aquestes és necessari ésser pragmàtic particularment en dues coses: la primera, que el sistema actual no funciona i que s'ha de canviar, la segona, comptar amb l'existència d'una inèrcia que no permetrà canviar les coses d'un dia per l'altre. Per lògica, el reciclatge s'imposarà a les Balears de la mateixa manera que a tot Europa, però a les Illes aquest reciclatge encara és més important que al continent perquè el transport a l'exterior dels residus és car, fins i tot en forma d'escòries. Per tant, seguint la legislació comunitària i les polítiques de desenvolupament sostenible, hem de tractar els residus com a recursos i afavorir una indústria i unes empreses del reciclatge, que, per exemple, ens podrien omplir el parc BIT.

Afortunadament, les coses han canviat i ja hi ha un pla integral de residus urbans per a Mallorca que preveu el reciclatge i hi ha en tramitació el de Menorca i d'Eivissa. A part d'això, els problemes amb la selecció d'enderrocs sembla que finalment no s'aconsegueix realitzar a les empreses privades i s'haurà de fer amb recursos públics, en qualsevol cas sembla evident que les empreses constructores han d'assumir costs, no poden continuar privatitzant beneficis i socialitzant enderrocs de tota casta.

Energia

El compromís espanyol amb la Cimeira de Kioto no fou un compromís de reducció de les emissions, sinó de moderació de l'increment. Aquest

increment, amb terminis del 2005 i 2010, sembla ja sobrepassat, segons les informacions rebudes pels científics membres del Consejo Nacional del Clima. El Ministeri proposava la substitució progressiva dels combustibles fòssils, desincentivar econòmicament l'ús dels cotxes privats i millorar els transports públics, aplicar noves tecnologies per a millorar l'eficiència dels vehicles i de les indústries i crear legislació per a adaptar-se a la Estrategia Nacional del Clima.

Pel que fa a la política local de l'expresident i actual ministre, aquesta fou inequívoca a l'hora de fomentar l'ús del cotxe privat i de decantar una bona part dels pressuposts a la creació d'autopistes. Els venedors de benzina, alguns d'ells molt coneguts dins el partit conservador, gaudiren fins i tot d'avís a la premsa local abans de fer inspeccions als establiments de venda. Es va obviar el transport públic i es va fer una campanya sobre el tren que no es pot qualificar amb paraules correctes. Finalment, no es va aprovar un pla energètic ni es varen crear línies de finançament viables per a particulars per incentivar l'ús d'energies alternatives ni mecanismes de millora de l'eficiència. L'energia eòlica i la fotovoltàica no existien en el vocabulari, no es va parlar mai de cogeneració i el màxim exponent tecnològic fou escalfar aigua al terrat.

L'esborrany de Pla energètic del Govern anterior tenia unes previsions per al 2004 que el 1999 ja s'estaven

superant, per tant, els escenaris per al nou pla són ben diferents i ben delicats, per això es pretenen mesures d'estalvi, potenciació de la xarxa de gas natural, increment de plaques tèrmiques fins a 500 000 m² el 2015, anàlisi de les possibilitats de cogeneració

La sobrepoblació estival és la que incrementa la despesa elèctrica

a les indústries i esperar que l'OPEP pugi els preus perquè l'energia fotovoltaica sigui més competitiva. Però tot això no deixa d'ésser un *desideratum* permanent si no aturem la sobrepoblació, i particularment l'estival, que és la que incrementa desmesuradament la despesa elèctrica.

Als països civilitzats no és necessari el cotxe, als subcivilitzats com el nostre domina l'estètica de l'«arròs brut i cotxe gros». Sense cap pànic al ridícul ens aferrem entre 1 i 2 tones al cul per a remenar 60 o 80 kg de carn humana per dins les ciutats intransitables. Aquest fet és un dels desbarats tecnològics, socials i ambientals més grans de la nostra actualitat i no sembla que minvi. Metro, vial per a bicicletes, transport públic, aparcaments a les entrades de ciutat amb tiquets que incorporen la gratuïtat del transport públic, tot val si aconseguim aturar aquesta tendència tan rendible als ben avenguts benziners i al canvi climàtic.

Urbanisme i turisme

La Direcció d'Habitatge ha investit amb un bon pla de reciclatge del ter-

**Viajes
MARTEL S.A.**

OFERTES ESPECIALES "PONT DEL PILAR"

TARIFES AÈRIES MES D'OCTUBRE
SORTIDES DES DE MADRID/BARCELONA
NO INCLOSES LES TAXES D'AEROPORT

MADRID I RONDALIES	12 AL 15/10	52.800
CANTABRIA	12 AL 15/10	42.900
EXTREMADURA	12 AL 15/10	54.300
PIRINEU CATALÀ	11 AL 15/10	49.500
PORT AVENTURA	11 AL 15/10	36.900
GALICIA	11 AL 15/10	44.900
SIÏSSA	11 AL 15/10	97.500

NOVA YORK	50.000
LOS ANGELES	75.000
MIAMI	60.000
MÈXIC	70.600
BONS AIRES	89.000
RIO DE JANEIRO	98.000

Informes i reserves: OMS, 50 B. Box 696 · 07003 Palma (Mallorca)
Tel. 971 72 38 42 · Fax 971 72 69 42 · <http://www.viajesmartel.com>

ritori urbà, que impossibilita la venda per un temps prudencial de les cases restaurades i prèviament subvencionades. Aquest punt és transcendent per a evitar el que ha succeït a barris de Palma on els contribuents hem ajudat a enriquir promotors.

L'aigua que consumeix un camp de golf no retorna als aqüífers

Per altra banda, els medis urbans s'han convertit en espais del tot agressius ambientalment i socialment. S'haurà d'implementar un sistema de vials verds (franja verda, vial de bicicletes i per a vianants), almanco a totes les noves vies, carrers i urbanitzacions. Per a rebaixar tensió urbana necessitem esmorteir els renous i fer millores urbanístiques. A més, s'han de rehabilitar zones litorals, no tan sols amb passeigs marítims, sinó també amb processos de naturalització (queda alguna savina als litorals urbans?) i treballar l'esquena de les zones turístiques amb normatives que puguin traduir-se finalment en millores paisatgístiques. Tampoc no podem continuar sense millorar el disseny i el manteniment de les zones verdes, i procurar no despersonalitzar els paisatges previs.

La Direcció General d'Obres Públiques i Transports ha canviat l'estratè-

gia de fragmentació dura del territori i comença a obrir la via del transport col·lectiu. Les dificultats de la inèrcia anterior, juntament amb tècnics de carnet que tradicionalment han tingut una sensibilitat ambiental matemàticament menyspreable em fan pensar en un treball amb unes dificultats que van més enllà de les econòmiques i tècniques.

Els plans ferroviaris cada vegada tenen més garanties d'èxit, basta veure els increments de passatgers del tren d'Inca. Mentre sigui impossible circular amb cotxe per Palma, els trenets, gestionats com els metros de les grans ciutats, no tan sols seran molt útils sinó que a més capitalitzaran el sol urbà dels pobles per on passin. És del tot necessari que els trenets incloguin un vagó per a bicicletes, malgrat que en arribar a Palma no hi hagi un sol vial, però la civilització també arribarà a Ciutat.

Els suburbis turístics, amb hotels neocròtics, han d'ésser reciclats en benefici del sector turístic i de la convivència d'aquest dins la societat. El sector no envesteix amb el sistema de canvi de places velles per altres de noves. Per altra banda, no es pot esperar una ajuda per a la reindustrialització del sector turístic obsolet, perquè aquest, malgrat que

està acabat, no presenta números vermells, per tant, tornem a la taxa que haurien de pagar els turistes, no els hotelers, que ha de revertir parcialment en el sector. Hi ha un altre tipus de turisme, que no és d'espardenyeta, i està centrat en l'ostentació i el luxe i a anys llum de la sensibilitat i la delicadesa. Aquest tipus d'hostaleria també crea problemes paisatgístics i ambientals. Les construccions quasi sempre van al màxim i si el POOT permet arribar a un cert nivell, si arriba de segur; els arquitectes només poden fer blocs amb el màxim de pisos, amb la màxima volumetria i separats pel mínim espai permès, val més encomanar les construccions a un enginyer industrial. No hi ha lloc per a la sensibilitat ni per a l'art i així no s'assoleix cap fita de qualitat. Resumint: un país de merda per a turisme de merda o un país culte per a turisme cultivat? Això ho hem de triar els ciutadans, perquè els hotelers, majoritàriament, ja han fet la seva aposta i ja sigui amb els d'espardenyeta com amb els del *green* quasi sempre van al màxim de la porroneria.

La jardineria d'autor, com la d'alguns hotels dels 50 i principis dels 60, ha desaparegut i els obligatoris metres de verd s'omplen d'exotismes tropicals i gespes centreeuropees, creen paisatges impossibles i inútils per a la vida silvestre, despersonalitzadors i amb totes les confusions imaginables en el disseny. Per altra banda, els impactants camps de golf són una

demonstració insolent de mala educació ambiental, els 7-10 litres per metre quadrat i dia que pot arribar a consumir l'herba a l'estiu són litres d'aigua que s'evapotranspiren i no retornen ni en una petita part a l'aqüífer. Si només hi hagués 3 o 4 camps i un a cada illa menor, ni tan sols parlariem de la qüestió, però el 1997 n'hi havia 18 més 8 en tramitació.

Sorgeixen propostes des del món rural per a un turisme complementari i forçosament minoritari que no té res a veure amb el fet de fer hotels en els paisatges rurals. L'agroturisme no pot ésser mai una competència a l'industrialisme turístic i val la pena col·laborar amb aquests tipus d'empreses que combinen el sector primari amb el terciari, per contra, s'ha d'aturar el turisme rural perquè si es massifica ja ho haurem perdut tot.

El Pacte de Progrés no ha tingut temps sobrat per a obligar al compliment de les normatives existents, per tant, ja no es pot perdre més temps amb la taxa turística, si queda qualche problema en el cobrament és atribuïble que el nostre país te colonitzades i sense controlar les seves entrades i sortides. Seria bo treballar intensament la legislació actual, sense condescendències, i posar el sector al dia d'una vegada. Probablement amb les normatives a la mà queden tancats el 50% dels hotels de les zones turísticament obsoletes. Finalment, sembla evident que el principal beneficiat per la taxa és el sector turístic mateix i la convivència amb la població i el sector primari, però les consignes al sector hotelier ja estan donades, només s'ha d'esperar la seva particular tractada, per tant, parlar-ne més seria un desgast innecessari. Així i tot, molts esperam de la Conselleria que posi un poc de seny, cultura i solidaritat en el sector, a més de la taxa.

Paisatge, ecosistemes i biodiversitat

Des d'un punt de vista biològic és necessari definir zones de protecció; la Llei d'espais naturals (LEN) deixa el territori de les Balears transformat en una sèrie d'illots amb relatives potencialitats. Aquestes possibles potencialitats biològiques es poden fer efec-

tives si definim la xarxa de parcs naturals i reserves (estam en aquest punt amb la serra de Tramuntana i Artà-Capdepera), si aconseguim donar connectivitat als Aneis i Arips i, finalment, recompensam els particulars afectats per aquestes accions que ens beneficien a tots i particularment el sector turístic i derivats. Els models per a la declaració de

parcs no passen forçosament per la compra del territori, també es poden fer tractes i contractes amb els propietaris de finques o lloguers per a algunes activitats de conservació. Les fórmules són moltes i probablement s'han d'utilitzar totes. Tan mal de fer és llogar un vedat per a conservar en lloc de per a caçar?, o coses semblants. Aquestes àrees protegides que es proposen ens han de permetre garantir la persistència de les poblacions d'organismes, però també que es dispersin i colonitzin les àrees adjacents. L'aspecte de dispersió d'espècies és particularment important pel que fa a reserves marines, que són l'única manera de garantir que les poblacions piscícoles del litoral no es rarifiquin del tot (cal recordar que l'evolució de les captures baixa en picat a quasi tots els ports de les Balears, i això no té cap altra solució que baixar la potència del depredador). Afortunadament, el director general de Pesca no està disposat a acceptar captures d'immadurs, i obligarà que es respectin les àrees de veda i les reserves de la badia de Palma, del nord de Menorca i dels freus d'Eivissa i Formentera, així com els períodes biològics de reproducció per al raó i per al verdellet, que tradicionalment els pescadors responsables sempre havien respectat. Esperem que no li arribi una tractada d'ignorants.

La funció dels parcs naturals no consisteix únicament a conservar singularitats de la flora i la fauna. En funció de la seva vocació el parc pot ésser natural, rural o urbà i treballar en diferent grau d'intensitat la conservació dels organismes i ecosistemes, de la cultura rural i el seu medi o tenir

una funció d'horitzó verd i recreatiu de les zones urbanes. Totes aquestes idees estan ben clares a la Direcció General de Biodiversitat, però això no vol dir que siguin bones d'implementar. De fet, una ingenuïtat important a l'hora de definir els límits dels

La millora paisagística és una peça clau en el desenvolupament econòmic

futurs parcs ha creat una gran alarma dins sectors culturalment desafavorits i manipulats, per tant, s'ha d'anar molt més viu amb la comunicació.

Si les línies dels futurs parcs ja estan majoritàriament marcades amb Aneis i Arips, no hi ha cap motiu per a modificar-les substancialment, a més no es pot fer una política de conservació exageradament extensiva sense assegurar-ne les possibilitats de gestió i això vol dir finançament. Res de tot això esta assegurat, per tant, és millor fer passes curtes i segures, però sense aturar, que no col·laborar a fer botar consellers del Pacte.

La millora paisagística és una peça clau del desenvolupament econòmic de les Illes Balears, així queda reflectit a qualsevol estudi econòmic o de planificació.

L'estratègia de conjuntar l'increment de qualitat del producte turístic per mitjà del paisatgisme i la potenciació del patrimoni és una via important, i essencial, per a assolir un país de qualitat, el qual pugui visitar turisme de qualitat. En altres paraules, és la primera passa per a marcar la diferència entre un desenvolupament sostenible i un desenvolupament no sostenible com el que hem tingut fins ara. El Pacte de Progrés no en tindrà prou amb els tres anys que resten de govern, han de guanyar les properes eleccions.

**Antoni Martínez Taverner és professor d'Ecologia a la Universitat de les Illes Balears.*

Transports: Tantes coses per fer (i altres tantes per no fer)

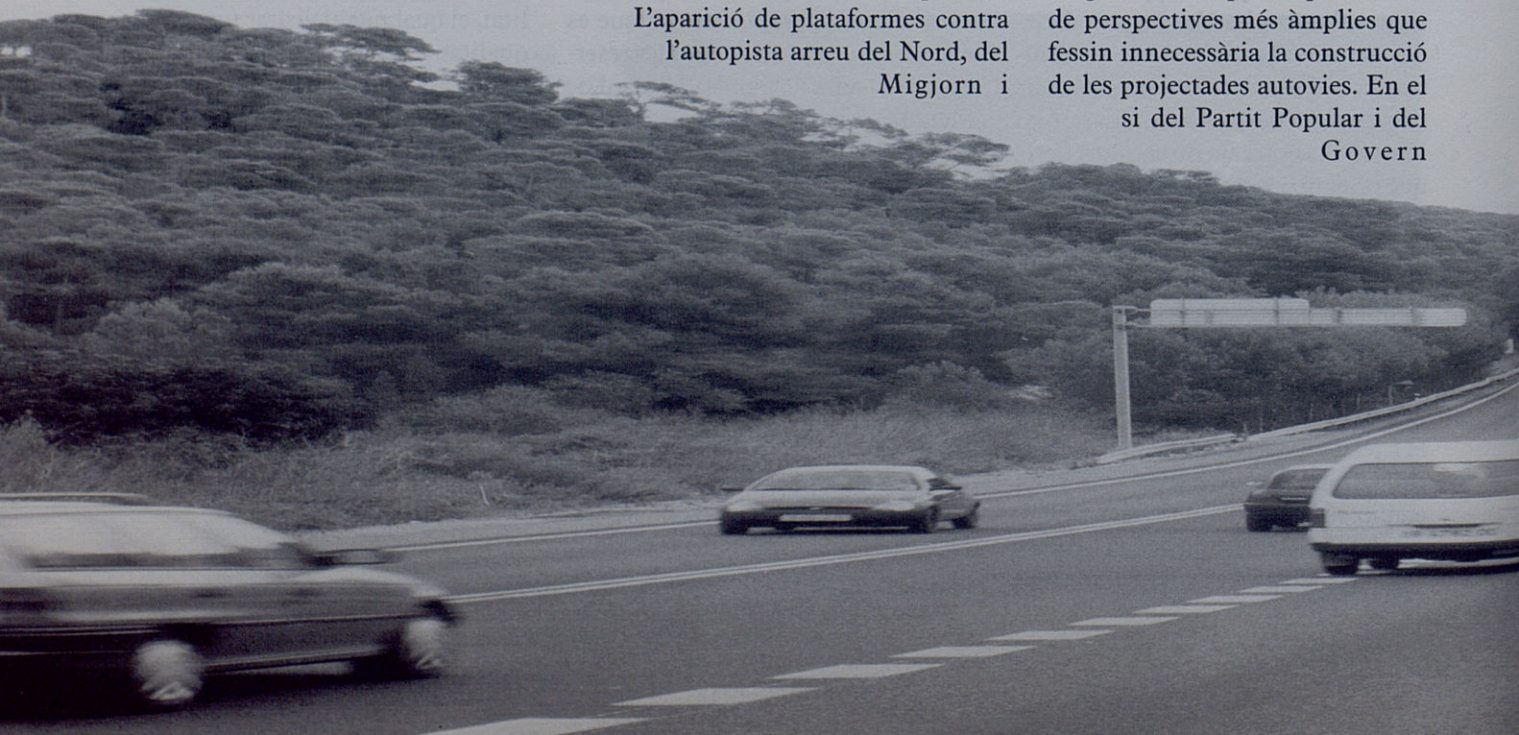
ANTONI LLOMPART

Parlar de transports terrestres a les Balears i, concretament, a Mallorca ha estat fins ara parlar de carreteres.

La política de transports fou, en la passada legislatura, un dels eixos que marcaren amb més claredat l'enfrontament entre el govern del PP i l'oposició del pentapartit (PSIB, PSM, EU, Els Verds, UM). L'opció del PP per un Pla de carreteres que donava prioritat a la construcció de noves autopistes (la de Manacor pel Migjorn, la d'Inca a Alcúdia i la prolongació de la de Calvià) i la promesa d'un finançament estatal de 56.000 milions de PTA per a les inversions que se'n derivaven va esdevenir una arma de doble tall. L'elevat índex de motorització de la societat balear i la històrica desinversió de l'Estat en la nostra xarxa viària feien preveure un terreny adobat per una resposta entusiasta d'una població angoixada per la saturació d'uns eixos viaris insuficients i pel degotís d'accidents de trànsit. Però, de manera sorprenent, el que havia de ser un dels cavalls de batalla en el camí triomfal de Jaume Matas va esdevenir una de les estacions més dures del calvari que el menà a la derrota electoral i a l'oposició. L'aparició de plataformes contra l'autopista arreu del Nord, del Migjorn i

del Llevant de Mallorca, la mobilització social del Llevant mallorquí en favor de la recuperació del tren i l'oposició de nombrosos ajuntaments (entre els quals n'hi havia alguns de presidits per batles del PP: Manacor, Campos...) als projectes de construcció de noves autopistes catalitzaren un moviment d'oposició multiforme i, de vegades, contradictori, que aglutinà des d'ecologistes fins a comerciants i des de pagesos fins a ciutadans propietaris de casetes rústiques i contribuï a escalfar la recta final de la passada legislatura.

El clima de polarització creat entre partidaris i detractors de les autopistes —el debat, per imperatiu de la política, acabà reduint-se a aquests termes— féu que, tant el Consell de Mallorca com tots els partits de l'oposició, des dels Verds a UM, fessin en la pràctica un front comú contra la política de carreteres del Govern balear i proclamassin la necessitat de redactar un pla de transports integral que tengués en compte la qüestió des de perspectives més àmplies que fessin innecessària la construcció de les projectades autovies. En el si del Partit Popular i del Govern

mateix les tensions i les contradiccions internes augmentaren, tant entre el president i el conseller de Foment, Joan Verger, que intentà posar de manifest els aspectes menys durs de la proposta governamental, com entre el conseller i el nucli tecnocràtic de la seva conselleria, i desembocaren en la dimissió del director general d'Obres Públiques, Gabriel Le-Senne.

Amb les eleccions que significaren la pèrdua de la majoria absoluta del Partit Popular i la constitució d'un Govern d'esquerres, ecologista i nacionalista amb el suport parlamentari d'Unió Mallorquina es posà el pentapartit en la difícil posició d'administrar la utopia —un terme que el president gastà en un semestre— a partir dels compromisos adquirits per la tecnocràcia. Un any més tard és hora de fer-ne un primer balanç.

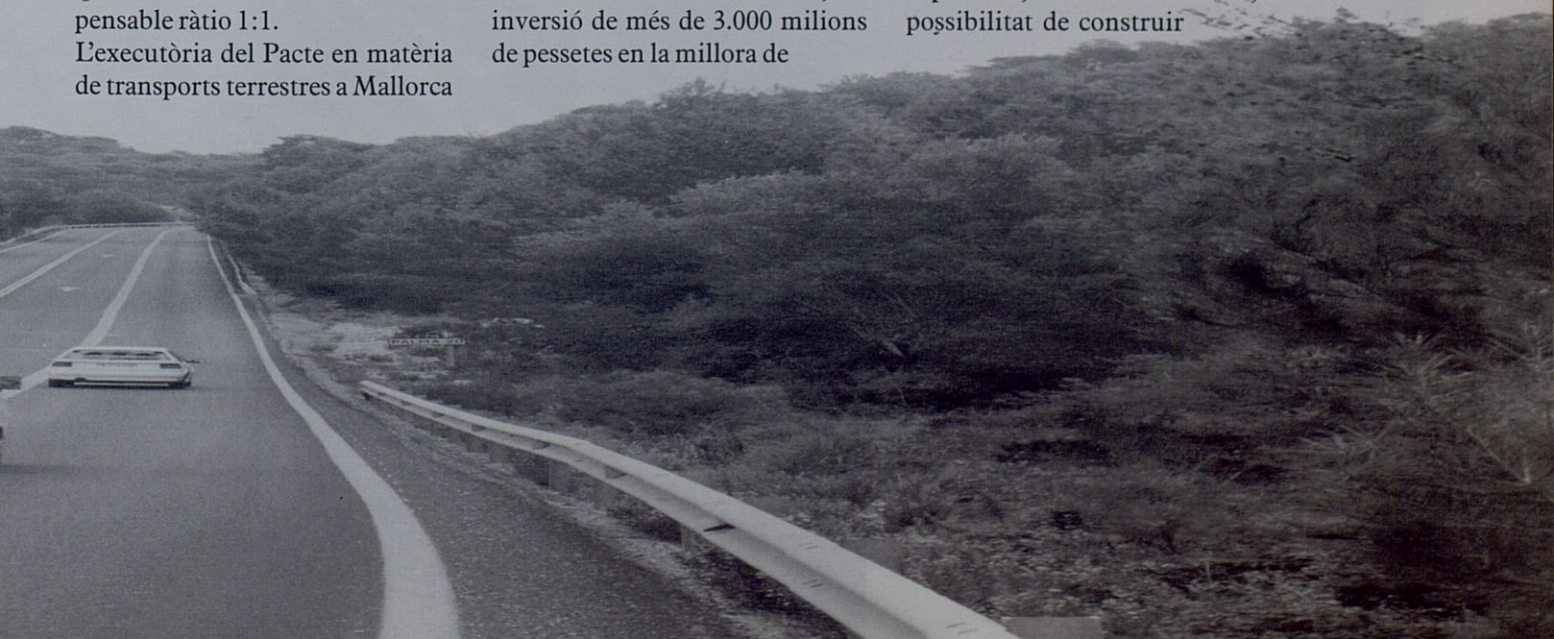
La posició de Josep Antoni Ferrer, el titular de la Conselleria d'Obres Públiques, Habitatge i Transports és, d'entrada, de les més incòmodes de l'executiu de Francesc Antich: difícilment aconseguirà satisfer les expectatives dipositades en el vot del bigarrat col·lectiu que s'oposava a la política del PP en la matèria, amb uns recursos financers compromesos en uns projectes que està obligat a rebutjar i en un context de creixement demogràfic i econòmic, amb una dispersió creixent de la població i de les pautes de mobilitat de turistes i residents que només afavoreixen el creixement d'un índex de vehicle per habitant que continua acostant-se a la impensable ràtio 1:1.

L'executòria del Pacte en matèria de transports terrestres a Mallorca

ha estat comentada periodísticament amb un acudit encertadíssim de Bartomeu Picornell: «han aconseguit que no hi hagués tren entre Inca i sa Pobla», tot recordant que Jaume Matas *inaugurà* la línia en plena campanya electoral i que, un any després (juny de 2000), el Pacte només es compromet a fer-ho «a finals d'aquest estiu». Deixant els coverbos de banda, si bé s'ha de reconèixer que encara no hi ha hagut inauguracions, sí que s'ha aconseguit canviar de prioritats i fer mudar la tendència històrica de les polítiques de transport: fins ara la història del ferrocarril a Mallorca era una història de supressió de línies. A partir d'ara parlarem de reobertures: Inca-sa Pobla (2000) i Inca-Manacor (2003) amb un prompte reinici d'obres. D'altra banda, el nou equip de la Conselleria sembla conscient de la necessitat d'invertir en la millora i en la coordinació de les xarxes de transport col·lectiu: en aquest sentit s'ha de donar prioritat a l'afavoriment dels intercanvis modals entre els diversos mitjans de transport públic i afavorir la implantació d'una xarxa única de transport col·lectiu integrada. La dispersió de les parades de les línies d'autocar que va seguir la inauguració del parc de les estacions ha creat un caos que ha anat en detriment dels usuaris del transport col·lectiu. Enguany, aquesta situació podria quedar pal·liada amb l'entrada en funcionament de la nova estació d'autocars que és en construcció al carrer d'Eusebi Estada, al costat de les estacions del tren. Això, i la inversió de més de 3.000 milions de pessetes en la millora de

la xarxa ferroviària les inversions de SFM en el 2000 dupliquen les dels dos anys anteriors.

D'acord amb el compromís del Pacte, s'ha optat per no executar les inversions en autopistes previstes en el Pla director sectorial de carreteres i fer-ho en la millora de les carreteres existents: així, s'ha donat el vistiplau a l'execució d'una dotzena de projectes de carreteres, bàsicament rotondes, variants i rondes que, amb una inversió pròxima als tres mil milions de pessetes, millorarà la seguretat i la fluïdesa del trànsit en molts de punts de la xarxa viària. És significatiu que, més de catorze anys després de l'aprovació de la Llei d'ordenació del territori (1986), el Govern de les Illes Balears hagi posat fil a l'agulla en la redacció d'un Pla director sectorial de transports (PDST) que, d'acord amb l'articulat d'aquella llei, havia d'estar enllestit en el termini d'un any. Amb la modificació puntual del Pla director sectorial de carreteres (PDSC), que ha estat aprovada inicialment i exposada al públic al llarg d'aquest estiu, l'executiu es compromet a revisar el planejament aprovat en solitari pel Partit Popular una vegada que s'hagi aprovat el PDST que reflectirà l'opció política del Pacte de Progrés en aquesta matèria. El document presentat aquest estiu modifica únicament alguns aspectes puntuals de la proposta aprovada en la passada legislatura, però descarta inicialment algunes de les propostes més polèmiques i suprimeix, de manera taxativa, la possibilitat de construir

una autopista de nou traçat entre Lluçmajor i Manacor. Però, en línies generals, es tracta d'una proposta de to prudent i expectant.

Contra el que s'ha dit, la modificació del PDSC no exclou definitivament la construcció de noves autopistes, tot just estableix la possibilitat de fer duplicacions de calçada sense que això signifiqui necessàriament convertir les carreteres en autopistes o autovies. En general, estableix que totes les actuacions que el PDSC de 1998 designa com a autopista, autovia o semblants podran dur-se a terme «amb característiques similars a les de duplicació de calçada». Sí que opta, explícitament, per la duplicació de calçada a la carretera s'Arenal-Lluçmajor i a la carretera Palma-Manacor. Igualment proposa el desdoblament dels trams Palmanova-Santa Ponça i Inca-sa Pobla. La definició que s'estableix de duplicació de calçada és la següent: «[...]la transformació d'una carretera de calçada única en una altra de calçades separades, mitjançant la construcció d'una nova calçada, generalment molt pròxima i aproximadament paral·lela a l'existent. Aquestes actuacions solen incloure modificacions locals del traçat existent, supressió de passos a nivell i reordenació d'accessos.»

Se'n dedueix, per tant, un menor consum d'espai i, sobretot, una major connexió amb la xarxa viària existent, atès que serà possible accedir a la carretera amb calçada desdoblada, la qual cosa tindrà un efecte barrera menor al de les autopistes i autovies. La solució no satisfarà tots els col·lectius contraris a l'autopista, serà criticada pels defensors de l'anterior pla, però és la que consta als programes dels partits del Govern. Pel que fa a les qüestions de detall del traçat de les solucions proposades en aquesta modificació puntual del PDSC, el Departament de Carreteres es dona un any per redactar-ne els estudis informatius pertinents, tant els corresponents a les dupli-

cacions de calçada abans esmentades com els corresponents a les variants i rondes previstes en el document. Així, el Govern manté variants i rondes de quatre carrils en passar per Lluçmajor (variant, contra els criteris dels partits de l'esquerra local que reclamaven una ronda), Son Ferriol, Casablanca, Algaida, i Vilafranca (variants) i Inca i Manacor (rondes). La variant del Port de Sóller serà de dos carrils.

Els problemes a què s'enfronta la política de transports del nou executiu són bàsicament dos: temps i doblers. El condicionament dels 57.000 milions de pessetes en inversions viàries compromesos pel Govern central als projectes d'autopista que rebutja el Govern de les Illes Balears pesa com una llo-

sa sobre el cap de Josep Antoni Ferrer. Si no aconsegueix que Madrid accedeixi a respectar la voluntat i els compromisos electorals del nou Govern i admeti la possibilitat de destinar les quantitats pactades amb Jaume Matas als projectes que presenta Francesc Antich, la manca de solucions a la saturació d'una xarxa viària que, en molts de punts (carreteres de Manacor, Andratx, Lluçmajor i Alcúdia) supera ja la quantitat de 25.000 i àdhuc de 50.000 vehicles per dia, poden convertir, novament, el plet de les carreteres en la tomba del govern autonòmic.

**Antoni Llompart és llicenciat en Geografia i Història i membre de la Plataforma de Mallorca contra l'Autovia de Migjorn-Llevant.*

Pianos Can Garcias®

Pere Josep Garcias

Pianer

GROTRIAN-STEINWEG

Josep Melià

L'ideòleg del mallorquinisme polític

ANTONI MARIMON

L'escriptor Guillem Frontera ha dit que Josep Melià i Pericàs (Artà 1939-Alcúdia 2000) ha estat l'intel·lectual mallorquí més important d'aquesta segona meitat de segle. No hi ha dubte que el molt polifacètic Melià ha estat un personatge d'un nivell excepcional. Periodista, advocat, polític, crític d'art, historiador, crític literari, escriptor, sembla més un home del Renaixement que dels nostres dies. A mi, personalment, sempre em va fascinar la seva faceta d'ideòleg. I crec poder afirmar que ha estat l'ideòleg més important del mallorquinisme polític des del desastre de 1936. En un temps culturalment i nacionalment tan fosc com els anys seixanta, es va atrevir a parlar de nació, pel que fa tant a Mallorca com als Països Catalans; de colonialisme, per qualificar el centralisme espanyol, i de criptocolonialisme, per parlar de la mentalitat illenca provinciana i amara-

dada d'autoodi. Una altra troballa de l'escriptor artanenc és el concepte de burocràcia colonial, aplicat als castellanoespanyols que ocupen alts càrrecs a les Balears des del segle XVIII.

Aquesta funció com a ideò-

leg ha estat molt important per al nacionalisme mallorquí. El mallorquinisme polític, en aquesta segona meitat del segle XX, s'ha vist sotmès a dos corrents diferents, un de totalment negatiu i l'altre un tant desorientador. La primera i més poderosa, aclaparadora, ha estat la del nacionalisme espanyol, que preferesc anomenar castellanoespanyol. Té múltiples variants d'intensitat i té versions de dreta i d'esquerra, però la conclusió sempre és la mateixa: l'únic realment important és Espanya, entesa com a estat-nació unitari i d'expressió únicament castellanoespanyola. El triomf final d'aquesta tendència, evidentment, implicaria la desaparició dels trets illencs d'identitat i, en determinats camps, no hi ha dubte que estan més a prop que mai d'acomplir els seus imperialistes designis. L'altra tendència es troba a les antípodes de l'espanyolisme i propugna un catalanisme radical que implica considerar Mallorca part de la nació catalana, tant en un sentit polític com cultural. En la meva opinió, aquest nacionalisme catalanista oblida la importància del fet illenc i menysprea part del passat històric, en el qual el regne de Mallorca se'ns apareix com una realitat política diferenciada (1230-1715) i, consegüentment, genera una ciutadania i una nació política. En aquest context, l'obra històrica i política de Melià es converteix en una mena de brúixola que ens protegeix de les tempestes de l'espanyolisme excloent i criptoracista i ens allunya dels cants de sirena del catalanisme radical.

Des d'aquest punt de vista, l'obra

Semblança

1991
Josep Melià

cabdal de Josep Melià és *Els mallorquins*. Aquesta obra fou redactada per un joveníssim Josep Melià, el 1963, però no es va poder publicar, per problemes amb la censura, fins al 1967. Deu anys després n'aparegué una versió ampliada amb el suggerent títol *La nació dels mallorquins*.

Amb aquesta obra, Melià aportava una eina bàsica per al redreçament nacional mallorquí. Es tractava de la primera gran reflexió sobre la realitat nacional mallorquina elaborada després de la brutal desfeta del 1936 i, durant bastants d'anys, serà l'única proposta coherent i sistematitzada a l'abast del públic. Així mateix, resulta evident que es tractava del tercer pilar d'una trilogia formada, a més, per *Notícia de Catalunya*, de Jaume Vicens Vives, i *Nosaltres els valencians*, de Joan Fuster.

La nació dels mallorquins té un fort component d'història, però no es tracta pròpiament d'un llibre d'història, sinó d'un assaig polític. Dos eixos bàsics d'aquesta obra són la defensa del caràcter català de la llengua i cultura de Mallorca i el rebuig frontal del centralisme perpetrat per l'Estat espanyol durant segles, el que Melià anomena «L'Estat espanyol contra les Illes». En paraules de l'escriptor artanenc: «Se'ns ha fet víctimes d'un llarg procés de desfiguració, s'han esborrat les petjades, els rastres de la nostra vertadera identitat. Ens han amagat la pròpia història perquè s'imposés una història manllevada, estranya.» Malgrat tot, hi ha hagut una resistència, una inèrcia que ha mantengut els trets diferencials dels illencs. Els mallorquins, amb tot i això, es reconeixen com a membres d'una mateixa col·lectivitat.

Un altre element que amara tot el llibre és la defensa del fet insular. Cada illa té la seva personalitat i, en paraules de Josep Melià, «a ella, com a comunitat de vida, cal referir les competències essencials de la vida administrativa, el quadre-marc de la representació política». Així i tot, acceptava l'existència de

Melià al Palau de la Zarzuela, amb el Rei i Marcelino Oreja

les Illes Balears i preveia la creació d'un organisme de govern interinsular.

Ara bé, tot això no ens explica un punt clau, quina és la nació dels mallorquins? Melià reflexionà sobre aquesta polèmica qüestió en uns termes que em semblen encertadíssims: el fet d'acceptar la catalanitat lingüística i cultural «évol dir, això, tanmateix, que som membres de la nacionalitat catalana? ¿Constituïm contràriament una entitat nacional pròpia?». La resposta és que hi ha criteris a favor d'una i altra opció, però en destacar el factor voluntarista, la voluntat del poble, per sobre dels apriorismes intel·lectuals o naturals, es decantà clarament per la segona opció. El sentiment nacional, segons Josep Melià i Pericàs, comença per la voluntat d'existir en cada comunitat, i el nacionalisme és la defensa del sentiment conscient. En paraules seves de 1977, però ben vigents el 2000, els fets indiquen que «ens sentim eivissencs, menorquins, mallorquins, formenterencs». Així, Mallorca esdevendria la nació política, l'àmbit bàsic d'autogovern i d'autodeterminació.

Des de la sobirania recobrada, i sempre en el context d'una relació entre iguals, els illencs podran exercir una germanor pancatalanista amb Catalunya i el País Valencià. Els Països Catalans

—i Melià utilitza aquest polèmic concepte—, esdevendrien així una realitat cultural, social i econòmica fruit de les col·laboracions i els projectes en comú acordats per tres entitats sobiranes. De fet, en una entrevista que li va fer Climent Picornell, el 1992, Melià es definia com a catalanòfil, però no com a catalanista.

Però el 1977 ni tan sols havia entrat en vigor la preautonomia. Calia lluitar per l'obtenció de l'autonomia i per la devolució de poders. Convenia recordar que «Nosaltres, com a poble, vérem com l'autonomia ens era arrabassada per la força. No hi consentírem, no hi renunciàrem, simplement ens la prengueren». En el futur autogovern, era cabdal controlar el sistema financer i la programació econòmica per tal de garantir una autèntica autonomia econòmica.

El projecte de reconstrucció nacional proposat per l'escriptor i polític artanenc tenia un marcat caràcter interclassista: «el país està per sobre de les ideologies, que no pot dependre que comandin les dretes o les esquerres». Com el 1898, quan M.S. Oliver escrigué *La Qüestió Regional*, fa l'efecte que Melià s'adreça als sectors dominants. La nació dels mallorquins no inclou massa elements que puguin fer atractiu el seu missatge a una persona d'esquerres, en un moment en què els programes dels partits

Semblança

socialistes i comunistes eren força radicals. Tanmateix, Melià parla de construir condicions de vida més justes i denuncia el procés de balearització. A més, critica durament la dreta conservadora pels llargs segles de monopoli del poder, per la seva

cions democràtiques, les diferències dreta/esquerra i reformistes/rupturistes eren molt acusades i frustraren els intents de constituir un front nacionalista ampli. Aleshores, Melià encapçalà una opció de centre, la Unió Autonomista (UA), que rea-

litzà una gran campanya, però obtingué uns resultats que foren considerats desastrosos.

Els mallorquins constitueix una síntesi del nostre passat històric

incapacitat d'assumir el nacionalisme i per la seva ineficàcia a l'hora de defensar els interessos reals del país. L'obra de Josep Melià (*Els mallorquins/La nació dels mallorquins*) constitueix una important síntesi del nostre passat històric —d'acord amb els coneixements de l'època— i un projecte de reconstrucció nacional seriós i realista. A més, Melià demostra una erudició prodigiosa i una sorprenent capacitat per utilitzar els mots adients. Aquest vessant d'ideòleg, durant molts d'anys, anà acompanyada d'una participació en la política activa. No hi ha dubte que, durant la Transició, la seva obra es vinculà a un projecte polític concret, tot i que l'obra transcendí en molt la provatura partidista. L'intent de passar de la teoria a la pràctica no reeixí. Melià havia exercit una funció notabilíssima a les darreries del franquisme com un dels capdavaners del reformisme polític. Com ha explicat Miquel Payeras a *Les utopies esvaïdes* (1999), Melià s'enfrontà a l'aparell del Movimiento i als sectors franquistes més radicals i aconseguí ser elegit procurador a Corts el 1974. Però el 1977, davant les primeres elec-

Melià jutjà fracassat el seu projecte polític i marxà a Madrid. Començà aleshores una llarga etapa de militància en partits estatalistes (1979-1990), en què conegué moments de glòria, però també de misèria. Tanmateix, el 1990 torna a la política pròpiament nacionalista i, el 1993, esdevé vicepresident d'Unió Mallorquina. Vist amb perspectiva, fa la impressió que tornava al punt d'on havia partit el 1977. Tal vegada resulti interessant constatar que el fracàs d'Unió Auto-

nomista es produí amb un 4,2% dels vots a Mallorca, mentre que UM, en les eleccions a Corts de 1993, només assolí a Mallorca el 2,7% dels sufragis. Polític, intel·lectual, escriptor, advocat, home d'acció, Josep Melià ha estat un dels nostres grans *homenots*. Autor d'un increïble nombre de llibres, volem recordar el seu treball sobre *El Dret Civil a les Balears* i l'*Informe sobre la llengua catalana* (1973) i els seus múltiples articles periodístics, dels quals només una ínfima part ha estat recollida en forma de llibre.

Com s'indicava en aquesta mateixa revista, (en el número 58, novembre/desembre de 1992), arran de la celebració dels 25 anys d'*Els mallorquins*, li hem d'agrair per sobre de tot, i en primer lloc, que ens ajudàs a descobrir la realitat dels mallorquins, una realitat amagada per un estat-nació aliè i, en alguns aspectes, opressor. No tenc cap dubte que l'obra de Melià ens ha ajudat i ens ajudarà a ser un poc més lliures, més coherents i més fidels a la nostra realitat i a la nostra història.

Roldan

Cream espais per conivre

Eusebi Estada, 66 - 68 - 07004 Palma

Tlf.: 971 763 666 - Fax: 971 763 667

Internet: <http://www.roldan.es>

E-mail: roldanib@roldan.es

CULTE AL COS

- Disseny
- Ergonomia
- Durabilitat

Orell i Calmarí - Tel. 971 290 922

Festivals de cinema, n'hi ha molts, sorgeixen i es reproduïxen inusualment. Una primera lectura d'aquest fet indicaria un símptoma de la bona salut de què gaudeix el setè art pel que fa a l'augment d'espectadors i a la producció de cine a Espanya. Madrid, Màlaga, València, Gijón, Peníscola, Huelva, Alcalà, Osca, Elx, Las Palmas... són els més recents. Amb aquesta proliferació de festivals, com és possible que Mallorca no tingui el seu, coneguts els encants i les infraestructures, a més del bon nom, que res han d'envejar als de zones similars com Cannes o Venècia? Projectes de festivals a Mallorca, n'hi ha hagut: promoguts acèrrimament pel radiòfonic Miquel Soler, o pel forani Carlos Pumares—que, des de la desapareguda *La Voz*, els reivindicava a través de les seves cròniques festivaleres des de la *Mostra de Venècia*—, o, fins i tot, el projecte de qui subscriu, fa gairebé tres anys, sota els auspicis de Michael Douglas, que amb la seva voluntat de mecenes cultural de Mallorca estudià la cessió de la seva imatge per a un certamen de cine independent—el *Sundance* europeu—, o un festival monogràfic de comèdies. I hi ha hagut més projectes de festivals. Perquè hi ha molt bones raons perquè Mallorca sigui seu d'un festival de prestigi i, sobretot, perquè l'Administració té—com ho ha fet amb la música o l'esport—una excel·lent oportunitat per donar suport a una iniciativa per a la captació de turismes desestacionalitzadors i alternatius que identifiquin l'Illa amb la cultura, a més d'una destinació de sol i platja. Hi ha hagut intents també, en els 70 de la mà de Fernando Piña, director provincial de Cultura i de la successora Catalina Enseñat. L'empresari i promotor d'espectacles madrileny Rafael García de Loza va fundar el Festival de Cinema de Menorca, que, amb llums—i més d'una ombra econòmica per part del Consell de Menorca—brillà en les seves tres edicions de vida. Davant les vicissituds, i convençut de l'èxit que tendria el cer-

tamen a Palma, i amb un nou nom que aglutinàs la Comunitat, proposà fusionar-lo amb el certamen Proyecto de l'Escuela de Cine Sa Nau de la mà de Miguel Ramón. Per la seva banda el productor italià Claudio Gabriele, habitual de les pel·lícules de Michelangelo Antonioni, mostrà el setembre de

IV festival internacional de cine islas baleares o «illes balears»?

CLAUDIO BARRERA

1998, al Govern de Matas, el seu desig de dur a terme a Palma un festival eminentment europeu que servís de catapulta per a nous valors. Ambdós, Gabriele i l'octogenari Antonioni, varen ser rebuts al Consolat. El 7 de gener d'enguany Gabriele i el seu soci Vincent Ruso oferiren novament el seu projecte de festival europeu al nou president del Consolat de Mar. Antich escoltava per primer cop el vell somni de Gabriele de convertir el Passeig Marítim en La Croisette de Cannes com a punt de referència cinematogràfica internacional i li garantia que Palma rebria la presència de llegendes vives del setè art com Sofia Loren a més de nombrosos cineastes de prestigi.

Les dificultats per dur a terme la IV edició de Menorca, i el creixement del festival, han animat a de Loza a fer el salt, traslladar-lo i

Les dades triades són del 12 al 18 de novembre, i set seran les seccions que el conformaran.

Opinió

convertir Palma en la seu oficial permanent. Per això, de Loza ha fundat l'empresa FESYCO, que, presidida per Mercedes Huete, en serà l'organitzadora. Des de juliol compta amb el suport econòmic del Govern de les Illes, el Consell de Mallorca, l'Ajuntament de Palma, el Ministeri d'Afers Exteriors, el Ministeri de Cultura a través de l'ICAA, Media Desk Espanya i AISGE, entre d'altres associacions. El cartell de patrocinadors, als quals podria unir-se alguna entitat financera, pareix garantir la seva posada en marxa en esta IV edició, o primera, si es mira des de la seva conversió.

Les dates triades seran del 12 al 18 de novembre i set seran les seccions que el conformaran, entre les qual destaquen l'Oficial competitiva de llargmetratges, (amb quatre premis: millor pel·lícula, millor director i millors actor i actriu), la de Projecta per a curtmetratges, la de Biosfera per naturalesa i aventura, i la secció El nostre cine, dedicada a la producció de cinema en català; en total més de

70 pel·lícules es mostraran en totes les categories, durant unes dates que no confronten amb el circuit dels principals certàmens ni amb les gales de lliurament de premis anuals de les acadèmies de cinema internacionals. Queda la porta oberta a la incorporació de Gabriele, que ben segur per la seva trajectòria i glamurosos contactes popularitzaria el festival.

En els festivals, com passa en tantes altres activitats, també s'amaguen interessos i negocis especuladors que el temps s'ocupa de mostrar. En els anys 70, el nom de Mallorca es va difondre de la mà del meritori Musical Mallorca, festival que traspassà fronteres i serví d'empenta per a grups i solistes, avui celeberrims com Manhattan Transfer; i avui recordam astorats l'efímera vida d'aquest certamen promocional i cultural per a Mallorca de primer ordre. El Musical Mallorca morí per desídia i voluntat manifesta, per això només la continuïtat i la consolidació d'aquest certamen li concediran la rellevància i el prestigi que atraurà cineastes i pro-

fessionals del sector i que a la vegada dignificarà el nom d'una comunitat com la nostra arreu del món.

Malgrat que el cartell de la primera edició transmet un *collage* més propi d'un concert de l'MTV a Eivissa, que el d'un certamen de referència, al IV Festival de Cinema Islas Balears cal donar-li els preceptius dies de confiança, en aquest cas preceptives edicions, per valorar-ne l'evolució. Però per davant compta amb el beneplàcit perquè tenguí consens i pluralitat entre patrocinadors, institucions i els organitzadors, perquè aquest sigui el festival de cinema que les Balears es mereixen, que creixi i maduri fins a assolir el prestigi d'una SEMINCI o un Sant Sebastià, amb la seva màxima categoria, i que no caigui en l'error del Musical Mallorca. Només un suggeriment inicial: modificar la nomenclatura d'acord amb la Llei 3/99 i registrar-lo amb el nom Festival de Cine Illes Balears.

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

LLIBRES DE TOTS
ELS PAÏSOS
CATALANS

LLIBRES INFANTILS
I JUGUETES

LLIBRES DE TEXT

DISCOS I CASSETTES

SERVEI
DE LLIBRES
ESTRANGERS

Pianos Can Garcias

Pere Josep Garcias

C/ Joan Maura, Bisbe, 10 - Palma (Mallorca)
Tel. i Fax: 46 20 16

VENDA DE PIANOS VERTICALS I DE COA

Primeres marques europees

BLÜTHNER • BÖSENDORFER • C. BECHSTEIN • FEURICH • FÖRSTER
FURSTEIN • GAVEAU • GROTRIAN-STEINWEG • HOFFMANN • IBACH
KEMBLE • KINGSBURG • OTTO-BACH • PETROF • PFEIFFER • PLEYEL
RAMEAU • RÖNISCH • RÖSLER • SAUTER • SEILER • SCHOLZE
STEINGRAEBER & SÖHNE • WAGNER • WEINBACH • ZIMMERMANN

Especialistes en pianos per a professionals i pianos d'estudi
El millor servei post-venda. Més de 50 anys d'experiència

AFINACIONS • REPARACIONS • RESTAURACIONS
LLOGUER DE PIANOS NOUS O RESTAURATS
INSTRUMENTS HISTÒRICS
(CLAVICÈMBALS • FORTEPIANOS • ORGUES LITÚRGICS)
PIANOS ELÈCTRICS • ACCESSORIS • TRANSPORTS

Grup Blanquerna. VIII Seminari de formació i estudi: identitat i mundialització

Blanquerna ja ha fet quinze anys! El jove lul·lià creix i, com cada setembre, amb el canvi d'horari, el veremar de Binissalem i les primeres fresques de la tardor convoquen el jovent i la gent al monestir de Lluc per conuiu, reflexionar i carregar-la de raons per a un nou curs. Els eixos del grup són clars i flexibles: mallorquinisme i humanisme d'arrel cristiana amb tendències progressistes.

Enguany les jornades han tengut dos elements de força: l'un és la idea que dona coherència al programa, la reflexió sobre la relació entre les identitats, el seu sentit i la seva pervivència en el món de la globalització; l'altre és el notable esplet de conferenciants, amb una presència que no cal destacar tipogràficament perquè sigui estel·lar, si més no en els diaris: la del dirigent galleguista Xosé Manuel Beiras, l'economista, l'intel·lectual i el polític tenaç que ha fet d'una constel·lació de grups minoritaris l'alternativa al regnat vitalici de Manuel Fraga i ha elevat Galícia a la primera divisió de les nacions hispàniques sense estat per l'única via que, al cap

i a la fi, compta: la dels resultats electorals. Beira dissertarà entorn d'un títol que amaga una distinció no apta per a profans i profunda: el polític del 2000, pragmatisme o utilitarisme. Un *príncep* de fi de segle, si se'n surt.

L'estol es completa amb: Climent Garau, fundador de la cosa, l'economista Ferran Navinès, l'antropòloga Maria Jesús Buxó, la sociòloga Monserrat Gibernau (Universitat de Cambridge), el geògraf Climent Picornell, Miquel Alenyà i Vicenç Villatoro.

Telèfon de contacte 971 723 299. Fax 971 719 385

II Jornades Turisme i Medi Ambient a les Illes Balears

Atès que serà bo posar seny en una afer tan delicat i tempestuós, no podem estar-nos de recomanar les II Jornades Turisme i Medi Ambient a les Illes Balears, organitzades per l'Institut d'Estudis Ecològics (Inese) que han tengut lloc del 18 al 21 d'octubre, a l'Escola d'Hostaleria del campus universitari. Sota el lema, que és tot un propòsit, «evolució turística de la darrera dècada i disseny de futur», les ponències centraran els seus treballs en l'estudi de l'espai turístic (el paisatge com a recurs i l'ordenació dels espais turístics), a càrrec de Climent i Mateu Picornell, geògrafs; l'economia del medi ambient i dels recursos naturals, a càrrec d'Antoni Riera Font, del Departament d'Economia de la UIB, i Miquel Capellà, president de Sa Nostra; l'estructura empresarial i turística i el medi ambient, a càrrec d'Antoni Munar (Federació Hotelera de Mallorca)

i Àngel M. Pomar, consultor ambiental; i les noves modalitats de turisme, especialment les vinculades a l'ús de l'espai agrari, a càrrec dels geògrafs Pere Antoni Salvà i Jaume Binimelis. Cal ressenyar que les aportacions de les primeres jornades varen merèixer ser editades com a llibre per l'editorial El Tall i que ja aleshores, era el 1989, s'advertí contra el creixement il·limitat de segones residències i s'arribà a la unànime conclusió que calia reduir places hoteleres. Onze anys més tard, els convocants de les segones jornades apunten que «una dècada és un temps més que suficient per analitzar si aquelles conclusions foren només una teoria o si han influït en l'evolució del turisme a les Illes Balears».

Telèfon de contacte: 971 712 121. Fax 971 712 122. Correu electrònic: ampomar@oninet.es

Miscel·lània d'actualitat

Una novel·la sobre el desembarcament del capità Bayo

PERE ROSSELLÓ BOYER

*Núria i la glòria dels vençuts*¹ forma part d'una trilogia de Miquel López Crespí sobre la guerra civil, juntament amb *L'estiu de foc* (1998) i *Lamagatall* (1999), que l'any passat va obtenir el Premi Miquel Àngel Riera. Tot i ésser la primera de la sèrie, *Núria i la glòria dels vençuts* ha estat la darrera de les tres novel·les a aparèixer.

Com a les altres dues, dos grans objectius semblen haver incitat l'escriptor de sa Pobla a l'escriptura: per un costat, l'afany de recreació d'uns fets històrics, que són narrats a partir de la documentació aportada per la historiografia recent; i, per un altre, l'explicació d'uns valors ideològics que coincideixen sobretot amb els de l'esquerra, l'anarquisme, el naciona-

lisme i l'antifeixisme. Per aquest motiu, aquesta novel·la, com les altres que formen la trilogia, no ens ofereix una visió neutra dels fets ocorreguts l'estiu de 1936, car conté una identificació força palesa entre el pensament de l'autor i el de la narradora-protagonista. Aquesta, tal com també ocorria a *Lamagatall*, es converteix en una mena de *punt de vista* a partir del qual López Crespí basteix un gran fris en el qual desfilen personatges reals, esdeveniments i anècdotes que configuren l'episodi històric recreat.

La labor de l'escriptor ha consistit a combinar aquests elements reals amb personatges i situacions que són fruit de la seva imaginació i que, sobretot, li han servit de fil conductor per contar la història i, alhora, per comunicar-nos la seva manera de pensar. En aquest sentit, López Crespí es mou entre els límits de la novel·la històrica més tradicional, en la qual el propòsit *didàctic* sempre és present. Aquest fet implica que, més que aprofundir en la peripècia psicològica dels éssers de ficció, sobretot cerca mostrar-nos com varen ocórrer els fets reals, per tal que el lector en pugui conèixer la veritat i els compregui en tota la seva complexitat. És evident que aquest punt de partida actua en detriment de la profunditat humana dels personatges i a favor de la dimensió ideològica i documental de la novel·la. Per aquesta raó, no ens ha de sobtar, per exemple, que les cartes que Núria

rep de Joan, el seu company, siguin plenes d'informació bèl·lica i quasi no contenguin —com seria lògic— els esplais sentimentals propis d'una parella d'enamorats, que viuen en constant perill de mort i allunyats un de l'altre a causa de la guerra. És cert que el moment que els ha tocat viure és excepcional i que es tracta de persones disposades a donar la vida per uns ideals utòpics; però això, als ulls del lector d'avui, precisament els resta humanitat, tal com sol ocórrer en la major part de la novel·la històrica tradicional.

Pel tema tractat, Miquel López Crespí ha pogut comptar amb una valuosa font d'informació, de la qual ha extret la major part de la base real de la seva història. Ens referim al llibre de Josep Massot i Muntaner *El desembarcament de Bayo a Mallorca. Agost-setembre 1936* (1987), en el qual l'investigador benedictí reconstrueix amb tota mena de detalls els orígens de l'expedició, la reconquesta republicana de Formentera i d'Eivissa i la desfeta tràgica dels republicans a Mallorca després de més de mig mes de lluita. En l'apèndix documental d'aquesta obra es recull un dietari redactat per una miliciana que participà en el front del Portocristo, que ben bé podria haver servit a l'escriptor de sa Pobla de motiu d'inspiració a l'hora de dibuixar la protagonista de la seva novel·la. En general, el diari de la miliciana només coincideix parcialment amb *Núria i la glòria dels vençuts*: així, el relat anònim comença el mateix dia 16 d'agost i dura fins el 4 de setembre, mentre que la novel·la de López Crespí s'inicia a Barcelona amb els preparatius de l'expedició i acaba amb

¹ Miquel LÓPEZ CRESPI, *Núria i la glòria dels vençuts* (Lleida, Pagès editor, 2000).

la lluita al port de Manacor, sense relatar la retirada de les tropes de Bayo. Un altre exemple de la relació de la novel·la amb les fonts històriques i documentals és la referència a la fotografia que la protagonista i dues milicianes més es fan a Portocristo, la descripció de la qual concorda exactament amb la imatge reproduïda a la portada del llibre de Massot i Muntaner *Els escriptors i la guerra civil a les Illes Balears* (1990). Amb tot això volem dir que la labor de López Crespí ha consistit a donar vida mitjançant la creació literària a uns materials reals, però que restaven en la lletra morta de l'erudició. En aquest sentit, hem de concloure que l'operació resulta força reeixida, car l'interès dels fets seleccionats i l'estil planer de l'autor ens proporcionen una lectura alhora àgil i interessant.

Sens dubte, però, el que més sembla haver seduït el nostre novel·lista és la figura d'aquesta jove que, com altres anarquistes de l'època, va emprendre una vida nova. Núria sap que no ha anat a la guerra per fer el dinar, rentar la roba o cosir els mitjons dels seus companys milicians, sinó per lluitar per un món millor, en el qual no existeixin les injustícies socials ni tampoc les diferències de sexe. La revolta ha duit Núria no sols a combatre contra les tropes feixistes, sinó també a treballar contra els prejudicis dels seus companys republicans, que encara reserven a la dona una sèrie de treballs que la societat tradicionalment li ha encarregat i que, fins i tot, creuen que el seu paper només ha de consistir a satisfer les necessitats de l'home. Aquesta dimensió *feminista* de la protagonista és el tret que connecta millor la protagonista amb els lectors d'avui. I, en certa manera, és també el que, als nostres ulls, la salva de la rigidesa i de l'excés d'ideologia. Gràcies a alguns petits detalls—com el de dur un pintallavis juntament amb les armes—, es reforça la versemblança del personatge.

El refús d'una societat estratificada, dividida en poderosos i dominats, és l'eix ideològic de *Núria i la glòria dels vençuts*. Per aquest motiu, la figura del capità Bayo és presentada d'una manera força crítica per la narradora-protagonista, que s'adona de la contradicció d'una societat que lluita per la igualtat, però que alhora és dirigida per aquells que n'ostenten un poder que àdhuc els atorga el privilegi de decidir la vida i la mort dels seus subordinats. Així, Alberto Bayo és vist com un militar d'acadèmia, amb un historial repressor, que en el fons només cerca el protagonisme personal, la qual cosa el porta a trencar amb el capità Manuel Uribarry, cap de les milícies valencianes. Per la seva vanagloria, en començar el desembarcament al Llevant mallorquí, es vesteix amb l'uniforme de tinent coronel. I, sobretot, no dubta a exercir la seva autoritat despòtica sobre les seves tropes, fins i tot en aplicar una injusta sentència de mort contra un dels milicians valencians. Núria comprèn com serà de difícil bastir una nova societat igualitària, mentre els militars—imprescindibles ara per a guanyar la guerra—ostentin el poder: «No podem dir ni una paraula a uns comandaments que seran els principals enemics de la revolució», perquè «o controlem el militarisme des del seu naixement o el militarisme acabarà amb nosaltres» (pàg. 98). Al capdavant, ja compta

amb l'exemple de la Rússia de Stalin. La lliçó final de la novel·la sembla ser que només la feina i el sacrifici resignats de les dones i dels homes anònims podrà conduir en el futur a un món millor.

Núria i la glòria dels vençuts narra un periple que va des de l'organització de la campanya al Principat—amb alguns retrocessos que remeten al triomf a Barcelona sobre els militars adherits al Movimiento durant els primers dies de la guerra—, fins als inicis del combat a la zona del port de Manacor, tot passant pel viatge fins a València per recollir els milicians d'Uribarry, la conquesta de Formentera i d'Eivissa i l'anada a Maó per completar les tropes de l'expedició. En resum, una història que, tot i que coneguem com acabarà, conté elements suficients per garantir l'interès del lector. López Crespí opta per tallar la novel·la abans que es produeixi la retirada de les tropes republicanes. Potser es tracta d'una manera de deixar la porta oberta a una futura continuació del seu relat. A nosaltres, però, ens fa l'efecte que més tost és un intent de concedir una nova oportunitat de triomf als seus protagonistes. Tant de bo poguéssim canviar la Història!

Llucmajor rectifica i ara dóna suport a l'OCB en una moció en què només votà en contra un regidor d'ASI

ANTONI OLIVER

L'Ajuntament de Llucmajor va rectificar en un acord plenari la moció acordada el passat mes d'abril en què qualificava de xenòfoba l'Obra Cultural Balear (OCB) i aprovà una nova proposta, presentada per Unió Mallorquina (UM), en la qual es reconeixia la tasca cultural duita a terme per l'OCB al llarg de trenta-vuit anys d'existència.

Aquest acord ha estat precedit d'altres mocions de rebuig a la moció inicialment aprovada que s'han succeït al llarg de dos mesos en altres ajuntaments de Mallorca i de manifestacions de suport a l'OCB fetes per partits, institucions i entitats ciutadanes.

La proposició aprovada per l'Ajuntament de Llucmajor va ser presentada pel regidor d'UM Tomàs Cantallops. A l'exposició de motius el regidor d'UM recordava que «el passat 27 d'abril de 2000, l'Ajuntament va debatre i decidir, en circumstàncies anòmales, una moció del grup ASI que ha provocat rebombori i divisió social, que pot haver estat mal interpretada per l'opinió pública llucmajorera i d'arreu de Mallorca i que ha fet que molts altres ajuntaments importants de Mallorca i altres entitats i col·lectius l'hagin replicat».

Després de l'exposició de motius el regidor afegeix que aquesta situació afecta el prestigi de la institució i que per això convé aclarir i matisar la postura del l'Ajuntament envers una institució com l'OCB que «és capdavantera des de

fa 40 anys en la promoció de la llengua, de la cultura i de la identitat de Mallorca i que ha merescut l'elogi reiterat de totes les institucions». La proposta assenyala que és necessària una declaració institucional que matisi l'acord anterior en el sentit que tots els grups polítics de Llucmajor reconeixen a l'OCB que, amb l'aprovació de la moció anterior, s'ha pogut menystenir la seva tasca en favor de la cultura de Mallorca.

La moció aprovada diu: «L'Ajuntament de Llucmajor reconeix que l'OCB és una associació fonamental en la defensa de l'ús de la nostra llengua a les nostres illes, tant en el passat com en el present, en una societat, com és la nostra, cada cop més oberta al món, que és una entitat amb la qual sempre ha volgut mantenir relacions de respecte i que valora positivament les principals activitats que especialment des d'una perspectiva unitària i pluripartidista ha duit a bon terme en benefici de la llengua i la cultura de Mallorca i de les Illes Balears.»

Amb aquest acord, pres per majoria absoluta, amb el vot favorable de PP, PSOE, PSM i UM, només

amb l'absència de Joaquín Rabasco i el vot en contra de l'altre regidor d'ASI, es rectifica una anterior moció presentada per ASI en la qual es qualificava de xenòfoba l'actitud de l'Obra Cultural Balear.

Prèviament, el coordinador, Josep Joan Cardona, del Partit Popular a Balears, partit que governa coaligat amb ASI a Llucmajor, es desmarcà del grup municipal llucmajorer en una carta al president de l'OCB en què es matisava la postura del partit. Això no obstant, aquesta carta

AJUNTAMENT DE LLUCMAJOR
(Illes Balears)
n/ref.: S.G. CM

El Ayuntamiento Pleno, en sesión ordinaria, celebrada el pasado 27 de julio, adoptó entre otros y por mayoría, el voto a favor todos los Concejales asistentes y en contra el único Concejale de ASI, aprobar la moción presentada por el grupo municipal de MALLORQUINA que, una vez declarada de urgencia, es del siguiente tenor:

“El Grup Municipal d'UNIO MALLORQUINA, presenta una Moció per a clarificar la postura de l'Ajuntament de Llucmajor envers l'entitat OBRA CULTURAL BALEAR.

EXPOSICIÓ DE MOTIUS:

El Ple de l'Ajuntament va debatre i decidir, en circumstàncies anòmales, el proposat rebombori i divisió social, i que pot haver estat mal interpretada per l'opinió pública llucmajorera i d'arreu de Mallorca i que ha fet que molts altres ajuntaments importants de Mallorca i altres entitats i col·lectius l'hagin replicat.

Moció (Inca, pol·lença, felanitz, nomenclatura de Llucmajor, rebutjant l'acord del Ple de l'Ajuntament de Llucmajor).

Tot això provoca una situació dolenta pel prestigi i per nostre poble i d'aquesta corporació (des que quan vam fer el set-cents aniversari de Llucmajor com a poble) i sense forçar el sentit de la ideologia de cadascun dels postures de l'Ajuntament enfront d'una capdavantera en la promoció de la llengua, de la cultura i de la Mallorca, i que ha merescut l'elogi reiterat de totes les institucions.

No és funció de les institucions públiques (potser fora de greus i extraordinàries) al contrari, per garantir la seva integritat, si que hem d'estar a l'altura de la Constitució, per força que sigui, per garantir el pluralisme democràtic i de control dels seus representants.

En benefici de la imparcialitat, de la Corporació i del tarannà que caracteritza i als homes d'aquesta terra, que del Ple Municipal amb una actitud contingui els mínims que tocallen atorguem i reconeixem a l'Obra Cultural, en la forma en què és possible, amb motiu, gràcies a la seva Exposició de Motius,

Per tot això,

no va ser considerada suficient per l'OCB i s'exigí una rectificació de la decisió municipal, que finalment s'ha produït.

Aquest darrer acord de l'Ajuntament de Lluçmajor es produeix quasi per unanimitat i té un suport molt major que l'anterior moció, que només compta amb els vots favorables del PP i ASI. Amb l'aprovació d'aquesta moció el grup municipal del PP a Lluçmajor es desmarca clarament del seu soci en el govern, ASI, un grup que practica les tesis de l'enfrontament lingüístic pròpies dels grupuscles ultres, obertament contràries a l'Estatut d'Autonomia, instrument d'auto-govern de les Illes Balears.

El primer ajuntament que sol·licità a Lluçmajor una rectificació va ser el d'Inca, governat pel PP, en el qual el batle, Pere Rotger, va donar públicament suport a la tasca de l'Obra Cultural Balear a la localitat i aprovà al ple una moció en el sentit de reconèixer aquesta labor i condemnar que l'entitat fos qualificada de xenòfoba. A la dinàmica encetada per Inca, s'hi uniren altres ajuntaments i entitats que també varen mostrar la seva disconformitat amb la moció de Lluçmajor.

L'Ajuntament d'Esporles aprovà per unanimitat (PP, PSM i PSOE) una moció en què instava el municipi de Lluçmajor que rectificàs l'acord i expressava, a la vegada,

«el suport institucional a la tasca de l'OCB i fer-li arribar el reconeixement a la seva tasca de difusió i sensibilització cultural i lingüística».

Així mateix, la corporació de Felanitx

també

va condemnar

la moció de

Lluçmajor, però no

ho va fer per unanimitat,

sinó amb l'abstenció del PP. En

aquest municipi la moció aprovada anava en el sentit de «condemnar l'actitud de l'equip de govern de l'Ajuntament de Lluçmajor en-

Rabasco, el primer de la segona fila, no va anar al ple que va aprovar la moció de suport a l'OCB.

vers la llengua del país i el to insultant utilitzat pel regidor d'ASI, senyor Rabasco, per referir-se a la tasca encomiable duta a terme per l'Obra Cultural Balear».

Segons l'acta de la sessió celebrada el sis de juny, «la senyora Catalina Soler, del Partit Popular, considera que la moció de l'Ajuntament de Lluçmajor, aprovada pel PP i ASI, no va en contra de la llengua del país, sinó d'una associació i, per tant, no entén la relació entre aquella moció i la que avui es presenta en aquest ajuntament. Atès que aquesta moció d'avui va referida a la llengua, el Partit Popular condemna qualsevol tipus de violència i atac contra els drets fonamentals».

El batle —afegeix l'acta de la sessió— «considera que estan íntimament relacionades ambdues mocions perquè tant l'una com l'altra es refereixen, expressament, a l'Obra Cultural Balear, i la senyora Soler admet que no havia advertit tal referència a l'OCB». La moció va ser aprovada amb onze vots a favor del PSOE, UM, PSM i Coloms a la Sala i les 6 abstencions del Partit Popular.

L'Ajuntament de Pollença també

va aprovar una moció de suport a l'OCB. El passat mes de maig la corporació pollencina va aprovar, per majoria, una moció per tal de «rebutjar les declaracions efectuades per Joaquín Rabasco i l'acord de l'Ajuntament de Lluçmajor, pel que suposa d'atac a la nostra llengua i cultura». La proposició va ser aprovada amb els vots favorables de PSOE, PSM i UM i amb els contraris de PP, Unió Pollencina Independent i Unió Mollera Pollencina.

Aquestes decisions d'importants ajuntaments, en alguns casos preses amb el suport del PP, com és el cas d'Inca i també d'Esporles, ambdós molt significatius, així com el suport rebut per l'OCB per part de claustres de centres escolars i altres entitats ciutadanes, han fet que rectificàs el PP de Lluçmajor, un grup municipal que manté un pacte de govern amb un partit com ASI, que agita de manera irresponsable l'enfrontament entre dues comunitats lingüístiques.

Reportatge

BASES DELS PREMIS 31 DE DESEMBRE 2000

*L'Obra Cultural Balear convoca els **PREMIS 31 DE DESEMBRE** de 2000 amb la finalitat de reconèixer, d'estimular i de fer sorgir tot tipus d'actuacions, de comportaments i d'activitats encaminats a afavorir l'ús normal de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida social i pública, a promoure la cultura i a desvetllar i desenvolupar la consciència nacional pròpia de les Illes Balears.*

BASES

- 1.- Poden optar a aquests premis totes aquelles persones, grups de persones, entitats o organismes privats que siguin presentats com a candidats per la Junta directiva de l'Obra Cultural Balear, per qualsevol de les seves delegacions insulars o locals o per un nombre no inferior a tres dels seus socis, i pels membres del Jurat.
- 2.- Cada candidatura ha d'anar acompanyada d'un informe ben elaborat que justifiqui i raoni la proposta. Es presentarà per triplicat a màquina o a ordinador, a doble espai, per una sola cara i perfectament llegible, a la seu social de l'OCB, carrer Impremta, núm. 1-pral.-2a, DP 07001 de Palma. Telèfon 971 72 32 99, Fax 971 71 93 85. A la portada o en sobre adjunt es consignarà el nom del premi al qual opta, títol de l'obra, nom, cognoms, adreça i telèfon de l'autor i/o de qui el proposa. L'opció al premi Miquel dels Sants Oliver s'haurà de presentar tot per quintuplicat.
- 3.- Qualsevol persona, particularment, també podrà suggerir candidats —per escrit o per telèfon— a la Junta Directiva, la qual estudiarà el suggeriment i decidirà en darrer terme si ha de ser pres en consideració pel Jurat. En el cas que s'accepti, la Junta Directiva podrà elaborar o encarregar un informe, sempre dins el termini de presentació.
- 4.- El termini de la presentació de candidatures serà el divendres, **10 de novembre de 2000**
- 5.- El Jurat dels XIV PREMIS 31 DE DESEMBRE, estarà format per persones de reconegut prestigi dins l'àmbit cívic i cultural de les Illes Balears i es donarà a conèixer oportunament.
- 6.- El premi consistirà en una escultura dissenyada expressament per Pere Martínez Pavía i un diploma acreditatiu.
- 7.- **El veredict del Jurat es farà públic al llarg del sopar de la Nit de la Cultura.**
- 8.- El Jurat es reserva el dret de resoldre segons el seu bon criteri qualsevol contingència no prevista en aquestes bases.

PREMIS

PREMI FRANCESC DE BORJA MOLL

Destinat a premiar una entitat que s'hagi destacat a les Illes Balears per la seva dedicació a la normalització de la llengua, la cultura o la identitat nacional.

PREMI JOSEP M. LLOMPART

Destinat a premiar una persona que s'hagi distingit a les Illes Balears per la seva dedicació a la normalització de la llengua, la cultura o la identitat nacional.

PREMI EMILI DARDER

Destinat a premiar una iniciativa o experiència en el camp de l'educació, l'ensenyament o el lleure, d'una manera especial les que tendeixen a la normalització del català com a llengua vehicular de l'aprenentatge, la renovació pedagògica o l'educació medioambiental.

PREMI BARTOMEU OLIVER

Destinat a premiar una activitat cívica (de dinamització cultural, de recuperació lingüística, de revalorització de la cultura popular,...) desenvolupada dins un determinat àmbit territorial o social. També es podrà tenir en compte un treball que contribueixi a la recerca o a un millor coneixement de l'àmbit en qüestió.

PREMI MIQUEL DELS SANTS OLIVER

Destinat a premiar un treball escrit, editat durant l'any de la convocatòria, que prengui el passat o el present de les Illes Balears com a camp d'investigació o objecte d'estudi.

PREMI BARTOMEU ROSSELLÓ-PÒRCEL

Destinat a premiar una persona o col·lectiu jove, que hagi excel·lit en el camp de l'animació cultural, de la investigació (artística, humanística o científica) o de la creació.

PREMI GABRIEL ALOMAR

La junta directiva de l'OCB és, des de 1993 el jurat d'aquest premi

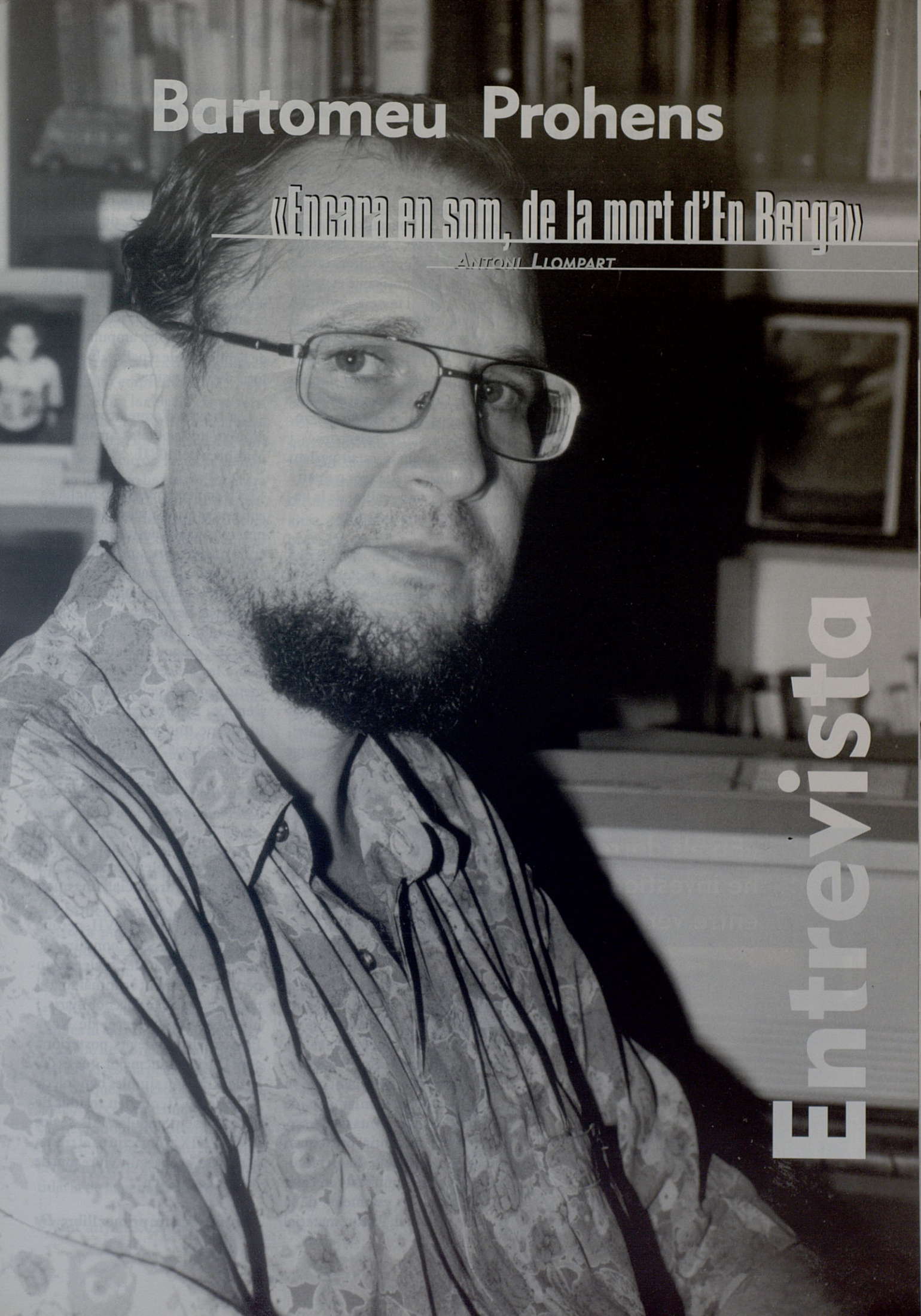
Destinat a reconèixer i promoure els estudis, les actuacions i les aportacions en qualsevol àmbit que, tenint en compte el conjunt dels països catalans, hagi permès expressar-se amb tota normalitat la catalanitat de les Balears, i hagi contribuït a conèixer, difondre i respectar aquesta realitat.

Bartomeu Prohens

«Encara en som, de la mort d'En Berçà»

ANTONI LLOMPART

Entrevista

«Què en som jo, de sa mort d'En Berga?» ha significat durant segles una declaració d'innocència. Ara Bartomeu Prohens submergeix el lector del seu darrer llibre, *La mort d'En Berga. Mallorca 1619*, en els processos judicials per aquell fet: l'assassinat del jutge Jaume Joan de Berga, «un moment fulgurant, no sense bellesa, malgrat la crueltat dels esdeveniments», diu l'autor.

«En els darrers llibres, he investigat la relació entre veritat i poder»

Prohens, professor de filosofia i admirador de Foucault, Deleuze, Nietzsche, Marx i Kant, ha après del primer d'aquests autors que la història és la història que el poder es conta sobre si mateix. Autor de llibres com *De Mallorca al Senegal* (1994), *Caterina Floreta, una bruixa del segle XVII* (1995) i *Inquisició i bruixeria a Mallorca* (1995), Camilo José Cela Conde ha escrit d'ell que amb els seus textos ens du a fer viatges interessants, misteriosos i cruels en els quals, quan parlem de la Mallorca de fa tres o quatre segles, parlem en realitat de la natura de nosaltres mateixos.

– La història de la mort de Berga és la d'un jutge, el doctor Jaume Joan de Berga, que fa executar un bandejat, membre d'una banda de Canamunt, en el context de les lluites de bàndols entre Canamunt i Canavall en un moment en què Mallorca es dessagna en una veritadera guerra amb autèntiques batalles campals dins la ciutat mateixa. Aleshores, aquest jutge, tengut per pròxim als de Canamunt, sembla que vol ser un magistrat molt

estrict i imparcial i aplicar la llei de manera molt recta i fa executar el bandejat. El seu germà, aleshores, cerca una

persona influenciable, el bandejat Treufoc, i el convencen perquè executi Berga sota la protecció del cap de Canamunt, el noble Pere de Santacília. El crim i els fets que succeeixen després (hi ha gent que va a cantar codolades infamants de manera que els parents de l'assassinat els puguin sentir) provoquen una gran commoció. La persecució judicial dels implicats en l'afer esquitxa tots els estaments de la societat i, al final, l'autor material

dels fets s'entrega i és processat i condemnat a morir de manera exemplar i esgarrifosa: amputació de membres, aplicació de tenalles roents, esquarterament... Encara que, finalment, la sentència s'aplica amb relativa misericòrdia, amb estalvi d'una de les amputacions i de l'aplicació de tenalles. És la història d'un assassinat.

– I, a través d'aquest procés es dibuixa una societat armada: la Mallorca del XVII.

– És la societat que Josep Melià va anomenar els residus de la Germania, una societat desintegrada, però en la qual encara són vius alguns anhels dels agermanats. Per exemple, Treufoc afirma que, amb l'assassinat de Berga, aconseguirà treure la molitja, l'impost, de Mallorca. Per tant, en aquest bandejat, que està a les ordres, enganat i falsament protegit pels poderosos de l'època, encara hi ha un cert idealisme, una certa reivindicació revolucionària, perquè Berga és de la gent grossa i ell és un miserable que vol treure la molitja de Mallorca.

– I aquesta fe en la viabilitat d'una acció violenta que pogués subvertir l'ordre social, fins quan perviu?

– Decau al llarg del XVII, perquè Moiana, un bandejat montuïrer de la segona meitat del segle, té un perfil estrictament criminal sota el paraigua dels bàndols nobiliaris, i no sobreviu al Decret de Nova Planta. Els bandejats posteriors, com Durí de Lluçmajor, que és del segle XIX, són simples bandolers. Al segle XVII, queden residus de reivindicació popular. Als segles XVIII i XIX, l'objectiu és el tresor, la riquesa, aconseguir viure fora de la llei i sortir-se'n.

– Entre el vostre primer llibre, *De*

Mallorca al Senegal. Viatge al país dels noon i dels wòlof, i aquest, La mort d'En Berga, hi ha un fil de continuïtat? El primer parlava de la bruixeria al Senegal, el segon i el tercer de la bruixeria i la Inquisició a Mallorca i hi descriu el procés inquisitorial d'una dona, na Floreta, sota l'acusació de bruixeria. Ara descriu el procés judicial d'un crim que va causar una commoció enorme en una societat molt violenta.

– De fet, en els tres darrers llibres he intentat emprendre una investigació sobre la relació entre veritat i poder. El poder crea la seva veritat. Ho veim en el cas del procés i l'execució de Treufoc: en matar un jutge, no ha atemptat contra un home corrent, sinó que la Justícia ha estat ferida i qui ha mort la Justícia ha de ser castigat en el seu cos amb una magnitud comparable a la del crim que ha comès. I el càstig de Treufoc encara és lleuger devora el que han sofert altres acusats de crims de lesa magestat: els suplicis descrits per Beccaria i Foucault esgarriren.

I això és ben viu, la gent aplica una proporció matemàtica entre el deute i la culpa: has de pagar en proporció al mal que has fet. Sorprendria la quantitat d'al·lots joves que són a favor de la pena de mort, però amb refinament, amb acarnissament i crueltat. La relació és gairebé comercial: com més mal has fet, més has de patir.

– La idea de proporcionalitat entre la pena i el delicté és en els codis penals vigents en la nostra època.

– Però la gent veu que en anys la gent és al carrer per bona conducta. I si bé he de matisar allò que he dit dels joves i la pena de mort amb la dada que, a mesura que tornen grans, creix el seu rebuig per la pena capital i adopten actituds més matisades, jo, sincerament, pens que la majoria de la gent és encara partidària de la pena de mort.

– Vint anys és una porció terri-

blement gran de la vida d'un individu.

– He conegut gent que ha estat a la presó i us asseguro que un sol any és molt. Però el cert és que la humanitat no té una solució a aquesta qüestió. Hi ha massa aspectes de la conducta humana que ens són desconeguts: si unes accions estan de-

terminades genèticament, no hi ha culpa. Si la culpabilitat requereix una prèvia voluntat de l'individu, admetem que l'individu pot canviar i que, per tant, pot ser alliberat. No crec en l'individu fix: qui ha comès un crim, cinc anys després pot ser un altre, per què ha de continuar a la presó? En canvi, la mort és irreparable.

Això era radicalment distint en la societat del XVII. Treufoc, conscient de la seva culpa, al final del procés vol que li apliquin la pena de mort i sap que anirà al Paradís. I la gent, al carrer, s'emociona i plora quan veu la mort de Treufoc, perquè ha acceptat i redimit la seva culpa i saben que anirà al cel. No hi ha triomf més gran.

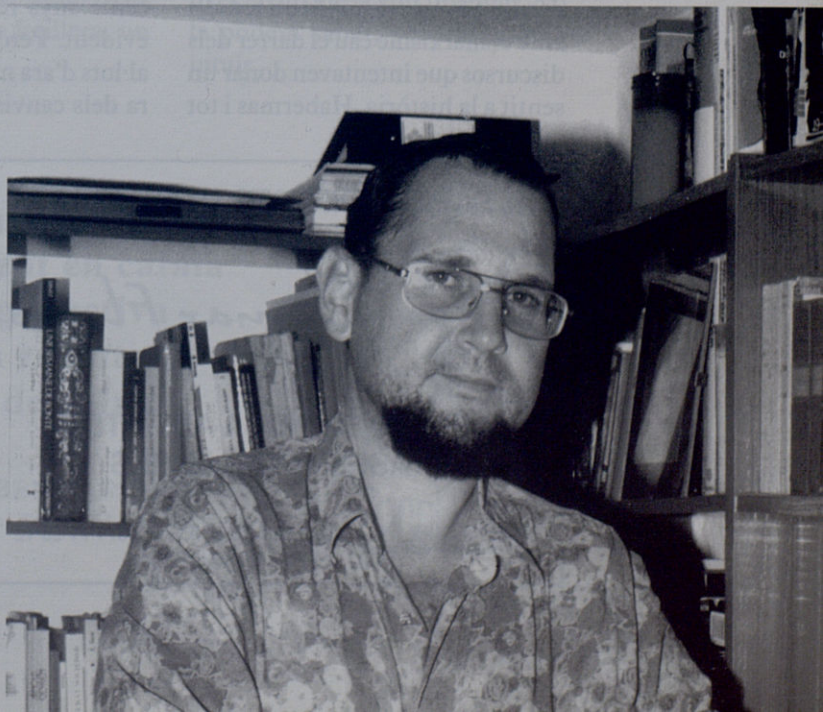
Tenim un altre exemple d'aquella mentalitat a les grans execucions de judaïtzants: si els reus renegaven del judaisme, se'ls aplicava una pena de mort més lleugera i

anaven al Cel; si persistien en el judaisme, eren cremats vius i anaven a l'infern per cremar-hi eternament. Hi ha un detall molt cruel que apareix en uns versos que escriu un senyor de Campos que va presenciar l'acte de fe. Descriu

«Pens que la majoria de gent encara és partidària de la pena de mort»

que als reus els aplicaven metxes de foc a la carn abans de cremar-los vius perquè notassin com era el foc real i tenguessin una darrera oportunitat de convertir-se al catolicisme abans de cremar a la foguera. Això, que a nosaltres ens sembla d'una crueltat refinada, per a ells era pura i elemental pedagogia: «tasta una mica de foc i imagina't com deu ser cremar viu a la foguera i al foc etern de l'Infern». Hem de pensar que en aquella societat la mort era un fet molt freqüent i que, a diferència del que ens succeeix ara, no s'amagava sinó que s'exhibia, i que en aquell món l'altra vida era més important i més real que aquesta vida. Avui, si a un home li prens la vida, li prens l'únic que té. Treufoc, en canvi, mor al suplici, però feliç d'haver guanyat la vida eterna.

– El projecte penal de la Il·lustra-

ció diu que, davant la pena de mort, el treball i les institucions reformadores –la presó– poden redimir els culpables.

– Això ha fracassat totalment. I és evident que no hem de tornar als

ja sona a ranci i no quadra amb la realitat que el proletariat pugui ser el subjecte revolucionari. Tenim, doncs, que d'un costat s'ha perdut el discurs tradicional, el de la Fe, la ciutat de Déu, la redempció per Jesucrist, el Judici Final, el Cel i l'Infern; i, de l'altre, el de la redempció del proletariat oprimat que es veuria empès a agafar el poder per deslliurar-se, el

discurs marxista pot haver fracassat com a instrument de predicció i com a eina d'anàlisi de la realitat, però almenys era una alternativa i un discurs que donava sentit al món. El que n'ha restat és un buit, ja no hi ha cap discurs que expliqui la realitat ni cap política que il·lusioni. El nacionalisme, per exemple, també és posat en qüestió, perquè no pot oferir un discurs a llarg termini: el poble oprimat, un cop que és alliberat, crea al seu torn noves bosses d'opressió en el seu si.

– **Queden projectes polítics, la idea de ciutadania, el patriotisme constitucional.**

– Una idea de Habermas. A mi m'atreu, però és massa intel·lectual per atreure les masses, si és que les masses han de ser atretes. Jo crec en els ideals il·lustrats i vull creure que, en els llocs del món on la Il·lustració ha triomfat, la gent reaccionaria si les conquestes d'aquests dos-cents anys reculassin de manera evident. Però també veig que els al·lots d'ara no tenen una idea clara dels canvis en el temps, ni del

passat més recent: la guerra civil, la Segona Guerra Mundial o el Vietnam ja no són referents clars per a tota una generació. Hitler no els diu res. Viuen amb excitants audiovisuals, com el Pokémon.

En aquest món que conté bosses de pobresa immenses, el cas és que ja no hi trobam cap discurs que pugui alliberar la humanitat. El nostre món no és perfecte, però vivim amb el televisor, el cinema i Internet, que ens mostren una sèrie de coses i ens n'oculten moltes més que, d'altra banda, no volem veure. La cultura de masses no ens du a veure la realitat. Ja des de petits vivim pendents de la darrera pel·lícula de Disney fins al punt que l'irreal esdevé real i viceversa.

– **La tipificació del delictes crea el delictes.**

– És evident, si prohibíssim caminar a quatre potes, molta de gent hi caminaria. És una exageració, però ja veu què vull dir. Per exemple, els il·luminats de Palma tenien pràctiques de tipus sadomasoquista, i és evident que en treien un plaer sexual, però no els jutjaven per això sinó per dissidència i heterodòxia religiosa, que eren els termes que aleshores constituïen un crim. El mateix terme d'homosexual no existia, i el *pecado nefando* era una altra cosa, la sodomia, donar pel cul, i això es podia fer amb dones, amb animals o amb homes, però fer-ho amb homes no era més greu.

– **Hi ha una sèrie de conductes que, si bé podrien haver estat con-**

«El món de l'abundància encara viu narcotitzat per la cultura de l'espectacle»

judicis exemplars. Aleshores, què tenim? Les fantasies distòpiques: el *món feliç* de Huxley, la implantació de xips al cervell que, tecnològicament, no sembla un impossible a cinquanta anys vista. Perquè hem de pensar què feim quan ens trobam amb casos com el d'Albert Fish, sàdic, assassí, pederasta, caníbal i sadomasoquista. Quan el portaren a la cadira elèctrica afirmà, de manera patològica, que volia morir-hi perquè seria el darrer plaer. De fet, va espanyar la màquina de tants de bocins de ferro que duia clavats al cos. És un cas extrem, però demostra que, en ocasions, ni la pena de mort serveix, no de dissuasió, sinó tan sols de càstig.

– **Tenim el projecte penal il·lustrat que fracassa...**

– La Il·lustració fracassa en molts de sentits, per desgràcia. La modernitat és en crisi, ja és un tòpic, i amb el marxisme cau el darrer dels discursos que intentaven donar un sentit a la història. Habermas i tot

PAPERS PINTATS I PINTURES

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES
VASES I MOTLLURES

SANT MIQUEL, 77 - Telèfon 971 72 14 83 - Fax 971 71 93 12
07002 - PALMA DE MALLORCA

Ses Puelles
Estudi
de
Perruqueria

Carrer de Navarra, núm. 3, 1r - 07003 - Palma - Tel. 971 71 80 37

siderades dolentes, i podries haver estat agredit o mort per haver-hi caigut, no haurien estat considerades delictives si no haguessin estat tipificades pel poder. I esparvera veure com això continua existint.

– Justament això, aquesta relació entre la veritat i el poder és el que m'interessa d'estudiar en un darrer llibre que vull fer per respondre a preguntes com aquesta. La veritat és produïda i, encara que sembli que puc caure en un relativisme moral, no és així, en el fons defens uns valors eterns, els de la llibertat i els de la justícia, els de la verdadera justícia.

– Tornem a les bruixes.

– Un fet que va cridar-me molt l'atenció és que moltes de les bruixes del XVII eren, a la vegada, prostitutes, i vivien en un entorn que dibuixava un vertader cercle de marginació, un cercle infernal, produït des del poder. Hi ha unes dones, prostitutes, recollides pel poder i acol·lides a la casa de la Pietat, però en unes condicions tan infrahumanes que han de recórrer a la bruixeria per poder sobreviure, o, per ser precisos, a la fetilleria, a la venda d'encanteris i oracions per ajudar la gent i així obtenir-ne un benefici econòmic que els permetés de sortir de la institució.

– Aquest cercles d'internament en institucions suposadament regeneradores, patrocinades pel poder, que alhora per sobreviure

han de vendre unes creences o unes drogues prohibides, s'assemblen, molt, com a mecanisme, a realitats contemporànies.

– Sí, s'hi assembla moltíssim, és com una repetició, l'etern retorn, els mateixos esquemes. Supòs que hi ha molts d'historiadors professionals que a mi em deixen verd perquè jo som de Filosofia, no tenc una formació acadèmica com a historiador.

– Però fa feina amb documents, què tenen els documents?

– La recerca de l'exòtic, de la mateixa manera que he après wòlof m'interessa veure com vivia la gent d'una altra època, veure les connexions, com al Senegal encara creuen en la bruixeria i nosaltres ja no hi creim.

– O sí.

– O sí, però no col·lectivament. I m'agrada veure què succeïa a Mallorca quan la creença en la bruixeria i la fetilleria sí que era una creença col·lectiva i fins i tot podies ser castigat per haver fet alguna cosa relacionada amb aquest món sobrenatural. Ho veig fascinant i molt connectat. Per exemple, Treufoc, l'autor material de la mort de Berga, és molt similar a na Caterina Floreta, la fetillera, un marginat total.

– Que en un moment determinat no té més solució que lliurar-se a la Justícia perquè té més por dels seus companys bandejats que dels jutges.

«Amb el marxisme cau el darrer discurs que donava sentit a la història»

– És clar que sí, perquè sap que el mataran. I fixau-vos que treuen de Mallorca el capellà Boda, un altre implicat en l'assassinat de Berga, i no se'n torna a saber res més. Però en canvi Santacília, el noble, el trobarem uns anys més reclutant exèrcits per anar a la guerra. El jove Santacília, uns anys més tard, com a home madur, ja és un home de poder, ja és qualcú.

– És a dir, que l'autor intel·lectual de l'assassinat...

– Més aviat és qui el consent. Perquè crec que devia pensar que el magistrat Berga, tot i estar més associat a Canamunt que a Canavall, els havia fallat, o simplement perquè li feia nosa, o per tenir més prestigi, o per crear més terror... No ho podem saber. Sempre veurà que en els meus llibres moltes preguntes queden sense resposta, perquè no la diuen els documents i, si no hi és, jo no me la vull inventar. No la podem saber, però la podem intuir.

erco
leta

Gianni Rodari

Infants de 0 a 4 anys
Ensenyament en català
Pedagogia activa
Grups reduïts
Servei de cuina

ARQUITECE BENNÀSSAR, 46
07004 PALMA - Tel. 971 29 90 86

erco
leta

Gianni Rodari

– D'on us ve l'interès, la cabòria per aquestes qüestions que avui ens semblen marginals: per la bruixeria, per aquests personatges, per aquests espais i aquestes èpoques.

– No ho sé, però jo som un quart ale-

dibuixant sobre un paper, el Bàltic, Dinamarca, el bolígraf descobreix una costa, cap a l'est...)

– De Prússia Oriental.

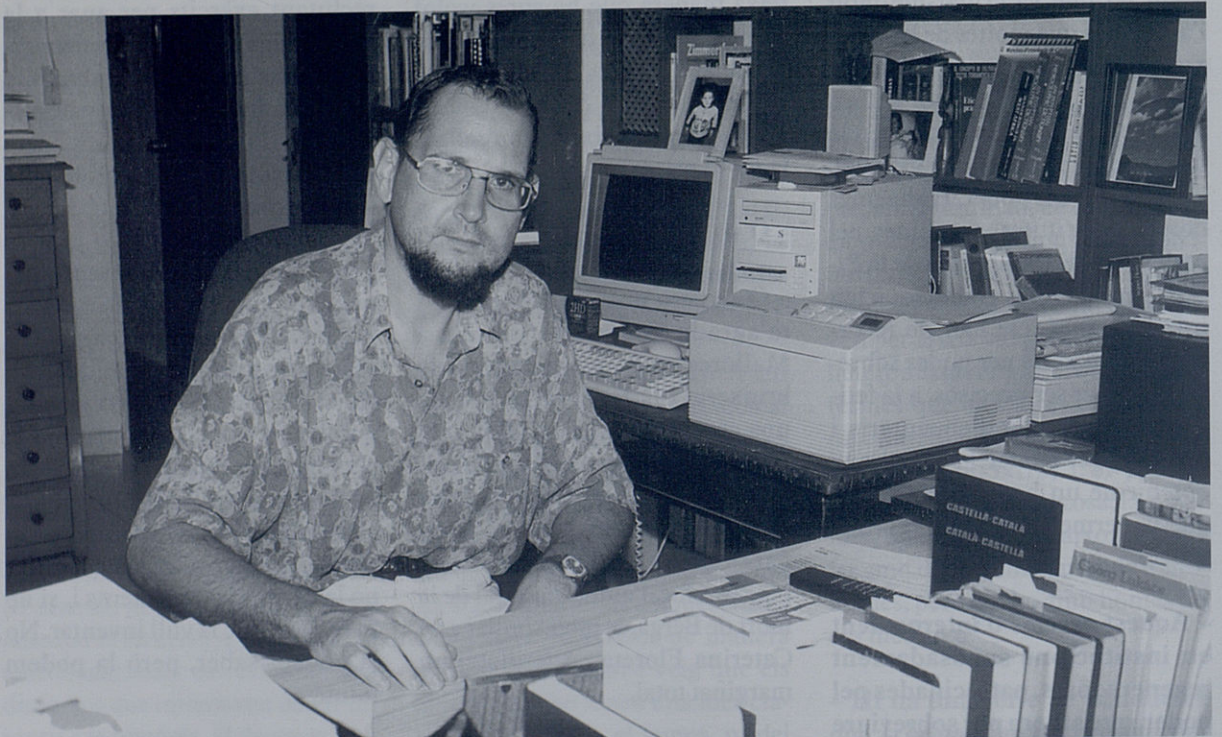
– Sí, de Prússia Oriental. Va tornar l'any trenta. Ella va néixer a Königsberg, ara Kaliningrad, Rússia. Kaliningrad és el somni

de la meua vida. Ella va néixer, per ser més precisos, a Tharau, que ara es diu Vladimirov. Jo sé que no aniré al lloc on va néixer la meua padrina, però jo vull anar a Vladimirov, vull veure si hi queda alguna església alemanya,

hi vull fer fotos i, almenys, em quedarà el paisatge. I hi vull anar a la primavera que és quan la ciutat va caure en poder dels russos. Vull veure la primavera prussiana... ho entenen? Vull veure el museu de Kant, el que resti de la ciutat alemanya, que serà molt poc perquè fou devastada en un noranta-nou per cent. La resistència va ser ferotge, perquè sabien allò que els esperava si queien en mans dels russos. I, com podeu suposar, puc contar-vos algunes històries de terror sobre les atrocitats comeses pels russos amb els alemanys que us deixarien amb els cabells drets. Sempre m'han estirat dues coses: Àfrica i Prússia Oriental. Un psicòleg me'n diria algunes coses.

«El curandisme és molt viu a Mallorca, la gent hi creu»

many. I enguany vull fer un viatge molt romàntic, vull anar a la terra on va viure la meua àvia. El meu avi era d'Alaró, però va anar a Alemanya i hi va viure vint anys. Va tornar casat amb la meua àvia que era de (ho va

Embat
Llibres

PEDAGOGIA - PSICOLOGIA - CIÈNCIES SOCIALS

CIUTAT
DE
PALMA

• A partir d'avui es posen a la venda els **ABONAMENTS** per a la temporada 2000-2001.

• Tots els concerts seran a les **21.00 h.**, a l'**Auditòrium** de Palma.

• Preus per a 25 concerts: **platea, 30.000 Pta; amfiteatre, 20.000 Pta; estudiants i musicarnet, 7.000 Pta** -només amfiteatre. El pagament

es podrà realitzar en efectiu o amb domiciliació bancària en tres terminis, els mesos d'octubre, desembre i març.

• Les entrades per concert es vendran al preu de **3.000, 2.000 i 500 pta**, respectivament.

• Els abonaments es podran adquirir a les oficines de la **Fundació Pública de les Balears per a la Música**

(C/. de Vicenç J. Rosselló, 22B, de Palma. Tel.: 971 287 565; fax: 971 287 758, a les taquilles de l'**Auditòrium** (amb confirmació telefònica prèvia. Tel.: 971 287 662), o mitjançant **ServiCaixa** (Venda telefònica i amb targeta de crèdit).

• Es reserven els seients als abonats de l'any passat fins al dia 2 d'octubre.

GOVERN DE LES ILLES BALEARS

Ajuntament de Palma

Consell de Mallorca

dijous 12 d'octubre 2000 **1**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"
Orfeón Pamplonés

Antoni Ros-Marbà Director

• Alfonso Huarte | director de cor
• Manuela Kriskak | soprano
• Raquel Pierotti | mezzosoprano
• Joan Cabero | tenor
• Josep Miquel Ramón | baix

Sinfonia Núm. 9 "Coral" | Beethoven

dimarts 24 d'octubre 2000 **2**

Orquestra Simfònica
de la Ràdio Búlgara
Milen Natchev Director

Obertura d'"El barber de Sevilla" | Rossini
Francesca da Rimini | Txaikovski
Vida d'heroï | R. Strauss

dimarts 7 de novembre 2000 **3**

Orquestra Simfònica de Galícia
Cor de l'Orquestra Simfònica de Galícia
Coral Universitat de les Illes Balears

Victor Pablo Pérez Director

• Joan Company | director dels cors
• Alwin Meller | soprano
• Marisa Martins | mezzosoprano
• Francesc Garrigosa | tenor

Sinfonia Núm. 2
"Cant de lloaça" | Mendelssohn

dijous 9 de novembre 2000 **4**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

José Gómez Director

• Guillermo González | pianista
Rapsòdia sueca Núm. 1 | Alfvén
Rapsòdia noruega | Lalo
Rapsòdia portuguesa,
per a piano i orquestra | E. Halffter
Rapsòdia espanyola | Ravel
Rapsòdia romana Núm. 1 | Enesco
Rapsòdia hongaresa Núm. 2 | Liszt

dijous 23 de novembre 2000 **5**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Salvador Brotons Director

• Nikolai Demidenko | pianista

Concert Núm. 1,
per a piano i orquestra | Txaikovski
El gall d'or, suite | Rimski-Korsakov
Tiento y Batalla imperial | C. Halffter

dilluns 27 de novembre 2000 **6**

Trio de corda de Viena

• Jan Pospichal | violí
• Wolfgang Klos | viola
• Orfeo Mandozzi | violoncel

Trio Núm. 1, Hob. XVI-40 | Haydn
Trio, Op 141 b | Reger
Divertimento, K.563 | Mozart

dilluns 4 de desembre 2000 **7**

Orquestra Nacional
de Cambra d'Andorra

Gerard Claret Director-concertino

Petita serenata nocturna, K.525 | Mozart
Sant Martí del Canigó | P. Casals
Tres postals il·luminades | Montsalvatge
Sinfonia de cambra, Op 110a | Xostakóvix
Dances romaneses | Bartók

dijous 14 de desembre 2000 **8**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"
Coral Universitat de les Illes Balears

Fernando Marina Director

• Joan Company | director de cor

Suite per a cordes | Janáček
Psalmus 50
"Psalmus poenitentialis" | A. Martorell
Sinfonia Núm. 3 "Escocesa" | Mendelssohn

dimecres 20 de desembre 2000 **9**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Félix Ayo Director i violinista

Les quatre estacions,
per a violí i orquestra | Vivaldi
Sinfonia Núm. 40 | Mozart

dissabte 20 de gener 2001 **10**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Cor de l'Universitat Politècnica de Madrid

Yaron Traub Director

• José de Felipe | director de cor
• Fanny Mari | soprano
• Lambert Climent | tenor
• Lluís Sintes | bariton
• Gyula Budai | trompa

L'aprenent de bruixot | Dukas
Concert Núm 1 per a trompa i orquestra | R. Strauss
Carmina Burana | Orff

dijous 25 de gener 2001 **11**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Vladimir Válek Director

• Josef Szafransky | contrabaix

Cava del Drach | Marquès
Concert per a contrabaix i orquestra | Tübin
Dances slaves, Op 46 | Dvorák

dijous 1 de febrer 2001 **12**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Theo Alcántara Director

Obertura cubana | Gershwin
The river, suite | D. Ellington
Sinfonia Núm. 7 | Beethoven

dijous 8 de febrer 2001 **13**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Jorge Mester Director

• Tedi Papavrami | violinista

Sensemayá | Revueltas
Concert per a violí i orquestra | Brahms
Dances simfoniques | Rakhmáninov

dimarts 13 de febrer 2001 **14**

Orquestra de Cambra "Musica Vitae"

Peter Csaba Director

• Lena Höel | soprano

Divertimento | Weiner
Non temer amato bene | Mozart
Salve Regina | Schubert
Suite camperola | Sibelius
Concert per a cordes | Ginastera

dijous 8 de març 2001 **15**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Salvador Brotons Director

• Ricardo Sciammarella | violoncel·lista

Mascarada, suite | Khachaturian
Concert Núm. 1,
per a violoncel i orquestra | Xostakóvix
Sinfonia Núm. 7 | Prokófiev

dimarts 20 de març 2001 **16**

Naum Grubert | Pianista

Fantasia, Op 14 | Schumann
Quatre "Intermezzi" | Brahms
Sonata en Si menor | Liszt

dimarts 3 d'abril 2001 **17**

Trio Kubelik

• Shizuka Ishikawa | violí
• Karel Fiala | violoncel
• Kvita Bytínska | piano

Trio en La menor, Op 50 | Txaikovski
Trio en Si bemoll major, Op 99 | Schubert

dimarts 10 d'abril 2001 **18**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"
Coral Universitat de les Illes Balears

László Heltay Director

• Joan Company | director de cor
• Maria José Moreno | soprano
• Marisa Roca | mezzosoprano
• Daniele Gaspari | tenor
• A determinar | baix

El Messies | Haendel

dimecres 18 d'abril 2001 **19**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Grzegorz Nowak Director

• Joan Rodríguez | oboè
• Eduardo Bernabeu | clarinet
• José V. Tatay | fagot
• Nigel Carter | trompa

Obertura de "L'empresari" | Mozart
Sinfonia concertant per a oboè, clarinet,
fagot, trompa i orquestra | Mozart
Sinfonia Núm. 4 "Italiana" | Mendelssohn

dijous 26 d'abril 2001 **20**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Edmon Colomer Director

• Rosa Torres-Pardo | pianista

Vall de Muza | Torrandell
Concert Núm. 3 per a
piano i orquestra | Beethoven
Sinfonia Núm. 2 | Schumann

dijous 3 de maig 2001 **21**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"

Christoph Stepp Director

• Mark Kaplan | violinista

Els preludis | Liszt
Concert per a violí i orquestra | Dvorák
Sinfonia Núm. 4 | Brahms

dilluns 7 de maig 2001 **22**

Quartet Melos

• Wilhelm Melcher | violí
• Ida Bieler | violí
• Hermann Voss | viola
• Peter Buck | violoncel

Quartet en Si bemoll major,
K.458 "La caça" | Mozart
Quartet en Fa menor, Op 80 | Mendelssohn
Quartet Núm. 15 en Sol major,
Op 161 | Schubert

dimecres 9 de maig 2001 **23**

Orquestra Simfònica de Balears
"Ciutat de Palma"
Capella Mallorquina

Salvador Brotons Director

• Josep Maria Moreno | director de cor
• Xavier Mut | pianista

Nocturn per a piano i orquestra | Mas Porcel
Concert per a piano i orquestra | Torrandell
Dafnis i Cloe | Ravel

dilluns 14 de maig 2001 **24**

Orquestra Simfònica
"Leos Janáček" d'Ostrava

Petr Vronsky Director

• Igor Ardasev | pianista

Obertura de "La força del destí" | Verdi
Concert Núm. 1
per a piano i orquestra | Rakhmáninov
Sinfonia Núm. 15 | Xostakóvix

dimarts 22 de maig 2001 **25**

Orquestra Simfònica del Vallès
Orfeó Català

Josep Vila Director

• Nuria Rial | soprano
• Marta Almajano | soprano
• Francesc Garrigosa | tenor
• Pau Bordes | baix

Sinfonia Núm. 25 | Mozart
Missa en Do menor K.427 | Mozart

Comentaris entorn de «La Didàctica de la Geografia» d'A. Ballester

CLIMENT PICORNELL

Com ensenyar millor en unes aules que la indefinició ha convertit més en un camp de batalla que en un lloc d'aprenentatge?

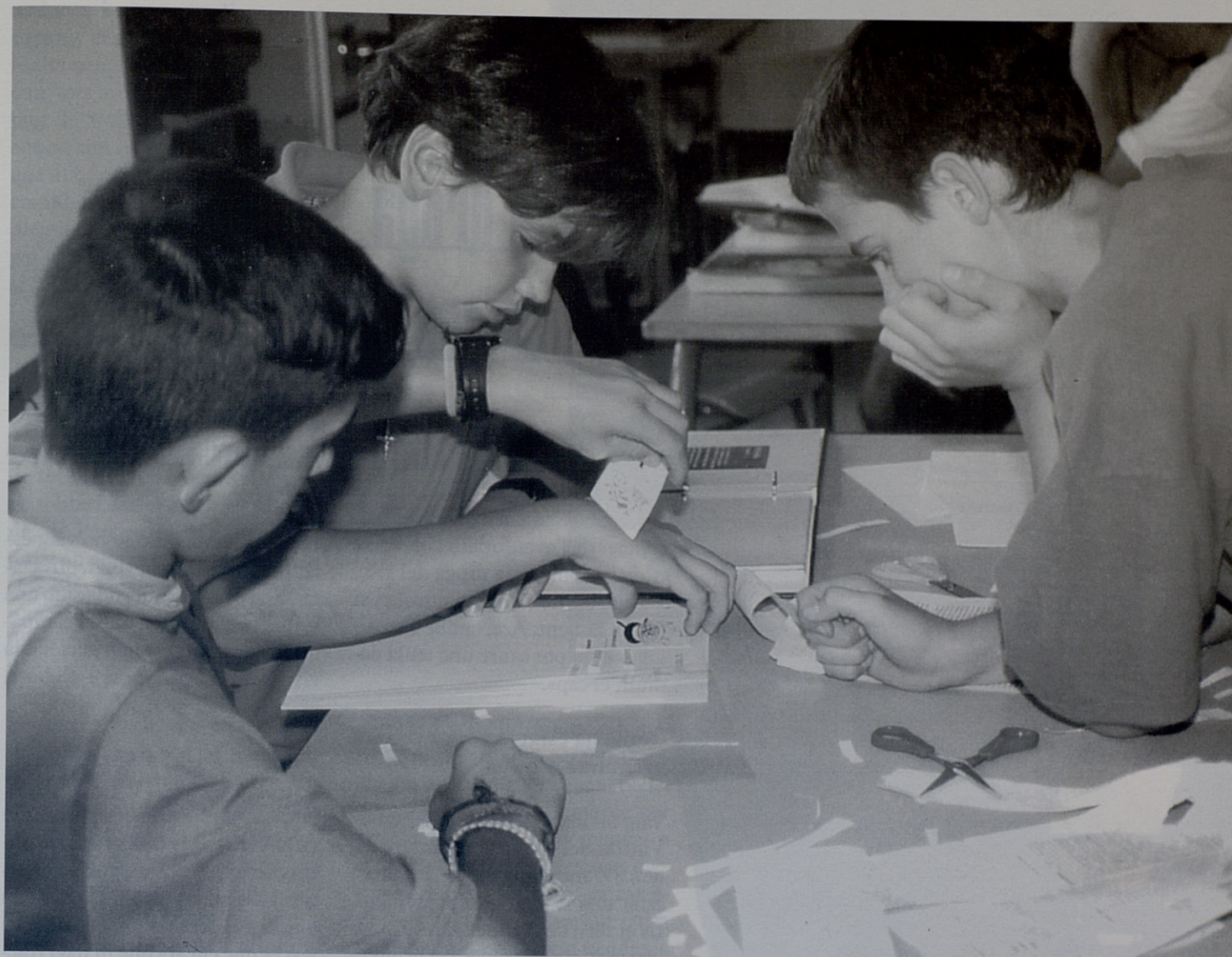
Si haguéssim de triar una de les preocupacions més importants del nostre sistema educatiu, la formació del professorat seria l'escollida amb gran diferència, tot i que la problemàtica de l'escola i l'institut pot parèixer més propera al món de l'alumnat: desmotivació, violència, epifenòmens de l'ESO. Per això, per fer front al fantasma del fracàs escolar —la bubota de les administracions— es canvien els plans d'estudis, amb nous continguts i metodologies i es deixen orfes els educadors de noves formes d'ensenyar i de fer aprendre dins unes aules on la tolerància i la participació han substituït la força i el fet de comandar per com a n d a r (abans, recursos educatius indiscutibles dels mestres i professors). Alguns no aconsegueixen adaptar-se a aquest nou escenari aular i per a l a

Partint d'aquestes premisses i des del món del treball professional a les aules, Toni Ballester presenta una part de la seva tesi doctoral en forma de llibre: *La Didàctica de la Geografia. Aprenentatge significatiu i recursos didàctics de les illes Balears*, en el qual són presents aquestes preocupacions. Com ensenyar millor en unes aules que la indefinició ha convertit més en un camp de batalla que en un lloc d'aprenentatge. Ballester ho contempla des d'algunes perspectives interessants. En principi, la de l'aprenentatge significatiu, aquest concepte tan emprat en el disseny curricular bàsic del Ministeri d'Educació com poc desenvolupat a nivell pràctic. Ballester, bon alumne dels cursos d'Ausubel i Novak (els autors de la famosa *Psicologia educativa* i del no menys conegut *Aprenent a aprendre*), desenvolupa els principis de l'aprenentatge significatiu, però aplicats als continguts de les Ciències Socials, i n'ofereix una metodologia concreta, amb què els ensenyants amb problemes d'aula podran prendre llum de na pintora, és a dir, trobaran models referencials per aplicar a la seva aula, amb bons percentatges d'èxit i, el que és més important, retrobaran el gust per l'ensenyança. Més endavant, la geografia en pren el protagonisme. La geografia local més viscuda per l'alumne, però també la geografia intuïda a través dels missatges que, provinents del *mass media*, posen els nostres alumnes en contacte amb geografies llunyanes (però, avui ja extraordinàriament properes). Així, de l'anàlisi d'un extensíssim material bibliogràfic, dels recursos didàctics que s'han generat a les illes Balears i de la seva avaluació es deri-

resta que ho desitja només hi ha algunes aproximacions teòriques, que molt poques vegades tenen una aplicació didàctica concreta, arrelada i desenvolupada.

LA DIDÀCTICA DE LA GEOGRAFIA
APRENTATGE SIGNIFICATIU
I RECURSOS DIDÀCTICS
DE LES ILLES BALEARS
Antoni Ballester Vallori

Libres

ven, a la part final del llibre, 10 experiències d'innovació educativa, programades i experimentades.

En un moment tan important per a la nostra comunitat educativa, quan el Govern de les Illes Balears està plantejant les línies mestres del seu model educatiu, el llibre d'Antoni Ballester apareix com un referent bàsic per il·lustrar una part del currículum propi que els nostres educadors hauran de seguir els propers anys. Perquè, si bé és cert que l'obra d'Antoni Ballester és una obra útil perquè reuneix i ordena els materials existents a les illes Balears per poder treballar la didàctica de les ciències socials – com diu Pilar Benejam a la presentació de l'obra –, també permet

repensar el model educatiu i territorial, superat ja, que proposa estructurar el coneixements des del més proper al més llunyà de forma gradual i única. Ara, avui i aquí, els nostres nins i joves van construint, de forma entremesclada, el seu model del món que els envolta, gràcies a l'experiència viscuda de les coses properes i a les experiències percebudes de territoris i societats llunyanes, a través del *mass media*, principalment TV i Internet. Proper i llunyà, de forma entremesclada i après de forma significativa, pot ser una bona recepta –dissenayada en part per Ballester en el llibre que comentam– per bastir un bon currículum propi de les illes Balears.

***Climent Picornell és professor de Geografia de la Universitat de les Illes Balears**

Antoni Ballester (1999) *La Didàctica de la Geografia. Aprenentatge significatiu i recursos didàctics de les illes Balears*. Mallorca: ed. Documenta Balear, 366 pàg.

Més informació al web <http://personales.jet.es/antoniballester>

Libres

Jopela

«El risc mata i és com una droga que has de controlar»

ANTONI OLIVER

José Luis Álvarez Jopela (Lleó, 1955) du a la sang l'esperit d'aventura. Ell va arribar fins al cim del mont Vinson del pol sud, a l'Antàrtida.

Jopela no atura des de fa quasi trenta anys. Expedicions, escalades, capbussaments..., s'ha dedicat al plaer de l'aventura i a combatre el que anomena la droga del risc, perquè el risc s'ha de controlar, si no, malament. Ara, també és veritat que «et pot caure una teula damunt el cap».

Quina ha estat la vostra darrera aventura?

Vaig arribar fins al cim del mont Vinson del pol sud, a l'Antàrtida, de 4.897 metres. La veritat és que ha estat una experiència al·lucinant. És el sòtil de l'Antàrtida. Ho vaig intentar dues vegades i la primera feia molt mal temps i vàrem estar quasi un mes esperant a Punta Arenas, Xile, perquè feia molt mal temps. L'any següent ho tornàrem a intentar i ho aconseguírem. També vàrem haver d'esperar quinze dies, però a la fi vàrem poder partir i arribar amb av2ió a l'Antàrtida. M'han ajudat a fer l'expedició alguns patrocinadors, que no han cobert totes les despeses, però hi han ajudat. Aquest continent és per a rics. Van allà a veure quatre pingüins i se'n tornen. A la muntanya el problema és el fred i el vent, perquè, si augmenta el vent, fa més fred. La temperatura pot arribar a quaranta graus sota zero i, encara que dúiem roba especial, sempre tenies la sensació de fred, no te'l treies de damunt, quan dormies o caminaves mai no tenies la temperatura ideal.

A més de pingüins, què hi ha per allà?

Hi ha balenes, però jo no vaig estar per la costa, vaig volar, directament, al cor de l'Antàrtida amb una avioneta que ens va dur al campament base. Encara que jo ja havia vist balenes, pingüins i elefants marins al sud de Xile.

Vàreu arribar al sud magnètic?

No, el mont Vinson deu estar a uns cinc-cents quilòmetres del pol magnètic. Al pol magnètic hi ha una base americana. La veritat és que hi ha bases pertot. Jo el que he vist és que encara que hi hagi tractats, protocols, per conservar tot això, tothom fa el que vol. Els països posen les bases on volen i hi ha un descontrol absolut. Tothom es vol apropiat del continent.

Quant de temps us torbàreu a pujar?

L'ascensió es pot fer en deu dies des que surts del campament base, però si les condicions són extremes, pots estar un mes o dos. No saltres, a mesura que pujàvem, deixàvem dipòsits de queviures, per poder protegir la retirada si teníem mal temps. Quan entra mal temps, mai no saps quant pot durar. Tardàrem uns vint dies, entre pujar i baixar, tenguérem sort. A mi no em donaven permís per anar tot sol i vaig haver d'anar-hi amb una expedició que venia de l'Everest. Vaig estar amb uns ca-

nadencs i uns australians, però després ens ajuntàrem tots. Feia molta neu, i vuit vàrem arribar al cim, tots molt forts. Jo som el primer de Mallorca que ha arribat a aquest cim i som el quart espanyol que hi ha anat. La veritat és que és complicat d'anar-hi, per les condicions i també perquè has de pagar una assegurança molt alta per si et passa res i t'han de rescatar.

Quines altres escalades heu fet?

Moltes. Vaig pujar al Cho Oyu, un vuit mil metres a l'Himàlaia, a la frontera del Tibet. A l'Aconcagua, de set mil metres, aquesta vegada en solitari, he fet tota la serra andina, de Perú a Bolívia. També he pujat en algunes muntanyes inaccessibles, on no havia anat cap espanyol, com les muntanyes d'Etiòpia, de quatre mil metres. Un poc després d'acabada la guerra, jo vaig anar amb els guerrillers a pujar aquesta muntanya amb bicicleta de muntanya, són fàcils, però no hi ha anat gaire gent. També vaig pujar el mont Kenya i he fet moltes expedicions a la selva. He anat a volcans, a l'Equador i a les selves de Borneo.

Com arriba la vostra afició al muntanyisme i l'aventura?

Sempre don les gràcies per haver-me aficionat a això, perquè en aquest món en què vivim és difícil mantenir un equilibri sense una afició o alguna cosa, sense un al·licient. A mi això em ve des de fa molts d'anys. Jo som de Lleó i anava amb el meu pare d'excursió. El meu pare va ser qui va descobrir les coves de Paparquero a Cervera, a Lleó, i era molt aventurer, feiem excursions, pujàvem a la muntanya. Després, quan ja vaig ser un poc més major, ja vaig començar a sortir amb el Club Alpino Leonés i amb ells em vaig aficionar a les escalades.

Què us agradaria fer ara?

Volem fer la paret del Cartensi a Papua Nova Guinea, que és una

paret espectacular de cinc mil metres, rodejada d'aigua per totes bandes, en un paisatge realment bell, i que té una dificultat enorme per arribar-hi, abans de començar a escalar, perquè són necessaris més de vint dies de caminar per la selva. Allà hi ha els papues, que faran de portadors. Ara estam pendent d'obtenir permís. Fa uns anys hi volíem anar i el govern d'allà ens va dir que era perillós perquè hi havia guerrilles. Com que no podíem anar a Nova Guinea, vàrem travessar la selva de Borneo amb bicicleta de muntanya, la selva més espessa del Planeta. Ara bé, s'ha de dir que no vàrem utilitzar les bicicletes quasi mai, varen ser 1.500 quilòmetres i amb bicicleta en férem vuit-cents. Férem la resta del camí a peu, travessant rius, pantans, llevant-nos sangoneres de la pell. De pel·lícula. Va ser una veritable aventura, hi vaig anar amb Tolo Quetglas, al qual, per cert, va picar una serp.

No se us ha passat pel cap escriure les aventures?

Tenc molts de diaris escrits. Escric en aquests moments de supervi-

vència, en què pots escriure el que veritablement et passa pel cap. Quan som a Mallorca, no tenc temps d'escriure, perquè estic enfeinat, sempre per amunt i per avall. Jo tenc un negoci de lampisteria i això dóna molta feina. No tenc el moment per escriure.

No teniu por amb tanta aventura que un dia la cosa no vagi bé?

No tenc por de la mort. La mort no és res, però l'oblit ho és tot. És a dir, el que més em preocupa és que em mori i vengui l'oblit, com si no haguessis existit. Quant a l'aventura, el que importa no es l'accés o no, el camí o les dificultats, sinó la voluntat d'arribar. Això és el que compta.

És un repte personal?

No és un repte personal, ni cercar cap triomf. No és res de tot això. Tampoc no és allò que diuen de retrobar-se un mateix, que està tant de moda. El que importa és estar bé amb un mateix. Si no hagués fet això, a què m'hauria dedicat? No ho sé. Ara tenc quaranta-cinc anys i encara tenc ganes de fer coses. Si

Societat

no tengués la muntanya o el capbussament, m'avorriria. A mi em va venir bé fer l'expedició a l'Antàrtida per estar a gust amb mi mateix. Hi ha gent que s'asseu al bar Bosch i ja gaudeix, però jo no som d'aquests.

«He anat a volcans de l'Equador i a les selves de Borneo»

Us agrada el risc?

El risc mata i és com una droga, l'has de controlar tot el temps. El que passa és que amb els anys i l'experiència acumulada calcules més el risc. Et surt un instint de conservació. Per exemple, quan érem amb Tolo Quetglas i

Miquel Capellà a Borneo érem en un territori on hi havia malària i febre groga. Anàvem comptant els dies i dèiem ara ens queden sis dies i si agafam la malària o la febre groga ho tenim malament. Quan faltaven dos dies, ja anàvem més tranquils i pensàvem que si ens agafava una malaltia encara ens podien salvar. És a dir, el risc està més o menys

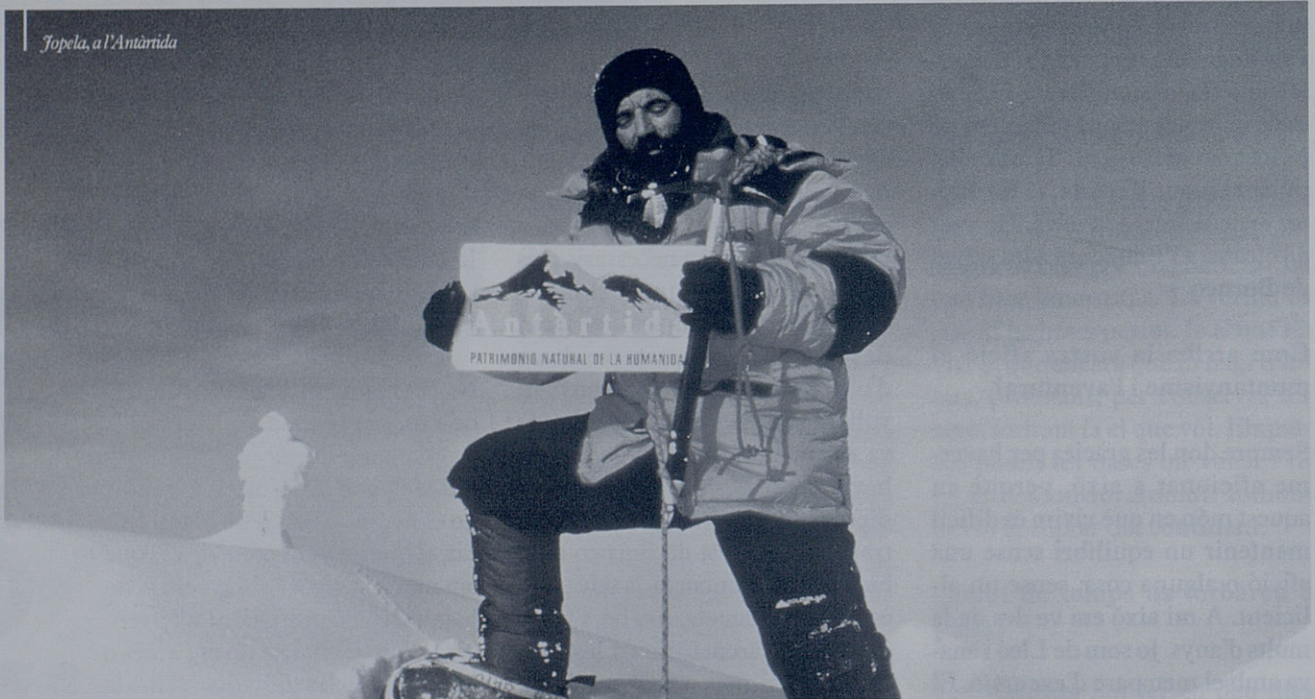
calculat. A l'expedició al pol sud, hi va haver un moment en què sí que em vaig preocupar molt. En un moment determinat hi havia un vent i un fred terrible. Tots els altres tenien una grana especial que els protegia molt del fred, era com un vestit d'astronauta. Jo en duia una altra, però no tan bona,

perquè la que duien els altres valia més de quatre-centes mil pessetes. Al cap d'una hora es va aturar el vent i ja no feia tant de fred. Tot d'una que vaig tocat el cim em faltaren cames per sortir a tota cap a baix. En aquesta vida no sabem mai com acabarem, tal vegada et cau una teula damunt el cap. A tota aventura hi ha d'haver un poc de risc. Per anar a les Bahames a prendre el sol no em mouria.

Quant al capbussament, què heu fet?

La primera expedició va ser a la mar Roja i llavors era un fons totalment verge. A la península del Sinaí ja no hi havia ningú. Ara m'han dit que en quatre anys ha canviat i hi han construït molts d'hotels. També, a més de Mallorca, m'he capbussat a molts de llocs.

Jopela, a l'Antàrtida

ESPECIALISTES
EN ARTICLES
DE MUNTANYA,
CÀMPING, ESQUÍ
I ESCALADA

T'equipem per l'aventura

**ES
REFUGI**

Via Sindicat, 21 (pati interior)

Palma

Tel. 971 71 67 31

Fax 971 71 85 97

refugi@detallsport.es

BIBLIOTEQUES MUNICIPALS

CORT

Pça. Cort, 1

C.P. 07001

BLANQUERNA

Sant Joaquim, 9

C.P. 07003

S'ARENAL

Pça Rul-lan Garcies, 5

C.P. 07600

MOLINAR

Xadó, 7

C.P. 07008

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palau, 9

C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34

C.P. 07013

SON RAPINYA

Catalina March, 4 A

C.P. 07013

ESTABLIMENTS

Pça. Immaculada, 3

C.P. 07010

SON FORTEZA

St. Isidre Llauredor, 25

C.P. 07005

GÈNOVA

Barranco, 22

C.P. 07015

SON GOTLEU

Regal, 105

C.P. 07008

EL TERRENO

Núvol, 1

C.P. 07015

POLÍGON DE LLEVANT

Ciutat de Querétaro, 3

C.P. 07007

COLL D'EN RABASSA

Albuera, 1

C.P. 07007

CASAL SOLLERIC

Passeig del Born, 27

C.P. 07012

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar, 104

C.P. 07002

SON XIMELIS

Cap Enderrocat, s/n

C.P. 07011

GABRIEL LLABRÉS

Antoni Planas Franch, 4

C.P. 07001

SANT JORDI

Pau Bouvy, 31

C.P. 07199

SON CLADERA

Cala Serena, 3

C.P. 07009

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, 2

C.P. 07009

SIOPJ

Pere d'Alcàntara Penya, 11

C.P. 07006

Més enllà del cercle polar àrtic

El cap Nord, Finnmark i Troms

GASPAR VALERO

Aquest estiu del 2000, un estol de mallorquins i mallorquines convocats pel Grup Segall hem escapat de la calor sufocant mediterrània a la recerca de terres més fredes. El nord de Noruega ha estat la nostra destinació.

L'avió ens condueix de Palma a Düsseldorf i després a Oslo. El vol des de la capital noruega a la ciutat d'Alta, més al nord del cercle polar àrtic, ens permet contemplar els cels nòrdics sobre una catifa de núvols encotonats, trencats aquí i allà per les agulles de les muntanyes més altes.

L'avió fa escala a Tromsø i reprèn el seu contacte amb els núvols de manera agosarada. Poc després inicia el descens a l'aeroport d'Alta entre muntanyes properes. Aterram a les 22.30 h al petit aeroport i podem dir que en el nostre viatge comença el contacte amb la terra ferma. Recollim l'equipatge, mentre a fora ens espera el nostre autocar i el xofer. Una primera i curtíssima etapa ens deixa en un hotel als afores d'Alta. L'establiment és de fusta, i sembla una cabana confortable. Passejam pels voltants, i a mitjanit acaronam encara una tènua claror, que no

s'esvaeix mai. El fenomen, tan estrany per a la gent del migjorn, no deixa de sorprendre'ns. Tanmateix, amb les cortinetes de les finestres de les habitacions n'hi haurà prou per protegir el son de la claror grisosa del cel ennuvolat.

La segona jornada comença amb el típic bufet per berenar, amb arengs i embotit de ren, entre d'altres menjues. A la fi partim amb l'autocar per la carretera E-6 en direcció nord. A Skaidi, voltam vers l'oest, cap a Hammerfest. Ens agombola un paisatge granític i pissarrós, amb trams de vegetació composta per bedolls, arbres molts resistents, i amb contrades de tundra, constituïda bàsicament per molses i líquens.

Hammerfest té fama de ser la ciutat més septentrional del món. El cim de la muntanya Tyven constitueix una àmplia miranda sobre la població i les rodalies. Val la pena visitar la ciutat; compta amb una església evangèlica, de 1961, amb coberta triangular, un interessant vitrall al presbiteri i una capella amb el retaule antic, de 1629. Vora l'Ajuntament, crida l'atenció el local ocupat per The Royal and Ancient Polar Bear Society, un curiós museu amb l'ós polar com a eix vertebrador.

Abandonam Hammerfest i tornam enrere cap a Skaidi. A Russenes, a l'inici de la carretera del cap Nord, la E-69, contemplam l'Oldenfjorden, una raconada de l'immens fiord de Porsangen. La costa de Finnmark mostra la seva simple nuesa, amb regions verges i altiplans onats, que més al l'est ultrapassen les fronteres de Finlàndia i de Rússia. Aquestes contrades formen part de Lapònia, és a dir, són l'hàbitat del

poble sami, els membres del qual són més coneguts amb el nom de lapons, pobladors aborígens d'aquestes latituds. El seu territori s'estén pel nord de Noruega, Suècia, Finlàndia i una petita part de Rússia. Aquesta reduïda ètnia, de devers 35.000 persones, ha conservat la seva identitat cultural i el seu idioma fins als nostres dies. La llengua sami pertany al grup de les ugrofineses, molt més propera al finès que al noruec. A les zones lapones vora Kautokeino i Karasjok, hi ha la possibilitat de conèixer-ne la cultura, reforçada per centres d'interpretació i museus etnològics. Les tècniques ancestrals samis s'utilitzen encara en la caça, en la pesca i en la vida a les terres nues i fredes. Però elements moderns com l'*snowscooter* es combinen amb altres d'antics com els esquís, els transports amb rens i les barques fluvials; destaca el *lavvu*, la tenda sami, com la dels indis

La Catedral de Gel, a Tromsø

Paisatge a prop del Cap Nord

americans. Més al sud, també es poden veure exponents de la cultura lapona a Alta i, a la regió de Nordland, als centres culturals Drag a Tysfjord i a Hattfjelldal.

Avançada la jornada, arribam a l'entrada del túnel anomenat Magerøundet, de 6.870 m i amb un peatge caríssim. Discorre per davall l'aigua i condueix a la negra i deserta illa de Magerøya, la mítica Tule, on les úniques petjades de vida animal són les humanes. Franquejam després un altre túnel i ens sorprenen trobar una població com Honningsvåg, notable port pesquer. Ens instal·lam en un hotel del poble, auster com el paisatge que l'envolta. Després d'una passejada pel port i d'engolir el sopar, a les 21 h partim amb l'auto-car vers el cap Nord. Els últims 34 km discorren per un desert ocupat només per formacions rocoses cobertes de tundra. Després d'una aturada per captar amb la retina

aquest paisatge boreal, feim una altra returada, aquesta vegada en una botiga de *souvenirs* regida per un matrimoni lapó: la dona controla el punt de venda i l'home posa amablement amb la gent i es deixa fotografiar amb el seu ren i el seu *lavvu* (cabana típica, com ja hem esmentat) a la vora. A la fi, passades les 22 h, arribam a la nostra meta, el cap Nord. El Nordkapp suposa el final de la carretera, fi també del continent europeu; més enllà no hi ha res més que l'ermàs blau grisós del mar Àrtic.

El Nordkapp constitueix un penyal de granit de color gris fosc, aixecat verticalment 307 m sobre el nivell de la mar, amb la superfície plana, a 71° 10' 21" de latitud nord. Però, no ens enganyem, mal-

grat conservar valors paisatgístics i naturalístics importants, l'indret no constitueix una contrada natural verge i solitària. Actualment, hi ha un conjunt d'instal·lacions modernes que formen l'anomenat Nordkapphallen. Aquest centre turístic abasta un total de 5.000 m² que compten amb cafeteria, botigues de *souvenirs*, una gran sala de projecció amb els darrers avanços tècnics, tot excavat en el subsòl. El tiquet d'entrada, obligatori encara que només sigui per trepitjar la punta extrema, val 175 corones noruegues (més o menys 3.500 pesetes per persona). D'aquest espai soterrat, remarcam el túnel, que presenta diverses galeries històriques amb quadres tridimensionals sobre la història del cap Nord. Això

Itineraris

ens recorda que el cap Nord ha estat des de sempre un punt d'atracció magnètica per als turistes i viatgers de tot el món; el primer viatger a visitar-lo fou l'italià Francesco Negri, l'any 1664. També hi ha la capella de Sant Joan, lloc de meditació, i el curiós Museu Siamès, fundat l'any 1989 per commemorar la visita del rei Chulalongkorn el 1907. La galeria acaba en el bar la Cova, amb façana de vidre i una terrassa abocada sobre l'oceà Àrtic. A la superfície, destaca el Monument als Infants de la Terra, dissenyat l'any 1989 per 7 nins de tots els continents, amb els missatges d'esperança, felicitat i cooperació. També hi ha el monument del rei Òscar II, que data de l'any 1873.

Malgrat tot aquest muntatge turístic, la roca encara es manté ferma, caparuda contra l'oceà Àrtic, com un esperó de proa al punt més septentrional d'Europa. A l'extrem de l'altiplà erm, s'alça una esfera terrestre, un monument de metall que constitueix el símbol del cap Nord.

A les dotze de la nit del nostre dia de finals de juliol, la claror encara domina i és imprescindible anar ben abrigat, ja que fa fred, devers 5°C. Estrictament, el sol de mitjanit fa alguns dies que ja no es pot observar completament, però, tanmateix tot depèn de les condicions meteorològiques, que han de permetre una bona visibilitat per captar l'evolució del sol. Nosaltres hem tingut una sort relativa: l'horitzó àrtic es mostra en tota la seva plenitud sobre una mar plumbosa, fosca; però, els núvols llunyans amaguen l'esfera solar, que només

s'intueix per una incandescència tímida. Potser en aquest punt el literat noruec Knut Hamsun pogué escriure un dia clar de principis d'estiu: «començà a no existir la nit; el sol tot just submergia el seu disc en la mar i tornava a emergir, roig, renovat, com si hagués baixat a beure.»

Deixam enrere el cap Nord i el seu món dual: emblema del nord, per una cara, i món turístic, per l'altra. Conservam, sens dubte, el record emblemàtic i tota una càrrega de sensacions, d'espais, de tonalitats i llums naturals, i volem entendre l'altra cara com un tribut a la viabilitat de vida humana en aquestes latituds esfereïdores. Amb aquestes cabòries, retornam de matinada cap a l'hotel de Honningsvåg.

La tercera jornada representa la davallada cap al sud de la província de Finnmark. De Honningsvåg, abandonam l'illa de Magerøya pel túnel ja esmentat i, a prop de 200 km més al sud, arribam a la ciutat d'Alta. Ara sí que tenim temps per visitar la població. Especialment recomanable és l'Alta Museum, que combina l'espai exterior amb sales cobertes. Situat al coster del turó anomenat Komsafjell, i al fons de l'Altafjorden, l'espai a l'aire lliure conté 3.000 gravats rupestres sobre roca granítica, amb figures humanes i d'animals, i amb escenes de caça, que daten dels anys 4000 a 1000 aC. Un modern museu aixopluga aquest tresor cultural, declarat monument patrimoni de la humanitat per la UNESCO. Les sales cobertes acullen seccions d'història local—amb mostres d'arqueologia in-

dustrial—, de la resistència contra els nazis i d'etnologia sami. Per la seva curiositat, destaca la sala de l'aurora boreal.

L'aurora boreal, aquest fenomen produït pels ions del sol, adorna com una cinta de festa el cel els mesos de tardor i d'hivern, més al nord del cercle polar. Knut Hamsun recorda el pas de les estacions per aquestes regions nòrdiques, i conta com als seus pobladors «contínuament els envoltaven prodigis. A l'hivern, les estrelles i les aurores boreals; un firmament en flames, o un incendi allà dalt, a prop de Déu. De tard en tard, sentien també l'espai ordit del tro, sobretot a la tardor. Homes i bèsties s'estremien sota aquell fenomen ombrívol i solemne... La primavera! Ah, sí, Aquella pressa, aquell goig i encís! Però la tardor...! aquesta oprimia l'ànim a aquella gent que temia la fosca i s'emparava en el rés de l'oració del crepuscle, i tots es convertien en visionaris i pretenien sentir presagis».

Després de dinar i de la visita al museu, deixam Alta i vorejam l'Altafjorden, envoltats de paisatges impressionants, com els dels costers del Langfjorden. Clapes de neu ocupen les obagues situades poc més amunt de sis-cents metres, i això en ple estiu. Passam la partió de les províncies de Finnmark, que abandonam, i de Troms, on entram. Carretera endavant, pujam els revolts que ens deixen en el coll anomenat Kvaenangsfjell, a 402 d'altitud, amb una preciosa vista del fiord corresponent i de les muntanyes, que gairebé no deixen alenar aquests estrets braços d'aigua.

El nord de Noruega, especialment les províncies de Troms i de Nordland, està constituït per una estreta franja costera de muntanyes alpines que cauen abruptament sobre els fiords o sobre l'oceà obert. Muntanyes altes, valls cobertes de boscos, fiords profunds, illes, illots, esculls i mar. Els fiords, aquesta formació característica de la costa noruega, són entrades d'aigua de la mar produïdes com a resultat de l'ocupació per l'aigua de les valls, generades per l'erosió glacial, quan foren abandonades pel gel.

Deixam enrere l'Straumfjord, envoltat de boscos de bedolls, i arribam al

Imatge d'un lloc vora Tromsø

final d'aquesta etapa, Storslett, poble situat al fons del Reisafjord. El riu Reisaelva i la muntanya dita Baecegaelhdde (1.326 m), aixecada com un volcà llunyà, agombolen la passejada vespertina pels voltants. El quart dia, partim d'Storslett en direcció a Tromsø. Deixam Sorkjosen, localitat d'important indústria de la fusta, i continuam envoltats de paisatges d'ensomni, amb aturada al poble de Djupvik, vora l'immens Lyngenfjord. A la següent aturada, Olderdalen, la novetat resideix en què és el portet on abandonam la carretera i agafam el ferri, en el qual també puja l'autocar. Aquest sistema de comunicació que combina carretera i vaixell és molt comú a Noruega, on les condicions geomorfològiques de constant alternança entre fiords i muntanyes obliga a adreçar les rutes terrestres mitjançant l'ús de vaixells capaços de transportar àgilment persones i vehicles fins a l'altra part del fiord, on hom continua l'itinerari per la carretera com si no hagués passat res.

La travessia del ferri entre Olderdalen i Lyngseidet es realitza en 40 minuts, temps que serveix per contemplar els paisatges des d'un altre punt de vista. La vorera de davant mostra la impressionant muntanya nevada anomenada Store Lenangstind (1.596 m). De Lyngseidet a Svensby, se succeeixen les estampes de valls alpines. En aquesta darrera població, un segon ferri ens trasllada a l'altra part de l'Ullsfjorden, al poble de Breivikeidet. La carretera ens acosta a la ciutat de Tromsø. Abans d'entrar-hi, a Tromsdalen, visitam l'anomenada Catedral de Gel, una església de l'any 1965 que és una bona mostra de l'art contemporani. Té un singular alçat triangular, revestit de metall blanc; en destaca el vitrall de 23 m, obra de Víctor Sparre.

Després, travessam el Tromsøysundet per un gran pont, i arribam al centre de Tromsø. Aquesta ciutat, la més important al nord del cercle polar àrtic, té més de 50.000 habitants i és la capital del comtat de Troms. S'hi pot respirar un ambient alegre, i té una gran vida cultural, amb diversos museus, i Polaria, un centre d'interpretació del món àrtic; hi destaca la universitat, la més septentrional del món. Inves-

tigacions sobre geologia, espècies vegetals resistents al fred, fauna àrtica, vida marítima, cultura i idiomes nòrdics, es mostraren temes molt interessants. Tecnologies d'avantguarda com l'aquacultiu i la telemedicina excel·liren en aquestes latituds.

El corrent del Golf aporta a aquestes latituds un clima suau i una vegetació abundant. Els animats carrers de Tromsø són centralitzats per la Storgata. La catedral, Domkirke, data de 1861 i és un gran temple de fusta, presidit per un retaule amb la pintura de la Resurrecció.

El viatge continuà fins més al sud, a Bergen, encara amb molts fiords i muntanyes, amb glaceres i salts d'aigua, amb pobles de pescadors i ciu-

Port d'Hammerfest

tats, però aquesta crònica acaba a la ciutat de Tromsø, vora l'estàtua de Roald Amundsen, que mira amb esguard fred com el gel els camins de la mar Glacial.

Relojería Española S.L.

Fundada en 1885

Concessionari Oficial

Ω
OMEGA
LONGINES
SWISS WATCHES

⌚
TISSOT
Swiss Quality Time

RADO
Switzerland

OFFICIAL COSMONAUTS CHRONOGRAPH
FORTIS
SWISS WATCHES

CK
Calvin Klein
watches

PIERRE BALMAIN
SWISS WATCHES

SWISS ARMY
KNIFE

HAMILTON
AMERICAN - SINCE 1892

Plaça de Cort, 14
Tel. 971 721 563 · 971 724 344
Fax 971 714 369

Tendències

cinefàgia

Prohibit envellir

MATÍAS VALLÉS

Els jocs amb l'edat han estat una constant en la història de Hollywood. El prohibit envellir s'aplica amb major crueltat en el camp femení.

No gaire gent va anar a veure *Donde esté el dinero*, per això convé recordar que es tracta de la pel·lícula en què Paul Newman interpreta un ancià delinqüent, responsable de la seducció física, professional i criminal de Linda Fiorentino. Dos detalls reforcen l'interès d'una narració desordenada. La constatació que Paul Newman ha esperat a ser septuagenari per aprendre a actuar és una d'aquestes. L'altre motiu d'estupor és que aconsegueixi papers estel·lars a aquesta edat. Es conserva bé, és cert, però té 75 anys.

I aquí es produeix un efecte òptic digne de ressenyar. Estam tan acostumats a contemplar exclusivament actors joves en pantalla que el rostre arrugat del mite se'ns fa insostenible. Amb indiferència de les opcions sexuals, el rostre de l'actor a *La gata sobre la teulada de zinc* és un dels més depurats objectes de desig del segle, en oberta competició amb l'efígie d'una Elizabeth Taylor les avançades de la qual ell rebutja. Aquells trets han experimentat l'evolució natural, però el desgast produeix repulsió des de la gran pantalla. L'edat de l'actor seria adient per a una negociador de la mesa per a la pau d'Orient Mitjà o per a un intel·lectual en un debat televisiu de mitjanit. Desgraciadament, el cine és una activitat adolescent. No rebutjam les arrugues d'una persona concreta, sinó els signes d'edat de qualsevol persona que s'atreveixi a aparèixer a la pantalla.

Els responsables de *Donde esté el dinero* són conscients de la prohibició imperant d'envellir en la seva disciplina. Per això, han re-

corregut a totes les estratagemes per ocultar l'edat física de la seva estrella. La contradicció en què incorren es fa evident. L'argument de la ficció es basa en el paper del degà dels lladres que interpreta Paul Newman. Tanmateix, a la pantalla s'amaga aquesta situació. El primers plans de l'actor són breus, quasi entretallats. La gorra de beisbol es converteix en una protecció freqüent que allibera únicament els ulls blaus. A la furgoneta que serveix de vehicle al trio d'atacadors —el jubilat, Fiorentino i el seu al·lot— fa gala de contorsionisme, perquè la seva bona forma física dissimuli l'edat. S'és arran del patetisme, mentre l'espectador —ja hem avançat que no hi hagué espectadors ni espectadores, però mantinguem la convenció pel bé de l'ortodòxia— reflexiona que la carrera de l'actor és plena de papers en els quals dona curs a la seva capacitat d'entrenament. Així passava a principi dels setanta a *Dos hombres i un destino* i més tard a *El Golpe*. L'espòs de Joanne Woodward també va ser responsable de la iniciació de Tom Cruise a *El Color del dinero*.

Els jocs amb l'edat han estat una constant en la història de Hollywood. Es tracta d'una manipulació tan acceptada que poques vegades ocasiona protestes, la qual cosa permet oferir-la de manera indissimulada. A *Yo, yo mismo e Irene*, Jim Carrey interpreta un personatge en el decurs de dues dècades de la seva existència. Tanmateix, la possible sorpresa que un actor abraça un rang tan ampli d'edats adquireix un valor secundari, davant l'astorament que

Truman sigui capaç d'encarnar un ésser humà. D'acord amb l'hostilitat a l'envelliment, és freqüent que es rejovenixin personatges literaris. Michael Caine és molt més jove a *La calle de la media luna* que el diplomàtic creat per Paul Theroux en la novel·la d'igual títol. Un altre ardit per evitar un contrast repulsiu d'edats extremes consisteix a obligar a tots els protagonistes a viure per sobre dels seixanta. Clint Eastwood ha consolidat aquest sistema, que ja va implantar a *Sense perdó*. S'ha especialitzat a envoltar-se d'actors coetanis per dissimular l'efecte de l'envelliment accelerat que provoca la pantalla. Ha seguit aquesta premissa a l'hora de confeccionar el repartiment de *The space cowboys*, sobre un grup d'astronautes jubilats. Bona idea, però qui operarà aquest miracle a la pantalla. En cap sessió projectada a Palma durant la darrera dècada hi ha hagut un nombre d'espectadors de la tercera edat comparable al de protagonistes d'aquest mateix segment a *Los vaqueros espaciales*. No es vulnera impunement una llei cinematogràfica.

El «Prohibit envellir» s'aplica amb major crueltat en el camp femení. Són paradoxals les acusacions a les revistes o a les produccions cinematogràfiques de no col·locar en posició destacada dones d'edat, quan el públic només respon als models esculturals. A Mallorca, Lauren Bacall va tenir l'ocasió de lamentar-se de l'absència de papers protagonistes a partir de determinada edat. Curiosament, el seu primer espòs, Humphrey Bogart, va ser un descobriment tardà. Tenia 42 anys quan *El falcó maltès* el va incloure en la nòmina estel·lar de la Warner Brothers. En morir, abans dels seixanta, ja havia estat desaconsellat per als esforços de galant. Al marge de *Sabrina*, havia de limitar-se a seguir els passos d'Ava Gardner a *La comtessa descalça* o a empastifar-se a *La reina d'Àfrica*, que va arribar a ser la millor pel·lícula de la parella Katharine Hepburn i Spencer

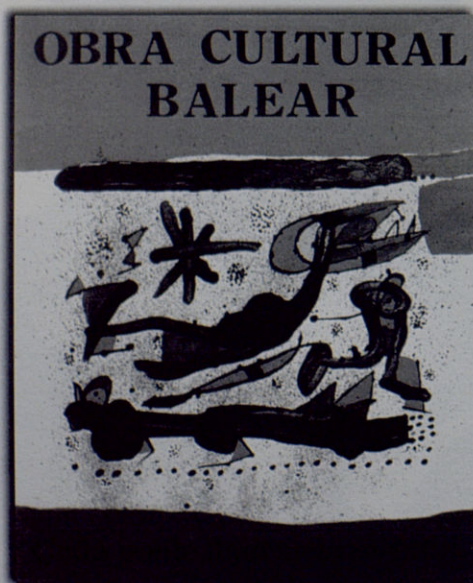
Tracy. No és un error, és la millor perquè precisament l'insuportable Tracy no hi apareix. Com és costum, la violació d'aquesta rígida llei correspon a l'immortal Cary Grant. Quan ja tombava la seixantena, encara estava obligat a seduir la primera actriu de la pel·lícula, com es demostra en les seves cintes dels anys seixanta per a Hitchcock o Stanley Donen. La jubilació no va ser propiciada en aquesta ocasió per l'escassetat d'ofertes, sinó perquè li continuaven oferint papers que no es corresponien amb els seus cabells blancs. Només ell s'adonava de la seva edat vertadera, mentre el públic i els productors pareixien aliens als símptomes de l'envelliment. Precisament per això, l'actor nascut com Archibald Leach ingressa en el capítol de les mitologies. El seu cas demostra que la llei de l'envelliment tampoc no destaca per l'homogeneïtat. Hi ha actors que assumeixen la seva edat real abans que d'altres. Harrison Ford simbolitza l'home la degradació del qual sembla impossible, per la qual cosa continua interpretant personatges sense edat, ja sigui un president d'EUA o un pilot d'avionetes en un illa tropical. Sean Connery se situa a l'altre pol del que hem indicat fins ara. Però convé recordar que la seva excepcionalitat substantia la validesa de la llei de la qual s'escapa. Va saber desfer-se de la seva imatge d'immadur James Bond per forjar-se un futur com a indispensable home d'edat. Va néixer com a adonis sense cap dot interpretatiu —tal com recordava a Mallorca Guy Hamilton, director dels primers episodis de 007— i va envellir com a actor. El problema sorgeix quan aquestes estrelles d'evolució dispar coincideixen

amb la pantalla. En el tercer lliurament d'Indiana Jones, Connery va ser el pare de Harrison Ford, malgrat que només els separen onze anys. No era la primera vegada que l'actor escocès patia aquesta disfunció, obligat també a ser papà d'un Dustin Hoffman al qual només supera en sis anys. Hollywood tot ho accelera, inclosa la paternitat.

El disseny com a expressió cultural

CRISTINA ROS

No, el disseny gràfic no sempre fou entès com una forma de cultura. Conscientment o inconscientment, s'ha contemplat al llarg de la seva història com una eina de comunicació destinada a la promoció, a la imatge i, al cap i a la fi, a la venda d'un producte, d'una idea o d'una actitud. Tant de bo, perquè avui, en veure l'exposició «Signes del Segle. 100 anys de Disseny Gràfic a Espanya», que fins a mitjan octubre es troba al centre social Flassaders, del carrer de sa Ferreria, de Palma, descobrim que els signes dels quals es parla al títol de tan esplèndida mostra –esplèndida en tots els sentits– duen l'empremta cultural del segle XX. En són testimonis.

Tot s'ha de dir, el disseny espanyol no va arribar orfe al segle XX. El Modernisme fou, sens cap mena de dubte, el seu bressol. A cavall entre els dos segles i de la mà de la burgesia catalana, el Modernisme implicava, potser per primera vegada, un estil de vida. Precisament, aquesta exposició antològica s'inicia amb el menú de la cerveseria barcelonina Els Quatre Gats, obra de joventut de Pablo Picasso, al qual segueix el cartell dels Cigarrillos París del gran Ramon Casas. Són els signes corresponents al 1900 i al 1901. Seguidament, es troben la Lejía El Conejo (1902), el Cerebrino Mandri (1903) –que «nunca perjudica»–, la llau-na d'oli Carbonell i Cia (1904) de Pere Casas –d'un modernisme conservat de llavors ençà–, la primera plana del diari ABC (1905)..., i així, any rere any, fins a arribar a un disseny fet expressament per a Internet el 1999.

Entretant, s'haurà contemplat una caixa de sabates Camper (1996), el desenvolupament del Cobi (Barcelona, 1991), el Primer Àlbum Gallina Blanca (1941), el paquet de cigarrets Ideales (1936), la revista cultural *D'Ací i D'Allà* (1934) –amb portada de Joan Miró–, la caixa de Netol (1915), les de les conserves i Miau! (1914), l'anònim cartell de Freixenet (1920), el setmanari *Destino* (1957) –disseny d'Erwin Bechtold, artista alemany resident a Eivissa–, la caixa d'ensaïmades mallorquines (1924), la col·lecció de llibres Austral (1937), la revista *Poesía* (1979), la identitat corporativa de "la Caixa" (1981), els cartells i símbols de la Guerra Civil i del Règim –amb tot el seu contingut polític i amb el tan patriòtic llenguatge del Movimiento–, l'ampolla de Tío Pepe vestida de cordovès (1945) o el famós bou Veterano Osborne, disseny de Manolo Prieto (1956), amnariat quan es varen prohibir les tanques publicitàries al mig del camp. I en acabar el recorregut, absolutament recomanable, qualsevol espectador haurà dedicat un o tot un seguit de somriures com a resposta a l'activació de la memòria. I haurà pas-

sejat per un segle de signes de la cultura espanyola.

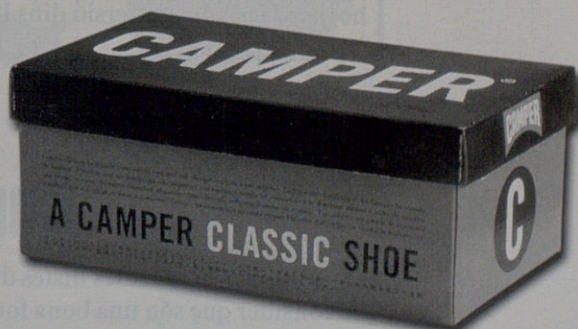
Sí, tots aquests dissenys són signes d'identitat: uns ens toquen de prop i d'altres ens queden un poc llunyans, per edat, per territori físic o per àmbit cultural. Però en aquest recorregut exhaustiu dividit per anys, àmbits, colors, formes i textures, moviment..., roman tota una història en imatges i paraules, una història, a més, que és coneguda per un públic majoritari, molt més ampli que el que accedeix a qualsevol altra manifestació cultural. I és que el disseny gràfic, com dèiem al començament de l'article, va directament adreçat a la venda, i, per això mateix, a quanta més gent arriba, molt millor.

Ben segur que no té gens d'importància si es tracta o no d'art. En tot cas, Enric Satué, dissenyador reconegut i comissari de l'exposició «Signes del Segle», declara ser «dels qui creuen que el disseny gràfic és una forma de comunicació susceptible de transformar-se en obra d'art des del moment que hi coincideixen certes virtuts excepcionals –però no impossibles–, com l'originalitat conceptual o la

innovació de la seva ortografia, més notables a mesura que el missatge objectiu va perdent la seva raó de ser amb el pas del temps». Per això, l'amnistia del bou d'Osborne fou tema de debat estatal. Per això, per transcendència, com qualsevol expressió artística.

Però aquesta exposició no són només imatges, formes, colors, composicions, objectes i reclams publicitaris. En un catàleg de més de sis-cents pàgines es recullen, a més del llarg milenar de peces de la mostra, un bon nombre d'estudis sobre aquest segle de disseny gràfic, realitzats per alguns dels més prestigiosos especialistes en la matèria, espanyols i estrangers. El catàleg és una de les peces per conservar.

Entre tot, la participació balear no és precisament significativa. És més, es diria que és insignificant si no fos perquè l'Institut Balear de Desenvolupament Industrial, entitat encarregada de dur aquesta gran exposició a Palma –després de ser exposada al Centre d'Art Reina Sofia, de Madrid–, ha fet un recull de logotips, cartells i imatges corporatives d'un segle de disseny gràfic a les Illes Balears. No és gaire, però tant de bo aquesta reunió del millor de les arts gràfiques a Espanya serveixi perquè, després de contemplar les peces en exhibició, en sapiguem el què i el perquè, gaudim del descobriment o del retrobament i es doni a la imatge la importància que té, començant per la imatge de pobles i ciutats i acabant per la de les més petites coses de la quotidianitat.

Tendències Art

Tendències llibres

BIFI MESQUIDA

Made in mallorca

Si tecleges aquesta adreça internetiana –[http // www.bellevue.de](http://www.bellevue.de)–, no et pensis que et sortirà una bella vista o un mirador o un *belvedere*. Entraràs dins una revista que es fa a Hamburg –*Bellevue*– i que ha dedicat el seu número especial d'estiu de l'any MM a Mallorca i Eivissa. Si no tens la xarxa, la trobaràs a qualsevol quiosc i, com aquest gasetiller va fer, la pots comprar per nou-centes peles. Crec que és un exercici ben complex –sobretot si no saps la llengua alemanya (aquest és el meu cas)– mirar les estampes ben riques i acolorides del magazín. Veuràs que la informació gràfica i escrita és d'una qualitat alta (he conegut bars, hotels, restaurants, tendes, personatges, etc.) que per cap altre mitjà m'havien arribat. I sobretot he pogut comprovar, amb metres, fotos i preus, que Mallorca i Eivissa tenen mils de milions de propietat immobiliària en venda. Fa feredat comprovar-ho, però fer una immersió dins les

aigües immobiliàries sempre et pot ajudar a pensar les preguntes essencials: on habitam, què venem, cap a on anam, què volem, etc. Indispensable per saber on ets ara i aquí.

Cànon literari de Cabrera Infante

Sempre m'han agradat les llistes d'èxits literaris perquè consider que són una bona forma de fer publicitat dels llibres, encara que sigui a costa de l'hortera model rànquing que té tanta de tirada en el món musical. Per això, m'ha entusiasmat que aquest mestre i amic, l'autor d'obres que no m'atur de recomanar (*Tres Tristes Tigres*, *La Habana para un infante difunto*, *Mea Cuba*, *Cine o sardina*), el magnífic **Guillermo Cabrera Infante**, hagi donat una llista dels llibres que duria a una illa del segle XX. Vet aquí els elegits que es troben majoritàriament en traduccions catalanes. *Ulisses* de **James Joyce** (boníssima traducció de **Joaquim Mallafré**), *A la recerca del temps perdut* de **Marcel Proust** (polèmica i bona traducció del nostre **Jaume Vidal i Alcover**), *La metamorfosi* de **Kafka** (traduïda per **Gabriel Ferrater** i, també, per **Jordi Llovet**), *La muntanya màgica* de **Thomas Mann**, *El gran Gastby* de **Scott Fitzgerald**, *Sempre surt el sol* d'**Ernest**

Hemingway, *Llum d'agost* de **William Faulkner**, *La mort de Virgili* d'**Hermann Broch**, *El aleph* de **Jorge Luís Borges**, *La invención de Morel* d'**Adolfo Bioy Casares**, *Pedro Páramo* de **Juan Rulfo**, *Gran sertao veredas* de **Guimaraes Rosa**, *Un collar de perles* de **Joseph Roth**, *Un dia en la vida d'Ivà Denisovich* d'**Alexander Solzhenitsin**, *Zazie en el metro* de **Raymond Queneau**, *El voyeur* d'**Alain Robbe-Grillet**, *Lolita* de **Vladimir Nabokov**, *El guepard* de **Giuseppe Tomasi de Lampedusa**, *Señas de Identidad* de **Juan Goytisolo** i *Negra espalda del tiempo* de **Javier Marias**. Llàstima que no col·loqui cap llibre català com *La mort i la primavera* de **Mercè Rodoreda**, *El mar* de **Blai Bonet**, *Bearn* de **Llorenç Villalonga**, *El quadern gris* de **Josep Pla** o les *Memòries* de **Josep Maria de Sagarra**. Tots són megarecomanables.

J.V. Foix i Marià Manent del bracet

Cal celebrar l'aparició d'una nova col·lecció: Clàssics Catalans d'Edicions 62 i sota el patrocini de la Diputació de Barcelona. Els dos primers llibres són impressionants. *Obres completes I. Obra poètica en vers i prosa i obra poètica dispersa*, d'aquest mestre del mester poètic **Foix**. Les vuit-centes planes d'aquest totxo meravellós recullen una presenta-

ció del curador de l'obra, **Jordi Cornudella**; un perfil biogràfic foixià d'**Albert Manent** i un estudi de la po-

esia del pastisser de Sarrià a càrrec de **Gabriel Ferrater**. I a continuació, reunida per primera vegada, tota la producció poètica de Foix, tant en vers com en prosa. L'ordre cronològic és el que marca la primera part del llibre en què apareixen tots els poemaris publicats en vida de l'autor. La segona part recull tota l'obra dispersa amb molts de poemes inèdits i versions fins

ara desconegudes d'altres. L'edició del text s'ha fet d'acord amb la Fundació Foix i Cornudella i s'ha realitzat una feina magnífica en què s'han despulat els textos d'errades i manipulaci-

ons editorials i se'n dona tot un apèndix detalladíssim dels aspectes més rellevants de la transmissió textual de cada llibre i de cada poema. L'altre volum que val l'alegria és de **Marià Manent: Obres Completes I. Dietaris**. Amb una de les prosas més exaltants de la literatura catalana contemporània estan escrits els dietaris que tot al llarg de la seva vida publicà aquest crític i poeta. En les cinc-centes dotze planes d'aquest volum es recullen, reagrupats cronològicament i fusionats en un sol volum, tots els dietaris mariamanentians en què es conta des de la seva educació sentimental i intel·lectual a la vida familiar, referències de lectura, d'història, de viatge, etc. Una joia extraordinària per celebrar el centenari d'aquest mestre clàssic.

Llegendes històriques catalanes

El professor **Martí de Riquer** ens ofereix un bombó que conjumina la seriositat històrica amb l'encantament del meravellós: *Llegendes històriques catalanes* (Quaderns Crema). Com a historiador ha agafat cinc contes populars i amb el seu esperit positivista ben seriós ha procurat cercar-hi les explicacions més lògiques possibles i evitar la fantasia: s'ha posat en el pla del primer lector, del lector popular, i ha estudiat cinc llegendes medievals enca-

ra vives. Les quatre barres: llegenda inventada per un histo-

riador fraudulent, l'any 1551, que es va fer popular en la Renai-

xença perquè és una història emotiva i molt gràfica. L'engendra-

ment del rei Jaume I: la reina aconsegueix introduir-se en un llit

que el Rei creia ocupat per una altra dama. La mort de la infanta

Sança: mort de la filla de Jaume I a Terra Santa. L'espasa de Vilardell i

el drac de Sant Celoni: el capità Vilardell aconsegueix amb una espasa

màgica vèncer el drac que atemorïa els santceloniencs. Galceran de Pi-

nós i el rescat de les cent donzelles: Sant Esteve i Sant Genís aconseguei-

xen alliberar miraculosament el cavaller Galceran i el seu amic Santcení

en poder dels sarraïns, que havien demanat un rescat de cent donzelles.

Aquest historiador de la literatura ens fa entendre la sensibilitat medieval

que ens ha arribat amb subtils i gusts, i discerneix les intencions (polítiques, hagiogràfiques, locals, etc.) que hi ha darrere.

Llucmajor, fires, mel i terrissa

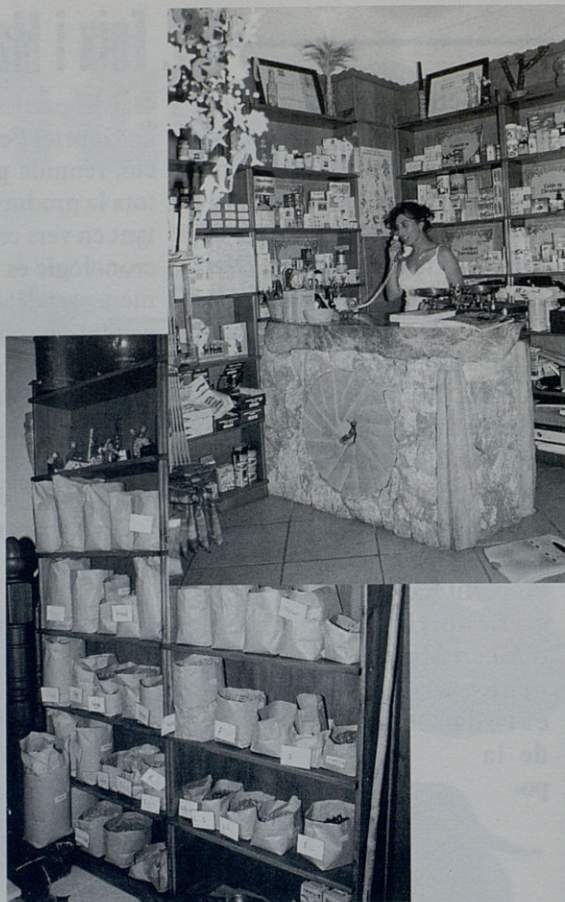
En arribar a Llucmajor per la carretera d'Algaida, s'entra a la vila pel carrer de la Font, que rep el seu nom se la síquia que portava l'aigua des de la font de Ferrutxelles, al massís de Randa, fins a les cisternes major pròximes a la plaça. Al número 72 d'aquest carrer, Coloma Huguet hi regenta Tot Remei, una botiga d'herboristeria i dietètica. La particularitat de Tot Remei és la venda directa dels derivats de la mel produïts per l'espòs de la propietària, Antoni Cerdà, i pel seu soci, Baltasar Pons. Fa uns anys aquests dos joves deixaren els seus treballs al ram de la construcció per fer del que havia estat la seva dèria el seu nou ofici: l'apicultura. «Ha estat una opció de vida que, personalment, ens ha enriquit molt», confessa Coloma Huguet. L'experiència ha produït, a més, una mel saborosa que té distribució arreu de Mallorca i que podreu trobar a Tot Remei i, durant les fires de Llucmajor, a la Mostra Llucmajorera. Són molt assequibles la mel i la hidromel. Produeixen la cera, les espelmes i altres derivats de l'apicultura en quantitats més reduïdes i és preferible comanar-ne amb antelació.

Tot Remei. Carrer de la Font, 70. Llucmajor.

Telèfon 971 120 131

Mel de ca nostra.

Telèfons 971 120 131/120 474

A la sortida de la vila, al final del carrer de Campos, s'aixeca una xemeneia de la fàbrica industrial de fang cuit: és la del forn de Sa Teulera i hi trobareu tot tipus de recipients de fang per guardar-hi la mel o qualsevol altre fruit de la terra. Sa Teulera era, òbviament, un antic forn de teules i material de construcció que, fa una vintena d'anys, va reconvertir-se en un taller d'artesanía del fang que té per orgull l'elaboració íntegra i manual de tot el producte des del principi fins al final del procés: des del fang fins al darrer acabat. L'artesà Miquel Albertí, hereu d'una tradició familiar, s'ha llançat ara, amb dos artesans més de Mallorca – un d'Inca i un altre de sa Cabaneta – a recuperar l'antiga ceràmica de pinzell, una tècnica medieval que comença a tenir força reconeixement, amb motius decoratius sobre plats i altres estris trets directament dels models originals que es conserven al Museu de Mallorca. Miquel Albertí fa els dibuixos i aplica engalbes successives d'òxid de coure i manganès sobre la peça ja cuita. Ara bé, el producte que continua tenint més èxit és el d'ús diari: tot allò vinculat amb la cuina, els plats fondos, les escudelles i els endreços de cafè –força originals. Perquè, sense menystenir els objectes decoratius i de regal, «tot allò que és útil, surt».

Sa Teulera. Miquel Albertí. Carrer de Campos, 80. Tel. 971 660 176

ESTIC VIU!

NO DEIXIS QUE EM CREMIN

MENYS **MÉS**
FOC **VIDA**

GOVERN
DE LES ILLES BALEARS

Conselleria de Medi Ambient

Quatre illes,
un país
cap frontera

Tant si plou, com si no plou... ...aprofitem fins la darrera gota d'aigua.

Davant la situació d'escassetat d'aigua,
el Govern de les Illes Balears demana a
la ciutadania la seva col·laboració:

Rentau el vostre cotxe
amb un poal.

Regau el mínim possible
els jardins.

No canvieu l'aigua
de les piscines.

Tancau el grifó quan
escureu, ensaboneu o
us raspalleu les dents.

Posau el programa
econòmic als
electrodomèstics.

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**

Quatre illes
un país
cap frontera